

ANDONI ESPARZA, Funcor kooperatibaren sortzailea:

"Gure herriak hainbeste abertzalerekin ez du zereginik"

ARGIA

ARGIA

2006ko otsailaren 5a | LXIX. urtea | 2.026 zenbakia | 3,50 euro

www.argia.com Euskal Herriko astekaria

Enpresen
euskalduntzea

Orain lantokian dago giltza

Argitaletxeak kezkatuta
Jaurlaritza lantzen ari
den testuliburu
mailegutza
proposamenarekin

Argia sariak 2006

Sarituen hitzak eta ospakizunaren kronika

MAHAI badakit JOLASA

**EDIZIO
BERRITUA**

Euskaraz dibertitzeko 1.800 galdera berri

Nola ospatzen dituzte Asterix eta Obelixek guda garaipenak?
Non dago Linpopo ibaia? Zenbat atomo ditu ur tanta batek?
Nik Badakit, eta zuk?

Prezioa
33€

7 urtetik gorakoentzat

Harpidedun prezioa

30€

Eskaerak: www.argia.com
denda@argia.com
943 37 15 45
Ohiko salmenta puntuetan

Gaiak

- 16 Ray Fernandez, InternetEuskadi-ko presidentea:**
"Internet komunikabideen zirkuitu
sentsazionalistatik atera nahi dugu".
Mikel Garcia.

Iritziak

- 19 Asisko Urmeneta.** Gora Pro Nobis.
20 Patxi Azparren. 18/98 eta talante berria.
21 Andoni Mujika. *Los intocables*.
23 Itxaro Borda. Belekiko arbola.
Joxe Mari Ostolaza. Danborradak.
24 Santiago Leone. Bihar.

Sabin Intxaurreaga.

Erdiko kaiera

- 25 Ikasliburuen maileguak**
argitaletxeak akaba
ditzake? Unai Brea.
30 Gose, haize berridun hauspoa.
Jon Gurrutxaga.
32 Ezpalak. Katixa Garate.
34 Argitalpenak: Paulo Iztuetari elkarriketa.
Pilar Iparragirre.
36 Denbora-pasak.
38 Ihesi: Tolosatik Berastegira, tontorrez tontor.
Asier Agirresarobe / Muskilda Tellabide.
42 Makina bat kontu. Jabier Agirre,
Joxerra Aizpurua eta Jakoba Errekondo.

Termometroa

- 44 2005ean makina erreminta errekuperatu egin**
da. Daniel Udalaiz.
46 Net Hurbil. Eritrea-Etiopia:
gerra eginez ospatu
"Afrikaren urtea".
Pello Zubiria.
51 2006ko Argia sariak
banatu dira
Mikel Garcia / Onintza Irureta.
56 Bero-beroan.

4 | Euskara enpresetan

Lan munduaren txanda da

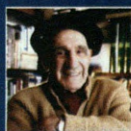
Oso poliki, nahi baino makalago ari da euskalduntzen lan mundua, baina, badi-rudi bere txanda heldu dela, irakaskuntzaren eta helduen alfabetatze-euskalduntzearen ondoren. Administrazioaren, sindikatuen eta enpresariaren arteko elkarlana ezinbestekoa izango da.

22 | Luparekin
Yolanda Arrieta

58 | Azkena
Iñaki Murua

48 | Sabin Intxaurreaga
Mikel Asurmendi

10 | Andoni Esparza

Andoni Esparza ikasle izateko jaio zen. Gaztetan motorra hartu eta bera baino gehiago zekien jendearengana galdezka joaten zen. Ikasitakoarekin abiatu ditu bere bizitzako asmo gehienak. Eta ez dira gutxi: Funcor kooperatiba aitzindaritik hasi eta Durangoko Azokaraino.

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendariaren albokoa: Pello Zubiria. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estibru Elizagirre, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Argazkilaria: Dani Blanco. Produzioa: ANTZA, S.A.L. Sareko Argia: Eli Pombo, Jon Torner, Mikel Garcia, Naiara Irureta.

Kudeatzalea: Berdaitz Goia. Salmenta Burua: Bego Zuza. Harpidetza: Urtzi Azpiroz. Publizitatea: Igor Garmendia. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Sustapena: Esti Parada. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde, Aloña Sorraluze. Bezeroen harrera: Olatz Kortza.

Argitalpenak: Arantza Egaña. Zerbitzuak: Joxe Mari Irazusta.

HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA: Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza, Hego Euskal Herria: 127 euro. Ipar Euskal Herria: 155 euro. Espainia: 127 euro. Beste atzerriak: 160 euro. Airez: 252 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaña Taldeko parteidea da.

Azala: Antza. Azaleko argazkia: Dani Blanco.

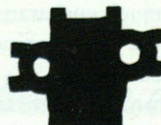

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

gizarte ekintza

Torlojuak estutzeko garaia

Lan munduaren euskalduntzeari bultzada berezia eman asmoz, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila hasi berria da enpresetan eragile nagusi direnekin biltzen; sindikatuekin egin du lehen itzulia. Administrazioak bereziki bultzatu ez duen alorra bada ere, langileen eta enpresarien borondateari esker, hainbat enpresatan euskalduntzeko planak garatu dira. Berebiziko pisua dute prozesu horretan, hala nola, aholkularitza enpresek, sindikatuek eta azken urteotan Kontseiluak berak ere.

ONINTZA IRURETA

HELDUOK LO-ORDUZ kanpo denbora gehien lanean pasatzen dugu. Irakaskuntzan, iritziak iritzi, 25 urtean aurrerapauso handiak eman dira. Irakaskuntzan egindako ahaleginek ostiko ederra jasotzen dute lan mundura heldutakoan. Datu bat besterik ez da, baina esparru sozioekonomikoan euskarak duen indar urria azaltzeko esanguratsua: Euskal Autonomia Erkidegoan, 15 langiletik gorako 6.221 enpresa daude eta horietarik %2k du abian euskararen erabilera-planen bat. Horiez gain, enpresa batzu-batzuek euskararen aldeko neurriak hartu dituzte eta gutxi batzuek sorreratik funtzionatu dute euskaraz.

Esparru sozioekonomikoan euskarak bizi duen egoerari buruz azalpen gehiago eman baino lehen, erreportaje honetan zein lan esparrutaz ariko garen azaltzea komeni zaigu. Lan

munduan era guztietako enpresak, ikastetxeak, fundazioak, elkarteak sartzen dira. Erreportajearen administrazioa eta eskola albo batera utziko ditugu eta esparru sozioekonomikoaz arituko gara, bi multzo horietan sartzen ez diren enpresetaz, alegia. Esparru hau da handiena.

Alor sozioekonomikoan euskarak duen presentzia datu zehatzekin adieraztea ez da batere erraza, baina egoeraren adierazle interesgarria da Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak erabilera-planak abian jartzeko diru-laguntzak lortzeko egiten dituen deialdi publikoak (Iparaldeko eta Nafarroako Foru Erkidegoko administrazioek ez dute inolako planik. Hala ere, EAEko euskara-planak diseinatzeko aritzen diren aholkularitzak Nafarroako enpresa batzuekin ari dira lanean). Esate baterako, 2005eko deialdiari erantzunez diru-laguntza jaso zuten enpresak 119 izan ziren. Lehen esan dugu 15 langiletik gorako 6.221 enpresa daudela EAEn. Euskara-planak eta bestelako proiektuak txertatu dituzten enpresek badituzte ezauzgarri zehatz batzuk. Nabarmena da ekonomia sozialaren edo kooperatiben pisu erlatiboa. Edozein izaerako enpresak kontuan hartuta,

1996 (4 enpresa)

- GOIERRI: CAF S.A.
- DEBAGOIENA: Ikerlan Koop. E. eta Elay S.A.
- BILBO HANDIA: Arlan S.A.

2002 (57 enpresa)

GIPUZKOA

- DEBAGOIENA: 22
- DONOSTIALDEA: 8
- DEBABARRENA: 3
- GOIERRI: 3
- TOLOSALDEA: 3
- UROLA-KOSTA: 1

BIZKAIA

- BILBO-HANDIA: 8
- DURANGALDEA: 2
- BUSTURIALDEA: 2
- LEA ARTIBAI: 2
- ARRATIA NERBIOI: 1

ARABA

- ARABAKO LAUTADA: 1
- GORBEIABARRENA: 1

2005 (119 enpresa)

GIPUZKOA

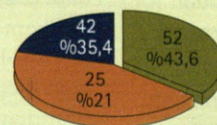
- DEBAGOIENA: 29
- DONOSTIALDEA: 23
- DEBABARRENA: 9
- GOIERRI: 8
- TOLOSALDEA: 4
- UROLA-KOSTA: 2

BIZKAIA

- BILBO-HANDIA: 26
- DURANGALDEA: 4
- BUSTURIALDEA: 3
- LEA ARTIBAI: 3
- ARRATIA NERBIOI: 1

ARABA

- ARABAKO LAUTADA: 5
- GORBEIABARRENA: 2

- Ekonomia sozialeko enpresak
- Enpresa pribatuak
- Bestelakoak

Oharra: Nagusiki diru-laguntza deialdietatik hartutako enpresak, (15 langiletik gorakoak). 2005eko datuak.

Iturria: Hizkuntza Politikarako Sailburu ordetza.

Iturria: Emun Kooperatiba

euskara-planen bat dutenak enpresen %2 dira. Plana duten horien artean herenak kooperatiba izaera du. Kooperatiben munduan gune garrantzitsua da Debagoiena. Bada, Debagoiena da plan gehien dituen eskualdea, hiru hiriburuei aurrea hartuta. Bestalde, euskara-planak enpresa handi eta ertainetan aplikatu dira gehienbat, nahiz eta EAEko enpresa gehienak txikiak diren.

1991ko proiektu pilotua

Enpresetan euskaraz bizitzeko oraindik urrats asko eta asko eman behar dira, baina 2006ko egoera aurreko urteetako ahaleginen ondorio da. Egindako proba guztiak ez ziren izan egokiak, baina bidea eginez ikasi dute esparru honetan eragiten dutenak. 70eko hamarkadan eman ziren lehen urratsak: euskara eskolak ziren oinarri. Elhuyar Kultur Elkartea (orain Elhuyar Aholkularitza) izan zen aitzindaria 1980ko urteetan laneko euskara irakasten, hau

da, euskara eskola arruntak baino euskara espezifikoa irakasten hasi ziren. Ahaleginak ahalegin, lan metodologia sendorik ez zegoen eta gainera, euskara ikasteak edo zekitenek hobetzeak ez zuen erabilera bermatu. Eskola horiek bere hartan ez zuten balio helburuak betetzeko: enpresan euskaraz bizitzea. 80ko hamarkadan baita ere, krisi ekonomikoa etorri zen, eta enpresek bazuten dirua non gastatu euskaran baino. Krisi ekonomikoa, metodo egoki falta, egoera soziopolitikoa... hainbat faktore tarteko urte luzez bere horretan segi zuen lan munduak. 90eko hamarkadan ordea, bultzada kualitatiboa gertatu zen, metodologia lantzea lortu zelako. Proba pilotua Elay enpresan (Antzuola) aplikatu zuten. Elhuyar Kultur Elkartea eta Eusko Jaurlaritzak hitzarmena sinatu zuten 1991. urtean eta 1992 eta 1997. urteen artean industria arloko lehenengo proiektu pilotua abian jarri zuten. Proiektu honek erakutsi zuen euska-

Babeslea: Hernaniko Udala

Hernaniko Udala

Euskararik egokiena, erabiltzen dena

www.hernani.net

Diru-laguntzak

Eusko Jaurilaritzak 1997. urtetik aurrera egin ditu deialdi publikoak enpresek diru-laguntzak eska ditzaten euskara-planak lantegian ezartzeko. Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiek eta Hobetuzek (Langileen Prestakuntzarako Euskal Fundazioa) ere ematen dituzte diru-laguntzak. Udalak eta udal mankomunitateak hasi dira alor sozioekonomikoan euskara sustatzeko ahalegina egiten eta diru-laguntzak ere bideratzen hasi dira. 2000. urtean egin zuten lehen ekimena Oarsoaldean eta ia indartu egin zen udalen ekimen mota hori.

raren erabilera areagotzen zela eta gainera, hizkuntza politikaren prozedurak enpresaren kudeaketaren osagai bihurtzen zirela. Elay enpresaren segidakoak izan ziren Arrasateko Ikerlan (Jaurilaritzaren laguntzaz aritu zena), Beasaingo CAF (Elhuyarren bidez) eta Loiu-ko Arlan (Artez-en laguntzaz). Proiektu horiek garatuta, aldaketa kuantitatiboa zein kualitatiboa nabarmena izan da (ikus infograma). 1996an lau enpresa ari baziren erabilera-planetan murgilduta, 1998an 24 enpresa ziren. 1996an, ez zen ezerezetik sortu Debagoienan Emun lana euskalduntzeko kooperatiba.

Lan mundua euskalduntzeko enpresak

Euskara eguneroko lanean txertatzeko enpresek aholkularitzei laguntza eta aholkua eskatzen diete gehienetan. Euskararen erabilera lan munduan bultzatzeko planak prestatzen ari ziren diren bi enpresa garrantzitsu dira Elhuyar Aholkularitza (Usurbil eta Durango) eta Emun (Arrasate eta Andoain). Badira gehiago ere noski, hala nola, Artez, Ahize-AEK eta Siadeco. Elhuyar Kultur Elkartea lau-bost langilerekin hasi zen lan munduan muturra sartzen duela hogeit bat urte. 210 inguru proiektu landu ditu (euskara-planak eta bestelakoak) eta 27 bat langile ditu planak aurrera eramateko. Hiru erroka nagusi azpimarratu dizkigu Elhuyar Aholkularitzako Agurtzane Loidik. Lehena,

euskararen erabilera gehiago bultzatzea; bigarrena, enpresak euskararen balioaz jabetzea eta hirugarrena, euskara-plana bukatutakoan (hiru edo bost urtekoak izaten dira enpresaren taimaren arabera), euskararen gaia enpresa bera bakarrik kudeatzeko kapaz izatea lortzea.

Emun 1996an sortu zen eta 60 inguru langileko lan taldeak erabilera normalizatzeko, gaur egun, abian diren planen erdian ardura tekniko du. Enpresa zehatzetan landu beharreko erroka nagusiak erabilera eta motibazioa direla dio Juan Luis Arexolaleibak. Egoera orokorrean hartuta berriz, Arexolaleibak azpimarratu du kooperatibak ez diren enpresa motetan eragin behar dela eta enpresa txikiagoetara jo

Kontseiluaren akordio soziopolitiko eta Bai Euskarari Ziurtagiria

Bost urte baino gehiago dira Kontseiluak Bai Euskarari kanpaina abian jarri zuela. Kanpaina haren ondoren heldu zen akordio soziopolitiko. Euskara Sustatzeko eta Euskalgintza Babesteko akordioa sinatu zuten segidako sindikatuak: ELA, ENHE, ESK, HIRU eta LABek. Hain zuzen, sindikatuak dira enpresetan, euskarari dagokionez, akuilu lana egin dezaketen eragile garrantzitsuenetakoak. Duela gutxi jarri du abian Kontseiluak Enpresan Bai Euskarari kanpaina. 1.200 enprekin jarri nahi dute harremanetan eta Bai Euskarari Ziurtagiriaren berri eman. Kontseiluko teknikariak enpresetako zuzendaritzekin jarriko dira harremanetan eta langile komiteekin berriz, sindikatuak. Enpresan euskararekiko konpromisorik hartu nahi duten ala ez eztabaidatu beharko dute eta aurrera egitea erabakiz gero, orduan, Kontseiluak konpromiso prozesua abian jarriko du.

2005eko datuen arabera, 1.141 enpresa, saltoki eta entitatek daukate ziurtagiria. Zaku horretan arlo sozioekonomikoko enpresak eta bestelakoak, denak sartzen dira, baina sektorekako datuak ere badira. Esate baterako, 79

finantza eta aseguru etxek lortu dute ziurtagiria, 13 elkargo profesionalak, 429 komertzio, ostalaritza eta gainazal handik eta lan munduko 119 enpresek.

Iñaki Lasari, ildo politikoko arduradunari, bi gairi buruzko balorazioa eskatu diogu. Batetik, azken unean CC00 akordio soziopolitikotik at geratzeko arrazoiaz galdetu diogu. Lasaren ustez bi arrazoi daude: "Batetik, akordioaren gaur egungo osaketa, deserosoa da batzuentzat, ez baitaude egon beharko luketen guztiak eta bestetik, CC00-ek euskararen aldeko pausoak eman nahi ditu, baina batzuetan (Bertendona kasu) euskararentzat kaltegarri diren jarrerak hartzen ditu. Dena dela, berandu baino lehen topo egingo dugula espero dut".

Bi ziurtagiri izateak zentzurik duen ala ez galdetu diogu: bata Kontseiluarena eta bestea, administrazioak prestatu nahi duena. Lasaren ustez, administrazioak egin nahi duen ziurtagiria herri ekimena zapuztera badator ez da ongi-etorria izango. Logikoena bien osagarritasunaz hitz egitea litzatekeela dio.

behar dela, orain arte enpresa handi eta ertainetan jarri baitira abian euskara-planak. Bestalde, Debagoienan, kooperatiben altzoan, hartu zuenez indarra enpresen euskalduntzeak Gipuzkoan daude planak dituzten enpresa asko. Bizkaian ere indarra hartzen hasi da eta Araban eta Nafarroan ale solte batzuk baino ez daude.

Eika, 600 langileko enpresa

Bizkaiko Lea Artibai eskualdeko Etxebarria herrira hurbildu gara Eika Kooperatiba Elkartea euskalduntze prozesua nola ari den gauzatzen ikusteko. Ainara Aldazabalek egin digu ongiatorria, Eikan lanean ari den Emun aholkularitzako teknikariak. Luze eta zabal aritu gara berriketan, 600 langileko enpresa euskalduntzea ez baita ahuntzaren gauerdiko eztula. Ondoren, bulegoetatik ekoizpen gunera hurbildu gara eta han ikusi ditugu langileak gure etxeko labeentzako erresistentziak eta bitrozeramiketako foku irradiatzaileak egiten. Makina eta aparailu artean hasi dira agertzen errotuluak, gehienak euskaraz eta batzuk elebitan. Halako batean *Hiztegia* jartzen duen koadernoak aurkitu dugu makina baten hormatik zintzilik. Bertan sortutako euskara-gaztelania/gaztelania-euskara hiztegiak 1.900 hitz ditu. Hor ageri dira hagaxka, zurruntasuna, arrabola eta iragazkia. Langileak zerbait idatzi behar duenean hiztegia begiratu besterik ez du eta idatzaren bat ulertzeko gaitasunik ez badu euskaraz baino ez dagoelako, hiztegia alboan du. Paperean eta baita intraneten ere. Bitrozeramika eta hiztegi artean Italiatik ekarritako makina bat ikusi dugu. Pantaila bi hizkuntzetan dago: italieraz (matxuratzen bada langile italiarrak uler dezan) eta euskaraz. Haren alboan ari da lanean Gorosti. Halaxe esan digu berak: "Italieraz ez dakigu eta euskaraz erabili behar. Horixe da onena, euskaraz eta kito. Badira beste bi makina pantailek euskarazko zein gaztelaniazko aukera dutenak eta euskaraz dakitenek ere, ohituraz, gaztelaniazkoa jotzen dute". Irantzuri ere egin diogu bisita. Berak eta Ainarak harro erakutsi digute mantentze-lanak gestionatzeko duten euskarazko programa informatikoa. Enpresako martxa guztia kontrolatzen dute programa horren bidez eta makinek matxurak, atzerapenak edo denadelakoak dituztenean langileek oharrak sartzen dituzte. Ohar horiek erakutsi dizkigu Irantzuk eta ia denak euskaraz daude. Pentsatu segundo batez foku irradiatzaileak egiteko makina baten matxura euskaraz eta idatziz azaltzeko, alfabetatu gabeko langileak nola molda daitekeen... Bada elkar ulertzen dute.

Eika enpresa 2000. urtean hasi zen euskara-plana ezartzen Emunen eskutik eta oraingo egoera hausnartu ondoren, Kontseiluak banatzen duen *Guk zerbaitzua eta lana euskaraz*

Patxi Baztarrika, Hizkuntza Politikarako sailburuordea

«Lankidetza estuan ari gara Industria eta Lan Sailarekin lege garapenaren esparruan»

Irakaskuntza euskalduntzeko ahalegin handia egin da, eta ondoren, lan munduan gogor mozten da bide hori.

Irakaskuntzan 25 urtetan egindako ahalegin berezia ez da batere harri-garria, ezinbestekoa delako transmisiorako, baina ez da nahikoa. Transmisio kateak bere bidea egingo badu garrantzitsua da eskola ondorengo bizitzan hizkuntzaren

erabilera ziurtatzea. Arlo horien artean, arlo horretan ematen ditugun orduengatik besterik ez bada ere, lan mundua da garrantzitsuenetakoa. Horregatik diogu arlo sozioekonomikoari erreparatu beharra dagoela modu berezian, trinkoagoan eta sistematizatuagoan, nola esan, modu anbiziosoagoan. Jakin badakigu, arlo horri eustea ez dela batere lan erraza.

Zergatik da orain alor horri heltzeko ordua?

Batetik, hezkuntza sisteman eta euskalduntze-alfabetatzean egindako ahalegin izugarriari esker, gero eta gehiago dira elebidunak. Bestetik, ikasketak euskaraz egin dituzten belaunaldiak gero eta gehiago ari dira heltzen enpresetara. Azkenik, azken urteotan, enpresetan lehen baino behar eta gogo sendoagoa ikusten da gai honekiko.

Enpresa munduko eragileekin biltzen hasi zarete oraintsu. Elkarlana bultzatzea dela diozu inportantea.

Hizkuntza Politikan aurrera egiteko behar-beharrezko oinarria da ahalik eta adostasun sozial, politiko eta kultural zabalena izatea. Arlo sozioekonomikoan aurrera egingo badugu, bistan da, eragile nagusien adostasuna eta partaidetza ez interesgarria baizik eta ezinbestekoa da. Adostasunik gabe bidea askoz malkartsuagoa izango da.

Eragileen multzoan ez ditugu ahaztu nahi eragile publikoak, hau da, Industria eta Lan Saila. Guretzako beste oinarri nagusi bat da Hizkuntza Politikari transbertsalitate izaera onartzea. Hori aitortzeak esan nahi du Lan eta Industria Sailek lan munduan euskara normalizatzeko zeresan eta zeregin handia dutela. Dagoeneko lankidetza estuan ari gara bi Sailekin lege garapenaren esparruan.

Euskararen ziurtagiria da beste egitasmo bat.

Enpresetako euskararen erabilera gaurko kalitate parametroen arabera aitortzeko eta ebaluatzeko prozedura finkatu nahi dugu. Bi modutara egin daiteke: espresuki horretarako ziurtagiria sortuz edo enpresa mundurako dauden kalitate ziurtagirietan euskararen aldagaia sartuz. Biatera ere egin daiteke. Lanean ari gara kalitate ziurtagiriak ematen dituzten erakundeekin, erabaki ahal izateko errekonozimendu esparru horretan zehazki zer egin daitekeen. Edozein eratar, azkenean, kalitate ziurtagiriaren kontuan ari diren enpresekin egiten ari garen lanaren ondorioz ateratzen den konklusioa baldin bada ziurtagiri berezia sortu behar dela, beti ere izango litzateke, kalitate parametroen araberrako baldintzak betetzen dituen ziurtagiria. Oso inportantea da euskararen erabileraren aitortza eta ebaluazioa gizartearen beste hainbat aldagaitarako erabiltzen diren parametro berdinekin egitea.

Euskara-planen zabalkundea nola egingo da?

Hiru lehentasun aipatuko ditut: batetik, indartsua den enpresa indartzea, bestetik, oro har, inguru euskaldunagoetan dauden enpresak lehenestea eta hirugarrenik, enpresaren konpromiso maila kontuan hartzea.

Sindikatuak egindakoa eta egitekoa

ELA

AUTOKRITIKA

Leire Txakartegik, ELAko euskara arduradunak, aitortu digu beren eskuetan dagoen guztia ez dutela egin. Orain arte, ekimen orokorretan hartu dute parte gehienbat; Korrika dela, Bai Euskarari ekimena... Eskariaren arabera ibili direla dio Txakartegik, enpresaren batek euskalduntzeko gogoak erakutsi duenean, babesa eman diote, baina hortik aurrera gutxi egin dute. Gai honekiko borondatea erabatekoa dela esan digu eta aurrera begirako asmoen berri eman digu.

ENPRESAZ ENPRESAKO LANA

Duela bi urte LABekin egindako "Ordua da" izeneko kanpaina du gogoan Txakartegik eta baita Kontseiluaren eskutik egindakoa ere. Kanpaina orokorrekin goia jo dutela uste du ordea, eta helburu xumeagoak jarri eta enpresaz enpresako lanari lehentasuna eman behar zaiola nabarmendu du.

KULTURA SAILAREN PROPOSAMENA

Kultura Sailaren nahia Lan Harremanen Kontseilua, Confebask eta administrazioaren artean adostasuna lortzea da enpresek normalizazio planak ezar ditzaten. Txakartegiren ustez, proposamenak garrantzia du Confebask hor dagoelako eta hor daudelako CCOO eta UGT. Txakartegik zera azpimarratu du: "Gu egongo gara, baina sindikatu guztiak sartzen badira; LAB sartuko ez balitz gu ez ginatke sartuko. Baina itxura ona eman diogu. Ekimena nahiko interesgarria iruditzen

ziurtagiria lortzea izango dela helburua erabaki dute. Ainarak dioenez errazena egin dute eta hemendik aurrerakoa izango da zailena. Adibide bat jarri digu: Eikako 600 langiletik %83 euskal hiltuna da eta enpresa barneko ahozko erabilera informala %53koa. Erabilera formala are eta baxuagoa. Ahozko erabilera areagotzea da helburuetako bat, baina badi-tuzte gehiago, esate baterako, euskararen instituzionalizazioa. Hau da, enpresako zenbait kideren borondatean oinarritutako gaia enpresako beste edozein gai izatera heltzea. Euskara batzordean esaterako, kontseilu errektoreko eta kontseilu sozialeko ordezkari bana, enpresako bi sailetako langile bana eta hiru zuzendari (gerentea, pertsonaleko zuzendaria eta kalitateko zuzendaria eta era berean lehendakaria eta euskara-planaren koordinatzailea dena) daude.

600 langileko enpresak helburua nolanahikoa jarri ez badu ere horretan segiko du urratsez urrats eta enpresa euskalduntzea ahalegin nekagarriena izan ez dadin, ekainaren 16an Euskararen Eguna ospatuko dute azken bi urteetan egin duten bezala. Oraingoan Lealde eta Fagor Arrasate enpresak ere gonbidatu dituzte, bakarrik baino elkarren babesean euskararen bidea samurragoa delakoan.

zaigu, lehen aldia delako lan munduan zer edo zer sistematizatu ezartzeko ahalegina egiten dela".

HITZARMEN KOLEKTIBOA

Langileei dagokienez, askotan euskararen gaiak atzera egiten du beraien ustez, garrantzia gehiagoko gaiak badirelako, hala nola, soldata, lan ordu murrizketa eta bajak. Enpresariak euskara gastatu jotzen dute eta ez kalitate plus moduan.

ELAk (200dik gora langile ditu) 2000. urtean egindako Biltzarrean onartu zuen normalizazio planen ebazpena eta etxerako erabilera plana 2002an jarri zuen abian Artez aholkularitzaren bidez.

CC.OO.

KONTSEILUAREN AKORDIOTIK KANPO

Kontseiluak lortu duen akordio soziopolitikoan ELA, LAB, EHNE, ESK eta HIRU sindikatuak sartu dira, baina CCOO ez. Jesus Uzkudun

Tolosako Panelfisa enpresan arrabolen zehaztapenak euskaraz idatzita.

Tolosako Panelfisa enpresari bisita

Torlojuak egiten dituzten Tolosako enpresan 77 langile inguru ari dira lanean. 2000. urtean hasi ziren euskara-plana ezartzen Elhuyar Aholkularitzaren laguntzaz. Lau urte eta gero bakarrik jarraitzea erabaki zuen enpresak euskalduntze prozesuan eta orduz geroztik Elhuyarri urteko ikuskaritza baino ez dio eskatzen. Eneritz Arkauzek eman digu enpresako berri, euskara alorraren koordinatzaileak.

sindikatu euskara arduradunaren ustez, Kontseiluak sindikatuak garatzeko den kanpaina diseinatu duenean, CCOOek horren aurkezpenean eta garapenean egoteko gogoia helarazi dio Kontseiluari, baina ez da sindikatu honen parte-hartzea kontuan hartu.

ADMINISTRAZIOAREN PROPOSAMENAREKIN ITXAROPENTSU

Jesus Uzkudunek ilusioz hartu du Kultura Sailaren asmoa. Euskara lan munduan txertatzeko akordio bidea ikusten badute Kultura Sailaren proposamenari baiezkoa emateko inolako arazorik ez dutela azpimarratu du. Beti ere sindikatuaren baldintza gogoan izanez gero, alegia, euskara bultzatzeagatik lanpostuak arriskuan ez jartzea.

AKORDIORIK GABE INDARRIK EZ

Lan munduan euskarak aurrera egitea zaila dela dio Uzkudunek, gaur egungo egoera soziopolitikoak eta sindikatuaren arteko harremanek zailtzen dutelako. Adibide bat jarri digu: "Langile bat hiltzen denean elkar hartzeko gauza ez bagara zer egingo dugu euskararekin?". Euskalduntzea akordioaren bidez baino ezin dela ondo bideratu azpimarratu du.

EUSKARA-PLANA SINDIKATUARENTZAT

CCOOek 8. Biltzar Nagusian (2004) euskara eta hizkuntza normalizazioari buruzko ponentzia onartu zuen. Uzkudunen ustez, aurrerapauso handia izan da onarpena bera, kontuan hartu behar baita sindikatuaren euskararekiko sentsibilitate desberdinak daudela eta ponentzia ez zela batzuen gustuko. Ponentziak dio sindikatuak jarraituko duela euskara gizartearen bultzatzen, nahiz eta badakien badirela indar nazionalista batzuk CCOO euskararen aldeko ekimenetatik urruntzeko gogoz. Sindikatua bera euskalduntzeko plana 2003an jarri zuten abian eta horretarako euskara teknikaria daukate kontratatuta.

2000. urtean hizkuntza paisaia (errotulazioak-eta) erabat gaztelaniaz zuten eta baita idatzizko guztia ere. Ehunka errotulu euskaratu dituzte eta baita idatziak euskaraz edo bi hizkuntzetan jarri ere. Langile gehienak inguruko herrietakoak dira, euskal hiztunak, eta Eneritzek dioenez, dakitenek euskaraz egiten dute. Duela urte batzuk langile asko hasi ziren euskara eskolak ematen, baina Eneritzek aitortu digu oso garestia zela. Orain, irizpideak jarrita dituzte euskara eskolak nork jaso erabakitzeko. Lanpostu giltzarriak deitutakoak dituzte eta lanpostu hori dutenek euskara jakitea nahi du enpresak. Langile horiek dira euskara eskolak jasotzen segitzen duten bakarrak. Batzuk ikasten dute eta beste batzuek ez. Ikasten ez dutenekin zeregin handirik ez dute, baina jende berria kontratatzeko irizpidea ezarri dute: bi curriculum antzeko badituzte euskaraduna hartuko dute eta ez badaki eta lanpostu giltzarria izango badu, kontratuan ezarria izango du lanean ari den bitartean, enpresaren kontura ikasi beharko duela euskara.

Eneritzek dio diru-laguntza gutxiegi jasotzen dutela eta euskara eskolak garestiak baziren, programa informatikoak ez dira atzean gertatzen. Bestalde, euskara batzordeko kide izateak ere lana eta denbora eskatzen duela aitortu du eta kide horien denbora hori ere nolabait ordaindu beharko litzatekeela uste du. Euskal-

LAB

AKORDIOAREN GARRANTZIA

Aitziber Madrazo euskara idazkariaren ustez, oinarritzkoa da sindikatuen, enpresariaren eta administrazioaren arteko akordioa. Horrelako esperientziak udalerrietan baino ez direla egin dio eta ekimen horiek ez direla lan munduak eragindakoak udalerriek eragindakoak baizik. LABek uste du EAEn egin daitekeela antzeko zerbaite, hau da, diseinu orokorra.

PLAN OROKORRA ETA LEGEAREN GARAPENA

Kultura Sailak egin berri dien proposamena beharrezkoa dela dio. Hala ere, 2005-2008 arterako prestatutako egitasmoan jauzi nabarmenik ez duela ikusi dio sindikatuak: "Plangintza orokorrik ez dugu ikusi, eta boluntarismoaren zain ezin gara egon. Bermea bilatu behar da eta hori plangintzak ematen du. Legea garatu behar da, eta lege horrek behartu ere egin beharko du zenbait kasutan nahitaez. Plana legea garatuta etorriko da eta hori Sailburuordetzaren egitasmoetan ez dator". Dena den, Madrazok dio ez dela kontua plan zoragarriaren zain egotea.

KONTSEILUAREKIN AKORDIOA

Planteamendu anbiziosotzat du LABek. Oso ondo ikusi arren eragile estrategikoak falta direla dio. Espero baino motelago doa prozesua, zailtasun handienak enpresarekin dituzte. Langileek ere gehiago egin dezaketela uste du, haien eskaerak ez direlako exigentzia bilakatu eta aitortu du LABek langileak bultzatzeko beharrezko lana ez duela egin, euskalgintzaren dinamikaren arabera ibiltzen direla.

1992rako zuzendaritzan euskararen ardura bazegoen. 1998an plan zehatza onartu zuten sindikatu barrura eta kanpora begirakoa eta abiatu 2000. urtean. Ahize-AEK Hizkuntz Aholkularitzarekin ari dira lanean.

Etxebarrriako Eika enpresako langileek bertan sortutako hiztegia daukate zailtzen argitzea.

duntzeko inizatiba enpresako kontseilu sozialak (langileen ordezkariak) hartu zuen, baina Eneritzek azpimarratu digu orain euskara batzordean kontseilu sozialak eta zuzendaritzak hartzen dutela parte eta hasiera-hasieratik zuzendaritzak bultzada eman diola euskarari.

Ziurtagiria izatearen garrantziaz galdetu diogu eta Panelfisak ez duela ezertarako behar adierazi digu ia bezero guztiak atzerrikoak direlako. Euskara ez dute nahi kanpora begira jarduteko, eguneroko lanean, torlojuak egitera-koan ere, euskaraz aritzeko baizik. ■

Andoni Esparza

«Abertzale larregi dago hemen!»

Andoni Esparzak kooperatibaren bidea urratu zuen Elorrioren orain dela 50 urte.

Gazte bizargabeko, Funcor kooperatiba sortu zuen soldadutzatik etorri berri.

Aitzindaria. Garai berean, ondoko ibarrean Arrasateko esperientzia abiarazi zuen

Jose Maria Arizmendiarririk. Arrasateko kooperatibak. Lan Kide Aurrezkia.

Aseguru-zerbitzua. Batean jardun zuten aldi batean. Gero, etena. Sesioa eta liskarra. Arrasatek erabat ukatu zuen Andoni Esparza. Oraindik orain, liburu mina kaleratu du Julia Itoizek: *La otra experiencia. El libro que nadie quiso publicar a Jorge Oteiza*. Andoni Esparzak Arestirekin bat egin du liburuan: "Nik ere badut nire egia, eta bankero jaunarenak bezainbat, edo gehiago, balio du". Eta kontatu du.

MIEL A. ELUSTONDO

Argazkiak: Dani Blanco

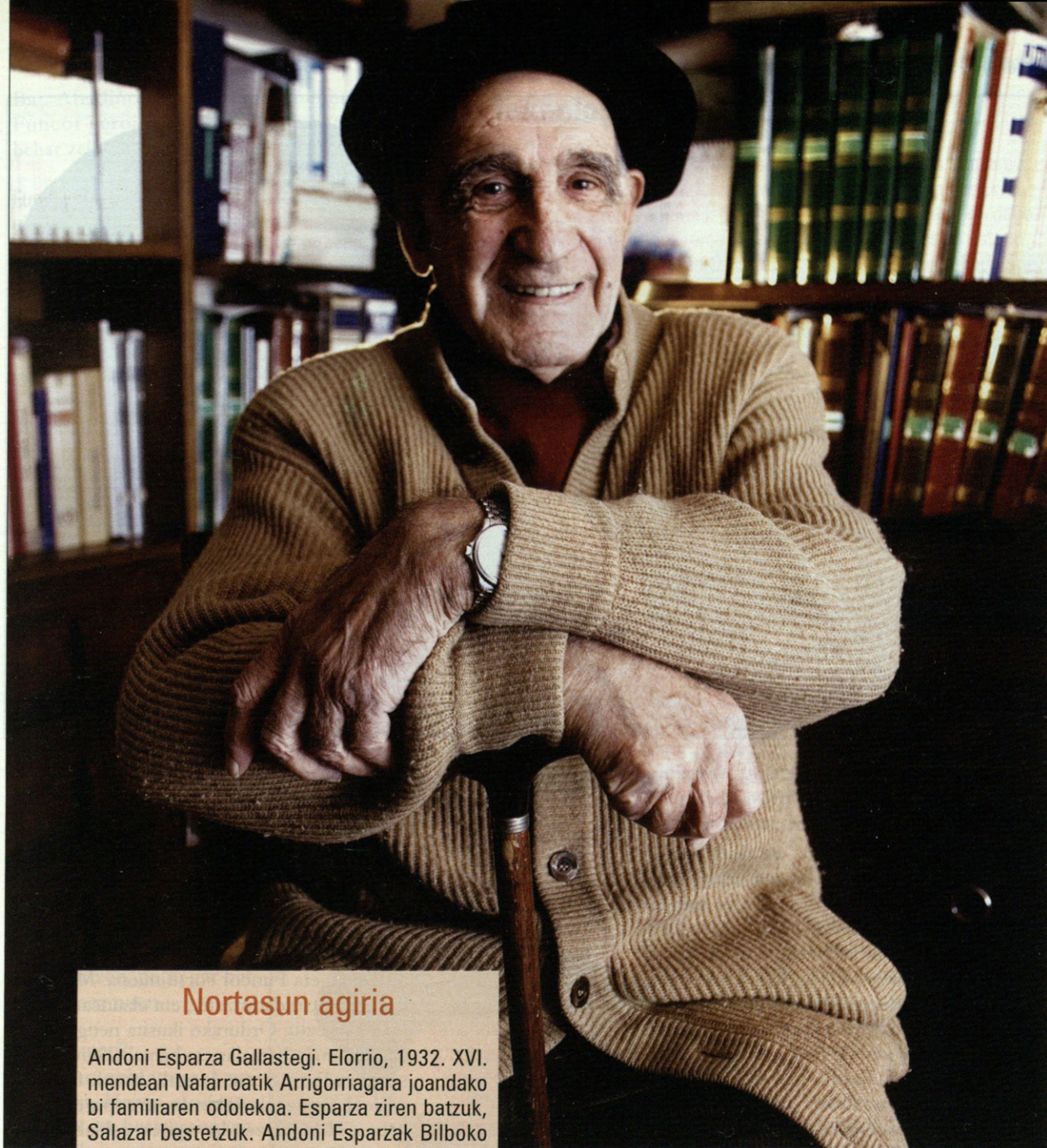
Elkarrizketa egingo genuela erabaki ondoren, non bizi zinen galdetu nizun. Helbidea eman zenidan, eta kartzela ondoan zela esan zenuen. "Hor ere pasatuta gaude gau bat".

Bai, 1971n, Martzillan lanean ari nintzenean. Guardia zibilak bila etorri zitzaizkidan. Ni bilatzeko eta atxilotzeko agindua zutela. Ez zidaten esan zer leporatzen zidaten. Hartu eta Tafallara, epaitegira. Ziegan eduki ninduten, balde txar bat besterik ez neukala. Ez ohe eta ez ezer. Handik, hona, Iruñera. Orduantxe igaro nuen gaua kartzelan. Gero, Durangora, hemendik etorri zen eta denuntzia. Funcor Kooperatibatik eta Jose Maria Ormaetxeagandik...

Bai, soldadutzatik etorri eta segidan. Nik Afrikan egin nuen soldadutza, Rifeko mendikatean, 54an. Banekien Elorrioren fitxa galanta neukala.

Fitxa?

Bai. Gazte nintzenean, Elorrioko denboran, herrian ez zegoen ezer. Liburutegi bat ez zegoen. Gazteak elkarrekin bildu eta kartatan edo domino jokatzeko lekuri ez zegoen. Egon, parroko bat zegoen oso ona, Tomas Elexpuru. Denbora hartan tonbolak jarri ziren modan. Eta guk ere jarri genuen. Tonbola jartzeko, hamar-hamabi mila pezeta behar ziren, horixe eskatu ziguten agintariek. Guk, berriz, diru horixe atera nahi genuen tonbola ipinita. Ez zen negoziola! Zer egin genuen? Zuzenbidez

Nortasun agiria

Andoni Esparza Gallastegi. Elorrio, 1932. XVI. mendean Nafarroatik Arrigorriagara joandako bi familiaren odolekoa. Esparza ziren batzuk, Salazar bestetuk. Andoni Esparzak Bilboko komertzio-eskolan eta International Bedaux-rekin ikasi zuen. Gero, albaitaritza ere ikasi behar izan zuen. Gaztetan, Elorrioko gazteria suspertzen lan egin zuen. Funcor kooperatiba aitzindaria sortu zuen bertan 1955ean, hogeita hiru urte besterik ez zituela, langileen esplotazioa galarazteko asmotan. Gero, asmoak biderkatu zituen: eskolak; haur-unibertsitatea Jorge Oteizarekin; zinema, Epoca films, Luis Buñuelen *Tristana*, Basterretxea eta Larruquerten *Ama Lur*; Durangoko Azokaren asmoa –“egin ezazue liburu-erakusketa Durangon”–, eman omen zion Leopoldo Zugazari. 1970ean, akabo. Salaketa. Pertsekuzioa. Kaltea. Eta atzera burua jaso beharra. Gure herriaren historia ilunetako bat, oraintsu argitara atera dena. Gizon bat, elkarriketa soil batera ekarterik ez dagoena.

ezin? Eskubidez egin! Batek esan zigun: “Erraza duzu hori. Litxarrerria-saltzaile baimena atera eta ez duzu dirutzarik pagatu behar izango!” Eta, halaxe, litxarrerria-saltzaile zerga pagatu, 300 pezeta inguru, eta parrokoari kontatu nion. Bera, konforme, geu arduratzekotan. Gu gazte ginen, eta herrian gaizki ikusiak, mugitu egiten ginen-eta! Mendigoizale taldea egin genuen, txistu eskolak... Txistua jotzen ondo ikasten zuenari, txistua erregalatzen genion guk!

Gazte ekinak zineten...

Gazte... gaizki ikusiak! Pentsa ezazu, tonbolak arrakasta izateko, tartean sartu genituen “karitateko damak”. Eskupeko bat ematen genien, eta

ARGIA

aurrera. "Karitateko damak" ez ziren herriko erdi mailako andreak, hortik gorakoak baizik. Tonbolako txartelak, gure etxean egin zituzten sei-zortzi bat umek. Gure amak askaria ematen zien, eta hantxe, txartelak egiten denok. Bilbon, berriz, bazen biltegi handi bat, Zebe-riotarrena, sukaldeko ontziteria saltzen zuena. Ontzi asko, modatik pasatu eta baztertu egiten zituzten, nahiz eta ondo ibili. Horrela, hainbat ontzi, kafeontzi, balde, marmita... merke zurrean hartu eta tonbolan jarri genituen. Jendea, baserrietakoa, joaten zen mezatara domeka goizean, 10:00etan. Handik irten eta tonbolara, jokatzera. Eta nola baldeak eta traste horiek ezin diren ezkutatu, eskuan ibili behar diren, jendeak ikusi eta "nik ere jokatu egin behar diat!", esaten zuen. Ateratako diruaz, parrokoak zeukan areto handi bat hartu eta atondu genuen, 300 metro koadrokoa. Eta biblioteca ipini genuen, beste aretotxo bat joko isilak egiteko, *ambigu* bat -taberna moduko bat, baina ia eskomikatzeko moduko zer edo zer-, otxotea, dantza-taldeak... horrela, orduko Elorrioren! Gosea eta miseria urteetan! Inork ez zigun esaten zer egin eta zer ez. Geuk erabakitzen genituen gauzak! Gurekin batera zegoen Elorrioko bat, ETako lehenengo bahiketak gertatu zirenean bitartekari lanak egin zituena. Dena ez zen ondo atera, jakina, argiak eta ilunak izan ziren, baina lana, eta aurrera!

"Lehen Zeruko ARGIA zineten. Guadiana bezalakoa zen aldizkaria. Batean agertu, bestean ezkutatu. Orintxe argitaratzen zen, oraintxe ez. Orduko denboran talde bat osatu zen aldizkariaren inguruan. Karlos Santa-maria -hura pertsona nagusia, gu gazteak-, Rikardo Arregi, Joakin Olaizola eta beste batzuk ibili ginen han. 60ko hamarkada baino lehen izango zela uste dut. Nola-halako abalak ere behar zituzten aldizkaria berriro ateratzeko. Ordurako *Luberri* atera genuen guk Elorrioren, eta uste dut horregatik deituko zidatela *Zeruko Argiara*. Kontua da abalak behar zirela aldizkaria berriro martxan ipintzeko. Nik, neure eman, edo eskaini, baina ezetz, ukatu egin zidaten, Gipuzkoakoa ez nintzelako!"

Etorri eta Funcor fundatu zenuen, paraje hartako lehenengo kooperatiba...

Ez zen lehenengo kooperatiba izan. Lehenago, beste bat zegoen, Abadiñon. Ariñorena zen. Iaz 50 urte bete ziren soldadutzatik etorri nintzena, eta Funcor sortu nuena. Maiatzean lizentziatu soldadutzatik, eta ekainean estatutuak aurkeztu. Ordurako ikusita nengoen langileak hamar, hamaika eta hamabi ordu lanean, somara lan egiten, langile haiek familiak goseak zituztela jakinda, arropa egokirik gabe... Hura ez zen lan egitea, esklabotasuna baizik! Hura esplotazio latza zen, gero! Nazional-katolizismoaren garaia zen. Izugarria zen hura. Injustiziak ezker-eskuin. Asasinatuak. Behin ere ez nuen justiziaren gainean berba bat ere entzun. Ebanjelioak agintzen duen lehenengo manamendua, maitasuna, inon ere ez. Hura zen inperioa, hura! Erlijio denak errespetatzen ditut, elizarik bat ere ez. Are gutxiago Vatikanoko Inperioa; oker ez bana-go, munduko hamar fortuna handienen artean dagoena! Kristautasunaren ukazioa bera da hori! Tira, ikasten hasi eta beste modu bat behar zela erabaki nuen, lan egin, beste modu batean. Suediako haizeak ere hartu ninduen eta soldadutza aurretik egin ezin izan nuena, gero egin nuen. Funcor sortu.

Horrela hasi ziren kooperatibak. Hura izan zen hasiera...

Bai. Abadiñoako galdategia lehenengo, eta Funcor gero, lana beste modu batera egin behar zela jakinda genuen eta.

Funcor-ek soka handia ekarri zuen. Bertako langileen seme-alabentzako eskolak, horiei ikasketak egiten laguntzeko bekak, Oteizarekin abiatu-riko haur-unibertsitatea, artistentzat bideraturiko diru-laguntzak, beste zenbait laguntza (*Ama Lur* filma egin ahal izatekoa...). Non ikasi zenuen hori dena egiten?

Galdetuta, lagunei galdetuta. Nire lagun denak izan dira ni baino hogeitaz edo hogeitaz hamar urte zaharrago. Orduko denboran mojen kolegioan ginen eta galdetzea edukazio txarreko zen. Gure aita, guztiz kontrakoak zen: "Zuk, errespetu guztiarekin, galdetu. Galdetzea da mundu honetan aurrera egiteko modu bakarra". Aita entziklopedia bat izan zen niretzat. Ahal zuen neurrian erantzuten zidan, eta beti umiltasun handiarekin. Izan ere, pertsona dezimala ez izateko, pertsona osoa izateko, umila behar da izan, behin ere ez harroa. Harrokeriak bide laburra egiten du. Nik jakin egin gura nuen, eta inguruan ez nuen girorik. Eta zer egin? "Galdetzerik ez dago! Edukazio txarreko omen da. Eta nik, galdera besterik ez dut buruan! Galderak eta galderak, eta erantzunik ez!". Bada, motorra erosi nuen. Ondo akordatzan naiz: 49. urtea. Motorra erosi nuen, ez errongetara joateko, jendeari galdetzea joateko baizik. Nik ez nuen jakituriarik, gazteegi nintzen, gogo gar bat besterik ez nuen.

Galdetu, nori?

Ni baino gehiago zekien jendeari. Hartu motorra eta bata eta bestearengana jotzen hasi nintzen, galdetzea: "Halako naiz, gaztea, jakin gura dudana. Zuk hainbat dakizu arlo jakin honetaz eta zurekin harremanetan egon nahiko nuke, zenbait gauza ikasi gura nukeelako". Horixe zen nire jarrera, eta egiten nien eskea. Horretarako jaio nintzen ni, ikasle izateko. Ontzi txiki bat eta belakia hartuta joaten nintzen ni: belakia uretan busti eta xurgatu egiten nuen, jakintza xurgatu, harik eta behar zen momentuan belakia bihurtzen nuen eta bildutako

Teknologia berriak 50ekoan

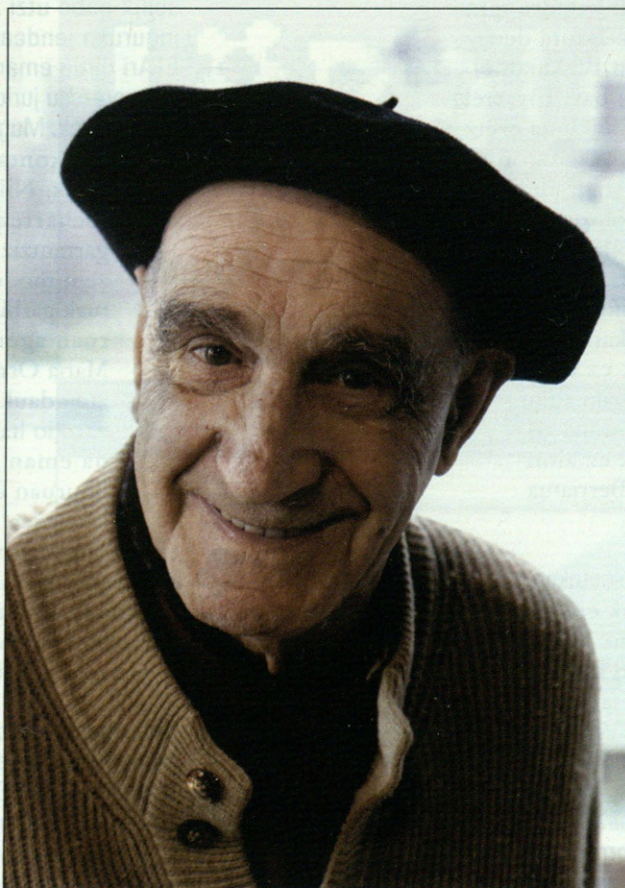
"Joakin Olaizola zumaiaerraren kasua-eta! Gerra aurrean Suitzara bidali zuten gurasoek, ingeniari agronomo ikastera. Dirudunak izango ziren, nonbait, ze handik bueltan-edo, gaur egun Legutian dagoen golf zelaia, Larrabea, erosi zion aitak. Gerran edo gerra ostean konfiskatu egin zieten, ejertzitoarentzat, eta 50eko hamarkada arte edo ez zieten itzuli. Realean ere jokatu zuen Olaizola hark, gazte zenean. ELA-STVn *Nekazariak* elkartearen ere egon zen sartuta, eta bat egin zuen Karlos Abaituarekin. Honek zuzentzen zituen baserri- gazteak Olaizolaren Larrabearen egoten ziren ikasten, eta bertako pabilioi batean egiten zuten lo, oheak ipinita. Eta hantxe, Olaizola eta Abaitua abadea, baserri- eta nekazari-entzako eskolak, teknika berriak erakusten, Legutian, 50eko hamarkadaz gero, Espainiako ejertzitoak terrenoa itzuli zionean!"

jakintza-ur hori ontzitzen isurtzen nuen. Apal-apal, baina galdetu. Banitatea ez da lagun ona. Egunean sei bat bider hartu beharko genuke banitatearen kontrako txertoa. Horrelaxe ezagutu nuen Manu Oñatibia, Zarautzen, ni baino 30 urte zaharragoa. Eloorrietik Zarautza motorrean joanda. Lube markakoa zen motorra. Gasteiza joan nintzen, Karlos Abaitua apaizarekin egotera. Nekazari gazteekin zer lan egiten ari zen jakin nahi nuen: apaiz horrek, gazteek uztatu bildu eta atsedean tartea zutenean, haiek

elkartu eta uztatu hobetzeko teknikak erakusten zizkien. Ordukoa da *Luberri*, nekazari eta ganaduzaleentzako buletin txikitxo bat. Bi ale ateratzen, eta gerra ostean ateratzen euskarazko lehenengo aldizkaritxo izan zen.

Luberri...

Inguruan genbiltzan Karlos Abaitua, Joakin Olaizola, Manu Oñatibia—albaitaria zen eta—, beste albaitari bat, ataundarra, Enrike Zurutuza... honek Barandiaranekin harremanetan jarri gintuen. Guk aldizkaria ateratu nahi, baina baimenak-eta lortzea gauza gaitza zen. Barandiaranek, Salamancako unibertsitateko erretorea- rekin hitz egiteko esan zigun, ea handik zer edo zer ateratzen genuen, aldizkaria ateratzeko bidea-edo. Salamancako erretore zera zen garai hartan, Antonio Tovar,

Lagunak, hil arte

"Nire lagunak beti izan ziren ni baino hogeit, hogeita hamar urte zaharago. Lagun onak. Hil arte iraun didate. Benetako lagunak. Behartuta nengoen haien ondoan egoten, jakin egin nahi nuen eta, honetaz eta hartaz enteratuta bizi. Nire sasoikoekin ez nuen laguntasun askorik egin: kanpoan estudiatu nuen; erromerietara joan beharrean motorrean ibiltzen nintzen jendea bisitatzeko eta galderak egiten, beti jakin guran. Manu Oñatibiaren lagun izan nintzen, hil zen arte, orain dela hamabosten bat urte arte. Jorge Oteizarekin ere, azkeneko urte arte. Joakin Olaizola ere hil zen... Bakarrik geratu nintzen. Zorionez, gaur egun nire lagunek ni baino hogeit, berrogeit urte gutxiago dituzte nik baino. Zorioneko naiz".

falangista, baina Larramendi katedra ipini zuena hango unibertsitatean. Itxura denez, haren aita notario ibilia zen Bizkaian eta bazuen euskararentzako zera bat. Tovarrek egin zituen gestioak, baina erantzuna ezetz, ezin zitekeela. Ezin zitekeela? Gero, ordea, batari eta besteari galdezka, Aranzadi Elkarteko kide batek eman zidan soluzioa. (Ni, 17 urteko gaztea, eta Aranzadiko bazkide nintzen!). Esan zidan: "Ez, motell! Bada lege bat asmo zientifikoa edo erlijiosoa duen edozein aldizkari argitaratzeko baimen ofizialik ez dela behar esaten duena". Bi zenbaki egin genituen. Apaiz bat genuen aldizkari hura egiten, baina gotzainak ez zion horretan utzi. Gero, Imanol Berriatua ezagutu nuen, frantziskotarra.

Anaitasuna aldizkariaren sortzaileetako?

Bai. Baditut haren eskutitzak ere. Harekin *Anaitasuna* atera genuen. Handik, *Zeruko Argia* etorri zen. *Luberri* izan genuen hasiera. Gero, Karlos Santamaria ezagutu, eta horrela. Taldeak osatu bata egiteko, bestea egiteko... Giroa zegoen. Lan egiten genuen!

1970ean pikutara joan zen dena. Lehen aipatu dugun denuntzia etorri zen: Elorrioko lauhun familiaren hondamendia ekarri zenuela, batere

sosik gabe utzi zenituela. Caja Laboralaren inguruko jendeak zabaldutako zurrumurrua, ETari dirua eman zeniola... Hainbat urte izan zuen prozesu juridikoak, eta kalte izugarria egin zizun horrek. Mugarri izan zen zure bizitzan.

Liburuan kontatzen dut dena. Han daude datu denak. Nik, errespetua eskatzen dut. Behar-beharrezkoa da errespetua. Hitzak

garrantzizkoak dira. Hitz ezin da edozein modutara ibili. Funcor-eko kontuak garbiak dira, orain atera den liburuan ageri denez. Ormaetxea? Jose Maria Ormaetxeak neurrigabeko ambizioa dauka. Galtzontziloak zikintzen zaizkio halako agiria edo halako domina eman diotelako. Nik nahi nuke, liburuan esaten dena era zientifikoan aztertzea. Baina ez buruzagi politiko-

ek, ez, unibertsitateko irakasleek baizik. Era guztietako irakasleek epaitu beharko lukete esaten ari naizena. Kooperatibak eta? Nazionalizazioarentz joan beharko ginatke. Hortik jo beharko genuke.

Nafarroara, Martzillara etorri berri zinen 70eko hamarkadaren hasieran, ganadu-haztegi berri-tzailea helburu. Elorri abiatu zenuen asmoa, lagundu ez zizuten arren...

Nafarroara etorri nintzen, hango saltsak nazkatuta. Kooperatiben mundua utzi nuen

"Aberriaren aitzakian
betiko alprojek
irabazten dute,
betiko potentzia handiek"

gauzak okertzen hasi zirenean. Proiektuak bai, banituen, baina giroak ez zidan lanean batere laguntzen. Lagunek ere esaten zidaten, abisu ematen zidaten. Eta Nafarroara etorri nintzen. Han egon nintzen bizi izaten eta lanean, denuntzia etorri zen arte. Liburuan kontatzen dut dena. Jakingo duzue, irakurtzen baduzue.

Telefonoz hitz egin genuenean hil ala biziko egoeran gaudela esan zenidan...

Ez dugu eta ikusten! Elorrión, haur-unibertsitatean, horixe zen Jorgek-eta gogoan geneukan kontua: begiratzaren erakutsi. Begiratzaren ez badakizu, alferrik ari zara, ez duzu eta ikusiko. Txorakeria ematen du, baina ez da. Gaur egun, hartu Jaurilaritzaren dokumentazioa eta, beti, "euskal hiria" aipatzen da. Bistan da herriak biltzen ari direna, hiri inguruetara jo besterik ez dago hori ikusteko. Egiten ari diren azpiegiturak-eta! "Hiria" bai, baina "herria" galdu egingo da, desagertu egingo gara. "Euskal Hiria" izango da, baina ez "Euskal Herria".

Zer duzu aberriaren kontra?

Aberria da bat, eta herria beste bat. Nire iritzia da. Abertzale larregi dago hemen, eta gure herriak hainbeste abertzalerekin ez du zereginik. "Aberria goratu, eta herria izorrratu? Hori ez da bidea, eta behar dugu aldatu!". Aberria jainko handi horiek bezalakoa da. Hitzaldietan eta, jendearen bihotza hunkitzeko balio du. "Aberriaren alde!". Aberria? Lekutan! Aberriaren aitzakian betiko alprojek irabazten dute, betiko potentzia handiek. Nafarroan bertan ere, orain dela hirurogeita hamar urte, zeinen alde egin zuten gazte askok? "Jainkoagatik, aberriagatik, erregeagatik!". Eta, gainera, gerra irabazi zuten! Zer eman zien aberriak? Ezer ez. Gerra amaitu eta ez zuten lanik ere. Jende asko joan zen Bartzelonara, Gipuzkoara, Bizkaira... Zeinek atera zuen etekina? Besteak beste, Rodezno kondeak. Lur handien jabe izateaz gainera, Francoren lehen gobernuko justizia ministroa izan zen. Etekin? Betikoentzat! Hargatik diot nik: Herriak bai, aberriak ez. Hitzaren esanahia landu behar da, zer sustrai duten aztertu. ■

Bertsoa

DOINUA:
AGUR SAGAR BELTZARAN

Abertzale gehiegi omen dago hemen, zeuk ere hitz gehiegi entzungo zenuen. Abertzale gehiegi, itxuraz bederen, aberria diona herria baino lehen, jakin gabe bat eta bestea zer diren.

Aitor Mendiluze

L*RaTeGia

Telefono mugikorrentzako

JOKOA euskaraz

'Lorategia' jokoa telefono mugikorrentzat lortzeko bi era daude:

Webgunearen bidez
www.animatu.com/lorategia
Deskargatzeko era hau erabat dohainkoa da.

SMS baten bidez
7675 zenbakira bidali LORATEGIA hitza.
Kostoa 0,50 € gutxi gora behera

Ray Fernandez, InternetEuskadi elkarteko presidentea

«Internet komunikabideen zirkuitu sentsazionalistatik atera nahi dugu»

Internet globalizazioaren adierazgarri garbia den garai hauetan, sarearen inguruko eztabaidari etxeko ikuspegia ematea garrantzitsua iruditu zaie Euskal Herriko internautei. Helburu horrekin jaio zen InternetEuskadi Euskal Internauteri Elkartea eta egun, sarea Euskal Herriko beharretara egokitzeko lanean dihardu. Lan horren inguruan, Internetek izan dituen aurrerakuntzei buruz eta euskal gizarteak ordenagailuekin duen harremanaz hitz egiteko, Ray Fernandez InternetEuskadi elkarteko presidentearengana jo dugu.

Noiz eta zergatik sortu zen elkartea?

Hainbat saiakera egin ostean, 2002an sortu zen, baina 2003an jarri zen martxan. Interneti buruzko kongresu eta ekintzei esker, mundu horretan gabiltzanok elkar ezagutzen genuen jada eta gizartearen interesak biltzeko eta defendatzeko elkartea sortzea erabaki genuen. Ez ginen

MIKEL GARCIA

Argazkia: Dani Blanco

enpresa bezala sortu; ikuspuntu soziala zuen, profesionala baino. Horregatik, hasieratik gure helburuak argi ditugu: euskal gizarteak Internetetik ahalik eta onura gehien lortzea eta sarean Euskal Herriko beharrak islatzea —euskara, lurralde egiturak eskatzen dituen Interneterako sarbide bereziak eta abar—.

Nolako bilakaera izan du elkarteak?

Hasiera batean energia handiarekin jaio zen, Valentin Garcíaren zuzendaritzapean batzordea sortuz. Txostenak, liburuak, ekitaldiak... egin zituzten, Eusko Jaurilaritzaren eta Aldundien diru laguntzekin. Estatutuek diote lehendakari-tza bi urtetakoa dela eta beraz, bi urte berandua-go nire zuzendaritzapean egungo batzordea sartu zen. Orain, gainera, guk sortutako baliabideei esker langile bat kontratatu ahal izan dugu. Ekitaldiak mantentzen baditugu ere, batez ere eztabaida bultzatu nahi izan dugu, esaterako InternetEuskadi web orriko foroaren edo wikia-ren bidez. Bertan iritzi eztabaida handia dago eta informazio horrekin @Euskadi buletina kaleratzen dugu. Esan bezala, hasiera batean diru laguntza publikoen babesean ekitaldiak antolatu ohi ziren, baina uste dugu liburuak kaleratzea baino gehiago, eztabaida sortzea eta iritzia eman nahi duten guztiei aukera ematea dela gure egitekoa. Erraza dirudi, baina ez da hala, globalizazioaren aurkakoei, adibidez, ez dutelako foroan parte hartu nahi, erakundeek parte hartzen dutenez foroa kutsatuta dagoela diotelako. Guk iritzi guztiak jaso nahi ditugu, ofizialak eta horietatik at daudenak.

Azken finean, erakunde publikoen parte-hartzea garrantzitsua izango da helburu praktikoak lortu nahi badira, ezta?

Hala da. Gure betiko eztabaida da: Zerbait lortu nahi dugu ala oihuka ibili? Administrazio publikoarekin hitz egitea beharrezkoa da, gure asmoak helarazteko. Presioa egitea ez da gure jokabidea; gainera, arazoa ez da gauzak hobetzeko borondate falta, informazio eza baizik. Beharrak planteatu ditugunean, arrazoiak eman izan digute. Esaterako, banda zabala faktore oso garrantzitsua dela adierazi diogu beti Jaurilaritzari. Bada EAEn legeak dio operadoreek derrigorrez 9.600 baudioko banda zabala eskaini behar dutela, baina hori oso baxua da eta orain, Jaurilaritzak legea aldatu-ko du, banda zabalaren baudiokopurua handitzeko asmoz. Euskal Herrian dugun orografiaren erruz, badaude hiri handietatik kilometro gutxira egonagatik sar-bide telefonikoa baino ez duten herriak. Hemen gabezia handienak orografiak eragiten ditu. Bestalde, eskaintzak demanda sortzea ere bilatzen dugu, Interneten zerbitzu on batek jendea erakartzea alegia, eta hori Administrazio publikoaren egitekoa da. Internetek gauza asko eskaintzen ditu planeta guztian, baina euskaldunontzat onuragarriak diren gauzak eskaintzea behar dugu.

Euskal Herritik kanpoko beste elkarteekin harremanak ba al dituzue?

Datuak

“Elkartean 500-600 inguru gara, Euskal Herri osokoak –Ipar Euskal Herrikoak gutxien– eta diasporakoak, eta gure weblogaren eta @Euskadi zerbitzuaren artean 5.000 harpide ditugu. Beraz, euskal internauten bilgune adierazgarria dela uste dut. Orain, kuotak ipini nahi dizkiegu bazkideei, baliabideak eskuratzeko. Noski, elkarte guztiz irekia gara”.

ADMINISTRATIO PUBLIKOA

“Arazoa ez da gauzak hobetzeko borondate falta, informazio eza baizik”

Bai, oraintxe bertan Internet Society internauten munduko elkarterik garrantzitsuenarekin harremana indartzeko ahaleginetan ari gara. Gainerakoan, Kataluniako internauten elkartearekin dugu harreman gehien, oso aurreratuak daudelako. Euskal Herritik kanpo antolatzen diren hainbat bileretan ere parte hartzen dugu, baina normalean elkartearen eztabaidak sarean azaleratzen dituzte eta bertatik zuzenean jaso ditzakegu.

InternetEuskadi.org zuen web guneak zer eskaintzen du?

Ongietorria ematen duen orrialde nagusia blog bat da eta edonork anonimoki informazioa bidal dezake. Gure weba Euskal Herriarekin lotura duten Interneti buruzko berriak ematen lehenengoa izan ohi da. Informazio hori guk kontrolatzen dugu eta iturri garrantzitsua da. Bestalde, wiki atalean elkartearen gauza asko azaltzen ditugu, estatutuak aurki daitezke bertan eta izaera irekia du, edonork gauzak alda ditzake.

Web orrialdea euskaraz irakurtzeko aukera eskaintzen duzue, baina orokorrean, euskararen presentzia handia al da web guneetan?

Erdarazko blogekin alderatuta, euskarazkoak askoz gutxiago dira. Erakunde publikoen aldetik, diru laguntza eta programa garrantzitsuak daude –softwarea euskaraz eskuratzeko aukera dago orain–, baina ekimen pribatueta euskara bigarren mailakoa da, nabarmen.

Administrazioak, orduan, Internetetikiko interesa agertzen al du?

Asko inbertitzen da, baina sentsazioa da ez dela zerbitzu horien hartzailea kontuan hartzen; beharrezkoa da hiritarra zerbitzu horietan gehiago inplikatzeko. Esaterako, Administrazio-ko hainbat web orrialdetan aldaketak egin dituzte eta ez dute aukera eman orrialde horietan Mozilla nabigatzailearekin sartzeko, nabigatzaile horrek merkatuaren %10 duenean. Erabaki arbitrarioak eta onartezinak dira guztiz. Beraz, Administrazioan hobetzeko asko dago oraindik, baina egoera beste lurralde batzuetakoa baino hobea da. Irun, Donostia, Bilbo eta beste hainbat udalek oso gauza interesgarriak egin dituzte. Dena den, ondo eginga dako web orrialdeak ez dira erakundearen sistematizazioaren ondorioa, Internet munduarekiko interesa duten pertsona jakinen ekintzak baizik. Sistematizazioa falta da.

Interneten demanda handia al da Euskal Herrian? Erabiltzaileei dagokienez, Espainiako batezbestekoaren gainetik gaude eta Europako batezbestekotik zertxobait beherago. Erabiltzailearen profila beste lekuetakoa bezalakoa da, baina

KZgunea bezalako ekimenek ondorio interesgarriak izan dituzte eta etxeko andre eta erretiratu asko Internet ikastaroa egitera animatu dira.

Eta web orrialdeetako edukien aldetik?

Euskal Herrian ez dugu Interneten oinarritutako marka multinazionalik eta guneen eduki nagusiak beste lekuetakoan antzekoak dira: merkataritza elektronikoa, aisialdiarekin zerikusia duten orrialdeak eta blogak. Blogen fenomeno ere iritsi baita gugana eta blogarien mugimendua mundu osoan ikus daitekeenaren parekoa da. Dena den, euskararen arazoa handia da blogetan, hizkuntzak noizean behin konektatu ohi diren bisitarien kopurua murrizteaz gain, Internetera egunero konektatu eta blogak egunero kontsultatzen dituen internauta leial horren kopurua ere murrizten duelako.

Une honetan zer da berritzaileena Interneten?

Horri erantzutea helburu duten web guneak daude, baina oso zaila da berritzaileena edo azken berrikuntza zein den esatea, Interneten bilakaera oso azkarra delako eta egunetik egunera aldatzen delako. Dena den, ekintza berritzaileen adibidea jartzeagatik, Amerikako Estatu Batuetako gazte batek milioi bat puntuko web orria sortu zuen duela gutxi eta puntu bakoitza publizitate ipintzeko saltzea bururatu zitzaion, unibertsitaterako dirua lortzeko. Hiru hilabete-tan, puntu guztiak saldu ditu. Buruan dudan beste berrikuntza bat: pod-cast delakoa edo audioen bloga. Pod-castak baino lehenago argazkien blogak arrakasta izan zuen, ondoren iratiak audioak sartzen hasi ziren eta orain jendea ere animatu da. Aukera ona iruditzen zait, bideoak Interneten kargatzeko denbora asko behar duelako eta soinuak aldiz, gutxiago.

Interneten zerbait berria ikusiko al dugu?

Bai, noski! Begira nola aldatu diren gauzak urte hauetan! Interneten "desagertzea" izango da interesgarriena. Hau da, ondorengo belaunaldiak ordenagailua hain modu arruntan eta hain maiz erabiliko dute, telefonoarekin bezalako jauzi kualitatiboa emango dela: ez dira Interneten existentziak kontziente izango. Telefonoa sortu zenean, oso askak garrantzitsua izan zen, baina dagoeneko "desagertu" egin da, inor ez da bilakaera historiko horretaz jabetzen eta hori da Internetek izango duen bilakaera. Ikusiko dugun beste aldaketa bat informazioa erabiltzeko modua da. Gaur egun, informazioa guk geuk gordetzeko joera dugu. Banda zabala leku guztietan bermatzen denean, informazioa Interneten bertan kontserbatzea izango

da joera eta ez da beharrezkoa izango etxean gordetzea. Hala ere, beste mila aldaketa ekarriko ditu Internetek.

Eta elkarteari dagokionez, zeintzuk dira etorkizunerako zuen erronkak?

Epe laburrean, batetik, Euskal Herrian Informazio Gizartearen Plana nola dagoen ikustea eta aztertzea izango da gure egitekoa, batez ere herritarrek banda zabala eskuratzeko egin behar den finantzazioaren inguruan. Jarraitasun batekin web tailerrak maiz egitea ere beharrezkoa ikusten dugu, Administrazio publikoak eskaintzen dizkigun web guneen kalitatea ikertzeko. Funtsezko hirugarren oinarria Interneten irudi atsegina zabaltzea izango da. Komunikabide askok etengabe beldurra sortzen dute Interneten inguruan. Sentsazionalismo kontua da, berri batzuek beste batzuek baino gehiago saltzen dutelako. Internet zirkuitu horretatik atera nahi dugu, Interneti lotuta munduan egunero milioika berri atsegin eta arrunt daudela jendeari erakusteko. Hori da elkartearen erronkarik garrantzitsuenak, gurasoek beraien seme-alabei Internet erabiltzen utzi diezaieten beharrezkoa baita beldurra kentzea. Eta Informazioaren Gizartearen beharrezkoa da haurrei Interneten ibiltzen uztea. Beldurtu beharrean ondo informatzean eta arriskuak saihestean dago gakoa. ■

Buber sariak

InternetEuskadi elkarteak Euskal Herriko web gune onenak saritzeko Buber sarien bosgarren edizioa martxan jarri du dagoeneko. Sariak 2000. urtean sortu ziren –garai hartan @Euskadi ekimenaren bidez– eta Euskal Herriari buruz lehenengo web orrialdea egin zuenaren izengoitia daramate: Buber. Hautagaiak aurkezteko epea zabalik da otsailaren 28a arte eta lehenengo bi asteetan jada 200 hautagai aurkeztu dituzte, duten ospearen adierazgarri. Epea bukatu ostean, sarituak aukeratzeko edozeinek bozkatu ahal izango du. Kategoriatzat, ordea, "iritzi profesionalagoa" behar dela eta horietan InternetEuskadi-ko web gunean azaltzen diren 30 epaimahaikideek hartuko dutela erabakia azaldu digu Ray Fernandezek. Besteak beste, "edukien kalitatea, erabilgarritasuna eta herritarrei bideratuta egotea" hartuko dute kontuan. Elkarteak web gunean kritikak jaso dituzte, epaileetako batzuek ez dakitelako euskaraz. Fernandezek hitzetan, "euskaraz hitz egiten ez jakin arren, euskarazko web guneak baloratzeko adina euskara badakiten pertsonak daude epaimahaian eta gainera, testuak zehazki zer esaten duen jakitea ez da faktore garrantzitsua. Egia da euskaldun gehiago izatea gustatuko litzaigukeela –aitortu du–, baina urtero aldatzen eta hobetzen joango gara".

MERKEALdiAK

BIGARREN MERKEALdiAK

BRADERIA

Patxi Azparren Olaizola

AUTODETERMINAZIOAREN BILTZARRAK-EKO (ABK) KIDEA

18/98 eta talante berria

A

znar Madrilgo Gobernuak burua izan den urteetan Espainiako Estatuaren inboluzioa jasan behar izan genuen. 1936ko gerraren irabazleen oinordekoak izanik; Aznarrek eta PPK garai haie-tako hainbat jokabide berreskuratu nahi izan zuten. Azores Uharteetako lagunekin bat, PPKok, XXI. mendeko totalitarismo berrien lehendabiziko saiakera egin zuten. Totalitarismo mota berri hauek, tresna berriez, betiko helburuak lortu nahi dituzte, hots, pentsaeraren uniformizazioa, botere militarren berrindartzea, erabateko kontrol sozio-ekonomikoa, botereen banaketarekin amaitzea...

Euskal Herriari dagokionez, jarduera honetan zenbait kazetari eta epaile megalomanoen laguntza ukan zuten. Izan ere, estrategia berean Estatuaren hiru botereak eta lau-garren boterea, prentsa, eta euren atal guztien eszenografia koordinatu zituzten helburu jakin batekin: euskal abertzaleatasunaren eta euskal disidentzia osoaren kriminalizazioa.

Tsunami horretan bi egunkari itxi, dozenaka elkarte ikertu, eraso eta ehunka euskal herritar espetxetik pasarazi gintuzten. Euskal Herriko eragile sozio-politikoak berriz, ez ginen herri-estrategia bat adosteko gai izan eta gehienek ez zuten erasoaren neurria eta xedea ulertu nahi izan. Bakoitza bere surf-oholaren gainean tsuniamiaren olatuen gainetik bere burua salbatzen saiatu zen. Beste batzuk aldiz, ohi bezala, kaian geratu ziren besteen arrantza prezio onean saltzeko zain.

Aznarren agintea bukatu da, hala ere, bere aroan landatutako sasiak jarraitzen du eta, besteak beste, sumario guztien erroa den 18/98 sumarioa epaiketa hasi da, askok sinetsi nahi ez bazuten ere.

Moncloara gobernu berria iritsi da. Talante berria omen dabil bazter horietatik. Hala eta guztiz ere, aurreko agintaldian erabakitako hainbat bidegabekeria indarrean dago, PSOEk ez baitu egin keinurik txikiena bertan behera gera zitezen.

Ez daukat zalantzarik, Zapatero eta Aznar zeharo desberdinak dira. Aznarrek etekin politikoak lortzeko giza sarraskiak erabiltzeko eragozpenik ez zeukan. Garaipen politiko, milita-

DANI BLANCO

rra eta "espirituala" eskuratu eta aurkeztu nahi zuen-eta. Zapaterok, berriz, bestelako dominak zintzilikatu behar ditu agintean jarraitzeko.

Baina beldur naiz Euskal Herrian zenbait sektoretan erabateko aldaketa eman dela sinetsi nahi dutela eta horrek Espainiako Auzitegi Nazionalen burutzen ari diren epaiketetan isla izan duelakoan nago. Ez baita orain arte egoerak eskatzen duen moduko erantzunik eman. Benetan iragana atzean uzteko asmoa balute, dagoeneko ehunka lagun giza eskubideak zapaltzen dituzten sumarioek artxibaturik egon beharko lukete. Tamalez, PSOEk ere, epaitegiak gatazka politikoan erabiltzearen aldeko hautua egin du, PPren ondare preziatua bailitzan.

Ez dut kontrarik esango, nik ere Zapateroren agintaldiak gatazkaren adierazpen bor-

Beldur naiz Euskal Herrian zenbait sektoretan erabateko aldaketa eman dela sinetsi nahi dutela eta horrek Espainiako Auzitegi Nazionalen burutzen ari diren epaiketetan isla izan duelakoan nago. Ez baita orain arte egoerak eskatzen duen moduko erantzunik eman. Benetan iragana atzean uzteko asmoa balute, dagoeneko ehunka lagun giza eskubideak zapaltzen dituzten sumarioek artxibaturik egon beharko lukete. Tamalez, PSOEk ere, epaitegiak gatazka politikoan erabiltzearen aldeko hautua egin du, PPren ondare preziatua bailitzan

titz orori bukaera emateko izan behar duela uste dut. Bortxarik gabeko joko-zelaia behar dugu, batzuen eta besteen giza-eskubideak errespetatu daitezzen, herri honek aurrera egin ahal izan dezan. Baina honek ez du dena bideratuta dagoela edota bidegabekeriak bukatu direla esan nahi.

Madrilgo epaitzen ari diren herrikideek, onik eta aske ateratzeko, gu guztion laguntza beharko dute: laguntza ekonomikoa, soziala eta afektiboa. Eta euskal herritarren nazio, kultur, zibil eta politiko eskubideak behingoz bermaturik gera daitezzen gure marko juridiko-politiko burujabea osatu beharko dugu. ■

Andoni Mujika Ulazia

KOMUNIKAZIO TEKNIKARIA

Los intocables

Artikulu honek akuilu izan nahi luke. Nik egin dudana baina baino zerbait gehixeago egiteko gogoia piztu nahiko nioke norbaiti. Ikerlariren bati gonbitea egin.

Aitor dezadan hasieratik, ez naizela dokumentatu, ez dudala datu pilaketarik egin, ez dudala ikertzaileek erabiltzen duten metodologia egituratu eta zientifikorik erabili. Edozein kasutan, susmoa daukat eurak ere –ikertzaileek– demostratu nahi duten tesiaren ondorioa aldeztu jakiten dutela sarritan, eta besterik ez bada horretan behintzat, bai eurak eta baita neu ere, maila berean gaudela. Badakit zenbait ikerketa soziologiko, zenbait ikerketa zientifikoko izugarri baliotsuak direla gizartearentzat oro har. Baina lan horien guztien abiapuntuan, intelektualaren intuizioak, datu ez zientifikokoak dauzen inpresioa eta konbikzioa dut.

Hauek guztiak esanda, hausnarke eta ikerketa soziologiko, sozial eta politikoetan zentratu nahi dut orain, nolabait esatearren. Badakit munduan eta munduko gizarteetan gertakari onartezin gehiegi dagoela, eta onartzen dut, horien aurrean analisiak egin behar direla eta analisisen ondoren aurre egin behar diegula, borrokatu eta eraiki.

Baina gertatzen zait konturatuta nagoela, formulazio *progrek*, edo horietako batzuk bai, behinik behin, *zirkulo* jakin batzutan gehientsuenon kritika errazegiak ahalbideratzen dituztela. Itzela da daukagun erosotasuna eta ausardia arazorik sortuko ez digun horren inguruan gure iritzirik gogorrena eta kosturik gabekoa adierazteko. Ez

DANI BLANCO

dakit zergatik den baina "*politicamente correcto*" terminoa ekartzen dit gogora. Lagunartean –*progrek*oen artean– errazegi, barra-barra eta indartsu jaurtitzen ditugun *pozo*in eroso horien adibide batzuk jar ditzadan: ez dagoenari buruz aritzea, ekologia, euskara, agintariak, hezkuntza, medikuak, kooperatiba handiak, ekintzaileak, enpresak, arrakastadun artistak... Bale, bale, bale. Ondo dago. Baina erraza da, errazegia. Somatzen dut beste agente, portaera edo erakundeez gabiltzanean ez dugula zorroztasun

bera erabiltzen. Jar ditzadan gure koldarkeriaren adibide batzuk: gure ametsetako etxe hori eraikitzeke erabili ditugun material guztiak gordin aitor-tzea, kontsumo neurribakoa, aurrean daukagunari egia esatea, sindikatuen benetako zeregina eta zentzua, funtzionariengan oinarritutako publikotasuna eta ez herrigintzan...

Ez da zilegi, onartzen dut, hauek denak orokorrean aztertu eta neurgailu berarekin kritikatzeko. Ez da zilegi, ezta ere, gai batzuei buruz inoiz ez aritzea. Injustiziak, ez dira komeni zaigun esparruan bakarrik agertzen, uste dut, kontestu *delikatu*goetan ere bizi direla, eta ze ondo!

Tarte eta gogo handiegirik ez daukadanez, proposatzen diot norbaiti azter dezala labankorra izan daitekeen gai edo jardueraren bat ikertzea. Gazte kontzientziatuei, erakunde sozialen bati, ikerlari ausartei, abertzalaren bati... proposatzen diot arakatu dezala kontu *ikuntze*zinen bat. Hasteko, estimulagarria

izan daitekeelakoan nago, adibidez UPV. Irakasle, katedradun, doktore eta abarren lan orduak, lan ordu lektiboak, asistentzia maila, soldadak... ■

Itzela da daukagun erosotasuna
eta ausardia arazorik sortuko ez
digun horren inguruan gure
iritzirik gogorrena eta kosturik
gabekoa adierazteko. Ez dakit
zergatik den baina
'*politicamente correcto*' terminoa
ekartzen dit gogora

gure
artean
euskaraz

Euskaltzale bizkaitarrak

100. urteurrenean

“ Euskaldun jaio nintzan
euskalduna azi
euskera utsik amak
eustan irakatsi
euskera maite maite
zabiltz neugaz beti
euskera ill ezkero
ez dot gura bizi ”

BFA
DFB

Basque Forum
Aizuntze
Deputación
Foral de Bizkaia

(1841-1906)
Felipe Arrese Beitia

Yolanda Arrieta

IDAZLEA

Kultur gune berriak

Duela urtebeteko artikuluan letra txikiz idazten den astegunetako kultura aldarrikatzen nuen. Horretarako, George Lakoff-en eta Mark Johnsonen *Metaforas de la vida cotidiana* liburua aipatzen nuen, autoreen iritziz, eguneroko metaforek egundoko eragina dutelako bizitzari buruzko pertzepzioan, eta, ondorioz, baita gure pentsamenduen antolaketa eta ondorengo jokabideetan ere.

Beste bik jarraitu zioten aipatu artikuluari. Gizartearen martxa erregulatuek atsedendaldia eta norbere bidetik bueltatxo bat ematea ere eskatzen dutela-eta datorkizue hiruron zikloa ixtera doan laugarren hau.

1. EKIMENAK ETA FORMA.

Espazioen metaforei heldu nahi diet oraingoan. Horra, urrutiegi joan gabe, euskal kulturen hain sustraiturik dugun bat: frontoia. Alegia, norbera, bestea, lehia eta publikoa.

Formari dagokionez, ezker horma, aurreko horma eta korrika egiteko gune luze bat ditu. Ezker hormak muga bat jartzen digu. Eskuineko alde irekiak, berriz, ihes egiteko gonbitea. Gonbitea baino ez da, ordea, hortxe baitugu publikoa, gure jokoa txalotzeko edota epaitzeko gertu. Aurrera begiratu beharra besterik ez da geratzen, beraz, pilotari emanez, zuzen edo errazetik, gertu edo urrun, goregi bota gabe,

DANI BLANCO

beheari ere eutsiz, indartsu, tirtikin edota pattal, baina aurkariari tantoa ateratzeko prest, beti.

2. TRADIZIOA ETA ETORKIZUNA

Ez dut ezer frontoien kontra. Aitzitik, gure frontoia baino leku polibalentegorik ez da askorik egongo Europa osoan. Tesi oso bat egin daiteke frontoien erabileraaz.

Erabilpen horietako askotan, ordea, frontoia bere berezko funtzio lehiakorra galdu egiten du. Espazioa bera izanik, beste erabilpen bat ematen zaionez, eraldatu egiten da. Nola? Jendearen nahi eta ekimenen bidez.

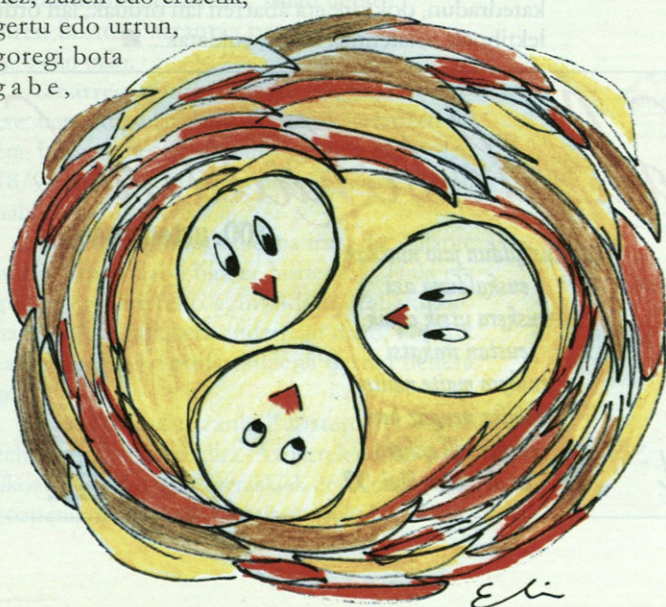
Egunero joera kulturetan ekimen horiek guztiak aurretiaz pentsatzeko apustua egiten da—edo egin nahi da—. Ekonomiaren gizarte kulturean estrategikoki eraikitzen da Kultura—edo eraiki nahi da, behinik behingune "inteligente" berrien bidez. Leku batek ez du ezer bermatzen, baina lekuaren formak pista asko ematen dit toki horretan egitea gura denaz.

Tabakaleraren edifikazioa, esate baterako, eraikin eder eta handi bat da, Kultura Garaikidearen Nazioarteko Zentro izen ponpo eta ederra-rekin bat datorrena. Baina nola banatuko da espazio erraldoi hori?

Zer bultzatuko da, ekimena ala ikusmira? Zein izango da protagonista, eguneroko lana ala lanaren emaitza? Nola banatuko dira ehundaka metro horiek? Pasilorik egongo al da? Eta, eskailerarik? Zenbat metro karratu eskainiko zaio sorkuntzari, zenbat harremari, zenbat formazioari, zenbat ekonomiari, zenbat trukeari, zenbat publikoari, zenbat adi-tuari, zenbat artista kideari, zenbat auzoari, zenbat hiriari, zenbat munduari? Eta zer forma emango zaio horri guzti horri?

Arrazoiak duzue. Kultura ardatz duten guneek barne dinamika konplexua eskatzen dute; eta, nola ez, emozioen kudeaketa eraginkor bat. Emozioa sortaraztea eta emozio lantzea bi gauza ezberdin dira, ordea. Leku erraldoiek emozio handiak sor ditzakete, futbol zelai batek edo belodromo batek bezala. Halakoetan norbera bat egiten da kolektibo-

Tabakaleraren edifikazioa, eraikin
eder eta handi bat da, Kultura
Garaikidearen Nazioarteko Zentro
izen ponpo eta ederra-rekin bat
datorrena. Baina nola banatuko
da espazio erraldoi hori?

Iraganari baino gehiago, etorkizunari

begiratu diola Tabakalerako

Proiektuak irakurri diot Joxean Muñoz.

Zer motatako etorkizuna eraiki nahi

dugu edota eraikitzen ari gara?

Etorkizun horretan badu tokirik

intimismoak?

rekin eta halako pertenezia sentsazio bat sentitzen du. Hala ere, norbera ez da soilik bestekin bat datorren zatia. Beste kapa ezkutuko asko dago norberaren "ni" eraikitze ordutan; besteak beste, "ni" kolektibotik "ni" intimora doan eremu korapilatsua. Korapilatsua den neurrian, badu ezaugarri propiorik.

3. INTIMISMO KOLEKTIBORANTZ

Gaston Bachelard-ek *La poetica del espacio* liburuan adibide bat jartzen du intimismoari eskainitako artikuluan. Bachelard-ek dioenez, espazioz aldatzen dugunean ohiko zentzuak utzi eta psikearen gune berritzaileekin harremanetan hasten gara.

Egunotan irakurri berri diot Joxean Muñoz, iraganari baino gehiago, etorkizunari begiratu diola Tabakalerako Proiektuak.

Eta, galdetzen dut. Zer motatako etorkizuna eraiki nahi dugu edota eraikitzen ari gara? Etorkizun horretan badu tokirik intimismoak?

Intimismo hitzaren sustraierara noa definizio bila. Intimo: "min, mamin, kutun, barneko, etxearen arteko, lagunarteko, goxo, lasai".

Bachelard-ek dio txoriaren gorputzak eta ekimenak —bere baitan jira-biran ibiltzeak— ematen diotela forma habiari. Habiak forma biribila dauka, eta habia da txoriaren lehen gunea, aurki barrutik kanpora eta kanpotik barrura hegan egingo duen txoriaren lehen etxe goxo, lasai eta kutuna.

Interpretazio erabat subjektiboa izanik ere, zer aldarrikatu nahi dut adibide honekin? Etorkizunera begira, sormena eta kultura beti martxan egongo diren Kultur Zentro Garaikide orok izan dezala, baita ere, habientzako gunerik, hots, familia eta lagunarteko gunerik, gure baitan jira-biran aritzeko lekurik, barneko espazio kutun, goxo, lasai eta intimistatik.

Gune horiek, txorien lehen etxeak bezala, biribilak badira, askoz hobeto. ■

TXANDAN
Itxaro Borda

Beleekiko arbola (1822)

Zer dira neguak eta mendeek torturatu zuhaitz horiek? Usteltze sentimendua dakarte beherean agertzen diren erro metatu eta bihurriek. Gorago, hondoa osatzen duela, goroldioz estali mendi apal bat altxatzen da, zuhaitzaren mehertasun biluzia azpimarratuz. Eta argitze tenorean, ama ontziaren antzera urratzen zaion zerua, pastel kolore berotzen da, dena horail, gorail eta ubel.

Ortzea eta zuhaitz abarrak beleen erresumak dira: saldoan dabilta eta batzuk gu bezala, bakarka. Zuhaitza lurrean zehazki sustraitzen da, beleak aldiz marra soilez hegaldatzen direla. Margoari begira pentsati gaude: Danteren hildotik, arbola pairatua jendetzen balitz bat-batean, gaurko mundu botere eta diruz ezin aseko kide herresta bat litzateke, ohorearen altzo guztietatik baztertuta azalagatik, ofizioagatik, hizkuntzagatik, pobretasun usainagatik. Eta iraindua.

Ez dakigu beleek zer irudikatzen duten: denborak are okerrago joan direlako mehatxua ala goizetako aizkorriaren poza? Caspar David Friedrichen taularen aitzinean gogoeta une luzeak higitu ditugu, Louvresen berriro.

Maite ditugun hirien bozkarioa biderkatzen dute beleek.

Eta jende daitezkeen arboleak. ■

HIRUKO TXIKIAN
Joxe Mari Ostolaza

Danborradak

Bakarra baino gehiago. Ezagutu ditugu garai eskasagoak, zeinetan parte-hartzea labelaren arabera izaten zen. Murrizta oso. Bizi-inguru orotan zeuden botere-guneak eta haietara hurbiltzeko sekulakoak eta bi egiten zituzten giza-sugeek. Hauek, labeldunek utzi papurrez bazkatzen zirenak, han egoten ziren entsaioetan nor erituko zain hura ordezkatzeko. Negarrez ere ikusia dut bat, ordezkaturak baino berrogei bat kilo gutxiago zena, uniforme bere neurria ekartzea jabeak debekatu, eta asmatu ezinik jo eta ia erotu zena. Haurretan, Sansebastian egunaren eguerdian ateratzen zen bakarra Euskal Bilerak zela uste dut. Izenetik ia batera ez zuena, han euskara gure eskolan baino pittin bat gehixeago entzungo zen, baina ia zero hala ere. Geroz eta elkarte gehiagok ateratzen du bere danborrada. Ez dira gutxi mistoak direnak, harrabots handirik egin gabe berea egin dutenak. Haurrak berriz, milaka. Hastapenetan kolegiokoak eta pittaka eskoletakoak ere bai. Klaseak eta mailak orain ere. Eta aurtun labeldunen labeldunetaketan dozena bat emakume perkusioan. Bertako alkatearen presiopean demokratizatu omen dira bi danborradak. Hala bada, biba zuen alkatea, eta Jauregiri eta Santanori telefonoz hots egiteko esan. Ostia!, han alarde bakarraren alde dira bertako labeldunak. ■

Santiago Leone

HISTORIALARIA

Bihar

MIKEL SAIZ

Alegoria batez hasiko dut gaurko artikulua: egunen batean, ziur nago gizakia Saturnora iritsiko dela. Izan ere, nik, egun hori ailegatu bitartean, erabakita daukat non kokatu beharko den Saturnoko hiriburua, eta bertako urbanizazio batzuen planoak ere prest ditut dagoeneko. Egia da oraingoz Saturnora eraman gaitza-keen koheterik ez dagoela, baina baten batek sortuko du inoiz. Niri ere aparailu hori eratzten laguntzea gustatuko litzaidake, baina oso lanpeturik nabil orain etorkizuneko hirigintzan. Hala ere, ez dut zalantzarik batere Saturnora joateko gauza izanen garela hemendik gutxira. Egunen batean. Goiz, oso goiz. Bihar apika. –Honaino alegoria–.

Bihar. Hitz honek oihartzun handia izan eta izaten du ingelesez *popular culture* deitzen den horretan, hau da, gaurko hedabideetan zabaltzen den kulturaren zineman, musikan, komikietan... Errate baterako, *The long tomorrow* du izena Moebiusen komiki batek, eta *A better tomorrow* da John Wook zuzenduriko trilogia baten titulua. Eta iduri du bi tituluon artean mugitzen garela hemen Euskal Herrian, bigarrena baita, *A better tomorrow* alegia, guztiok edo gehienok nahi genukeena Euskal Herriarentako; baina, momentuz, gauzak dauden bezala egonda, zilegi da pentsatzea luze kostatuko zaiola etortzea lortu nahi dugun biharko horri. *The long tomorrow* da gure-gurea dena.

Edonola ere, hau da, "luzea" denean ere, biharkoak xarma berezia du. Erran nahi baita, bihar etorkizuneko egonik, etorkizuna bera baino hurbilago sentitzen dugula. Gure itxaropenak biharko ustez epel eta goxo batean kokatzea gehiago gustatu ohi zaigu, etorkizun abstraktu batean baino. Ez da harritzekoa, hortaz, biharkoaren arrakasta *popular culture*ko produktuetan.

Gurean ere biharkoaren indarraz eta xarmaz ohartu denik badela sinesteko frog

argiak ditugu eskura. Adibidez, Arnaldo Otegi-
giren elkarrizketa-liburuaren izenburua ikusi
bertzerik ez dago: *Bihar, Euskal Herria*. Edo
liburuaren azalean politikariaren beraren iru-
dia: berdez inguraturik, poeten *locus amoenus*
delakoan, hor dago Otegi Euskal Herriarekin
ametsetan murgildurik, begiak etorkizun hur-
bilekoan, biharkoan, galduak dituelarik...
Biharkoaz gozatzeko, alta, iduri luke gaurkoa
arbuia beharra dagoela: zeren kariaz depar-
tamenduak aldarrikatu, zertarako koalizioak
prestatu, zergatik akordioak lortu? Eskura
ditugun tresnekin zer egin dezakegun zertara-
ko galdetu, tresna subiranoak bagenitu zer
egin genezakeen hain ongi daki-
gunean? Zergatik hauteskondeez
arduratu, gure helburua –askoz
nobleagoa, zalantzarik gabe-
hitza herriari ematea denean?
Benetako lirika, egiazkoa poesia
biharkoan datza. Gaurkoarekin
prosa baino ez da egiten ahal,
hitsa ez ezik alderdikoia ere baden
prosa gainera, gure poeta amesla-
rien ustetan.

Amestu egin behar da etorki-
zunarekin, eta biharkorako pres-
tatu. Baina, *popular culture* aipatuz
hasi naizenez, musikalak hain
boladan dauden honetan ez da
beharbada guztiz lekuz kanpo iza-
nen hona Annie-ren kanta baten
hitzak ekartzea: "*Tomorrow, to-
morrow, you're always a day away*". Beti
egun bat dugu eskas biharrera
iristeko. Bihar, Euskal Herria.
Arras ongi, ados. Baina gaur, gus-
tuko izan edo ez, Euskal Autono-
mia Erkidegoa, Nafarroa eta Ipar
Euskal Herria ditugu: Euskal
Herria helburu, horiek ditugu
abiapuntu. Euskaldunon hiribu-
ra non kokatu erabaki aitzin,
balizko hiriburu horretako biz-
tanleak euskal proiektura erakar-
tzeaz arduratu beharko genuke, bertzeak ber-
tze, aspaldi soberan dauden jarrerak
bartzertuz. Bide egin baino lehen, politikaren
bidezidorretan lokatze zikindu behar da.
Bartzertaz, inoiz erdietsiko dugun planeta
bateko hirigintzan arituko ginatke, Saturno
Jerusalema eraikitzen. ■

Bihar, Euskal Herria. Arras ongi, ados.

Baina gaur, gustuko izan edo ez,
Euskal Autonomia Erkidegoa, Nafarroa
eta Ipar Euskal Herria ditugu: Euskal
Herria helburu, horiek ditugu abiapuntu.

Euskaldunon hiriburua non kokatu
erabaki aitzin, balizko hiriburu
horretako biztanleak euskal proiektura
erakartzeaz arduratu beharko genuke,
bertzeak bertze, aspaldi soberan dauden
jarrerak bartzertuz. Bide egin baino
lehen, politikaren bidezidorretan
lokatze zikindu behar da. Bartzertaz,
inoiz erdietsiko dugun planeta bateko
hirigintzan arituko ginatke, Saturno

Jerusalema eraikitzen

Musika

Gosek trikitia eta musika elektronikoa uztartu ditu estreinako diskoan

□ Ezpalak

□ Argitalpenak

□ Denbora-pasak

□ Ihesi

□ Makina bat kontu

Zoologia

Balea adarbakarraren misterioa argitu da

ARGIA

erdiko kaiera

kultura eta aisia

Testuliburuaren mailegutzaren alde eta kontra

Hautsak harro dabilta testuliburuaren inguruan, Euskal Autonomia Erkidegoan bederen. Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saila doakotasunaren gaineko proposamena prestatzen ari da, mailegua ardatz hartuta. Euskal argitaletxeek, berriz, ohartarazi egin dute mailegu sistema ezartzeak oso ondorio larriak ekarriko lizkiekeela, desagertzeraino agian.

UNAI BREA

Argazkiak: Dani Blanco

Ikasliburuen maileguak

IAZKO IRAILEAN PSEk ez-legezko proposamena aurkeztu zuen Eusko Legebiltzarrean, testuliburuen doakotasunaren aldeko neurriak eskatuz. Gaia ez zen berria, inondik ere, baina ordura artekoan eztabaida hutsaren eremutik atera gabekoa genuen ia. "Doakotasunaren eztabaida edo aldarrikapena—diosku Olatz Osa editoreak—laurogeiko hamarraldian hasi zen planteatzen irakaskuntzaren doakotasunaren eskakizunarekin batera. Guraso elkarteak izan dira eskakizun honen eragile nagusiak. Eta orain baino lehenago ere, 2000. urtean zehazki, Eusko Legebiltza-

rrak ez-legezko proposamen bat onartu zuen, baina azkenean ez zen abian jarri".

PSEren iraileko ekimenak zori hobea izan du 2000. urteko hark baino. Hirukoak aintzat hartu zuen sozialisten proposamena, eta Hezkuntza Sailari eskatu zion gaiaren inguruko azterketa egiteko, martxoan behin-betiko proposamena aurkezte aldera. Bidean ezer okertzen ez bada, neurriok 2006-07 ikasturtean jarriko dira indarrean. Edozein direla ere.

Horren aurrean, euskal argitaletxeen erreakzioa erabatekoa izan da. "Guk ez dugu ezer testuliburuen doakotasunaren aurka", argitu du Jorge Gimenez Euskal Editoreen Elkarteak presidentek, "baina bai mailegutzaren aurka, sekulako kaltea egingo liokeelako gure kultur industria txiki honi". PSEk, hain zuzen, mailegua proposatu du doakota-

“Mailegutzagatik salmenta sareak jasango lituzkeen kalteen ondorioz, euskarazko liburu salmentak oro har, eta ez testuliburuenak soilik, sekulako kolpea hartuko luke. Berez badaukagu toki txikia salmentan, pentsa hori murrizteak zer ekarriko ligukeen”

JORGE GIMENEZ

suna lortzeko bitartekotzat, eta Jaurilaritzako Hezkuntza Sailak hortixe abiatu du azterketa, Juanjo Agirrezabalak Jaurilaritzako Ikastetxeetako Zuzendariak onartu duenez. Hala ere, Agirrezabalak argitu du oraingoz ez dagoela esaterik zer-nolako formula proposatuko duten, gaiak zer esanik daukaten guztiekin hitz egin behar dutelako besteak beste. Oro har, zuhurtzia da nagusi Jaurilaritzaren adierazpenetan.

Zein arrisku dakar mailegutzak?

Mailegutza ezarriko balitz, ikastetxeak lirake testuliburuen jabe. Ikasleei maileguan

Argitaletxeak akaba ditzake?

utziko liekete, eta haiek ikasturte amaieran itzuli beharko lukete, jaso bezain egoera onean. Hala ez balitz, ikaslearen familiari legokioke liburuaren ordaintzea. Ikastetxeak, hurrengo ikasturtean, beste ikasle bati emango lioke liburu hori, eta sokak hala jarraituko luke hainbat urtez. Bestela esanda, testuliburu salmenta nabarmen murriztuko litzateke. Olatz Osak zenbakitara eramandu baieztape hori: "Mailegutza merkatua lau aldiz txikitzea dakar, lau urtean behin salduko direlako liburuak, eta honek euskarazko ikasliburuaren ekoizpena ez jasangarri bilakatzen du, hau da, orain batez beste lau urte behar baldin badira euskarazko ikasliburu bat amortizatzeko, neurri honekin hamasei beharko dira. Ondorioa garbia da: argitaletxeok utzi egin beharko diogu euskarazko ikasmaterialak sortzeari".

"Mailegutza ez da sistema egokia", iritziz dio Olatz Osak; "batetik, ezarri den lekutan, Frantzia esaterako, berdintasunik ez dela bermatzen ikusi delako. Dirua dutenek liburu berriak erosten dituzte, eta ez dutenek maileguan utzitakoak erabiltzen dituzte, desberdintasunak agerian utziz gela barruan". Argitaletxeen kezka nagusia bes-

"Zergatik behartzen dituzte umeak teoria liburuaren gainean idazten? Horiek maileguan utz litezke, eta ariketa liburu bako ez genduke urtero-urtero erosi behar"

JUAN CARLOS ALONSO

terik da, hala ere. "Kontuan izan behar da testuliburugintzan gabiltzan argitaletxeon fakturazioaren %70 inguru hortik datorrela hain zuzen", dio Olatz Osak, "eta gure enpresetan dabilen editore, diseinugile, maketatzailer eta zuzentzaile gehienak ikasliburugintzan ari direla lanean, eta baita kolaboratzaile diren marrazkilari, diseinatzaile, egile eta beste profesional asko eta

Informatika, paperaren alternatiba gurasoen ustez

Denon Eskolaren ustez, bada garaia teknologia berri esaten zaien horiek ikastetxetan ezartzeko. "Liburu digitalaren aldeko proposamen bat ere egin dugu, baina ate asko aurkitu dugu itxita", dio Juan Carlos Alonso elkartearen presidentek. "Alternatiba izan daiteke. Batetik, funtsezkoa iruditzen zaigu, gaur egun, ikasleak tresna horiekin jardutera ohitzea; bestetik, horrek gastu asko merkatuko luke, eta gainera halako materialak malguagoak dira, errazago eguneratzen dira eta ekologia ikuspuntutik ere jasangarriagoak dira".

Alonsok dagoeneko horretan ari diren zenbait adibide gogoratu du. Espainiako Estatuan, esaterako, ikastetxe batzuetako geletan erabateko sarbidea izan du informatikak, eta ikasle nahiz irakasleek erabat barneratuta dute lan egiteko modu hori. Itxura batean behintzat, nahikoa garesti ematen du ikastetxe bateko gelak konputagailuz betetzeak, baina Alonsok bestelako bide batzuk ere badaudela aipatu du. Alegia, ikaslearen ordenagailuek ez lukete zertan edozein bulego edo etxetan topa daitezkeenak bezain osoak izan. "AEBetan, konpainia batek eskolako lanak egiteko ordenagailu berezia sortu du, eta 120 euro inguruan dago salgai. Ez litzateke sekulako tresnarik behar, ez eta software pakete izugarria ere".

asko ere". Bestalde, liburu salmenta urritzeak ondorio larriak ekarriko litzieke bai beraiei bai beste sektore batzuei, liburu dendei esaterako. "Andaluzian mailegutza ezarri zuten eta urte baten buruan 37 liburu denda itxi ziren", gogoratu du Osak.

Liburu dendentzat ere arriskutsua

30en bat argitaletxeek kaleratzen dituzte euskarazko lanak, Jorge Gimenezek esanetan, eta horietatik zortzi inguru dira testuliburugintzan dihardutenak, baina kaltea guztientzat litzateke. "Salmenta sareak jasango litzuzkeen kalteen ondorioz, euskarazko liburu salmentak, oro har —eta ez testuliburuak soilik— sekulako kolpea hartuko luke. Berez badaukagu toki txikia salmentan, pentsa toki hori murrizteak zer ekarriko ligukeen".

Gimenezek ustez, argitaletxe askoren biziraupena bera da oraintxe kolokan dagoena. Eta ondorioz, euskal kulturak jipoi latza har lezake, argitaratzaileen iritziz. Bide batez, euskal curriculumak sortzeko

Edukiak, lege aldaketen menpe

Begoña Bilbaok, Gurutze Ezkurdiak eta Karmele Pérezek EHUk Bilbon daukan Irakasle Eskolan irakasten dute. Gaur egun ingurumenaren ezagutza deritzon arloa curriculumean nola lantzen den aztertu nahirik, gai horretaz diharduten euskarazko testuliburuaren azterketa egin dute; baita XX. mende osoko liburuak aztertu ere. Nola-nahi, guk azken hamarkadakoez baino ez diegu galdetu. Diotenez, testuliburuaren edukiak ez dira aise aldatzen. Eta aldaketa handiak, normalean, lege berrien eskutik etorri ohi dira. Hala, Hego Euskal Herrian ez da aparteko iraultzarik egon edukiei dagokienez LOGSE indarrean jarri zenetik, 90eko hamarkada hasieran. Orain, berriz, argitaratzaileak LOE berriaren zain daude, ea hark zer berrikuntza ekarriko curriculumari.

Horrek ez du esan nahi liburu berririk argitaratzen ez denik. Egin egiten dira, aldaketak azalekoak izanik ere. Berrargitalpenak kaleratzeko gaitasuna, hala ere, argitaletxearen indarraren menpe dago. "Guk Espainiako Estatuko hiru argitaletxe handiren liburuak aztertu ditugu", azaldu digu Begoña Bilbaok, "eta 1995etik hona seina liburu berri inguru plazaratu dute, gai eta maila bererako". Euskal Herriko argitaletxe indartsuenetako bik, berriz, bat eta bi sortu dituzte epe berean, hurrenez hurren.

Argi dago giza ezagupideak ez direla horren erritmo azkarrean handitzen, edo ez behintzat ikasleen buruetan sartu beharrekoak. Aldaketak, hortaz, txikiak dira ezinbestean. "Berrikuntzak diseinu aldetik dira gehiago", dio Karmele Pérezek, "hamar urtean aurrerakuntza handia egon da arlo horretan, eta hori baliatu egin dute argitaletxeek. Dozena bat orrialde aldatzen dute, irudi batzuk... Hain gutxi aldatzen denez, txorizo legez argitara ditzakete liburuok". Pérez espainiar argitaletxe handiez ari da noski, "hemengoek ezin dute-eta horrelakorik egin".

Bestela ere, edukietan egon daitezkeen aldaketak ez

omen dira hain erraz liburuetara igarotzen. Herrialde berrien agerpenak mapan sorrarazten duen itxura berria, esaterako, ez da berehala islatzen testuliburuetan. Hezkuntza sistema geldo samarra da horrelakoen aurrean, hiru irakasleek esan digutenez. Hala ere, azken hamar urteetan sumatu duten aldaketa bat nabarmendu nahi izan dute –gaitzetsi ere bai, bide batez–: "1993-94 urteetan ohikoa zen Euskal Herri osoko mapa agertzea liburuetan, orain berriz, EAEkoa eta Nafarroakoa gailendu dira gehienbat, erkidego bakoitzak berea". Diotenez, ikasle euskaldunek darabiltzaten liburu asko, euskarazkoak izanagatik, Espainiako argitaletxeetan sortuak dira, eta hori igarri egiten da. Itzulpena, gehienetan, hizkuntza hutsekoa izaten da, beste inolako egokitzapenik gabe.

prozesua ere etenda gera liteke. "Hemengo argitaletxerik ezean, nola islatuko dira bertako curriculumean zehazten diren edukiak, kontzeptuak...?", galdetu du Olatz Osak.

Doakotasuna bai, baina beste era batez, diote argitaletxeek. Hain justu, laguntza zuzena ezartzea proposatzen dute alternatiba moduan. Frantziako Estatuan, berbarako, bide hura hartu behar izan zuten hamarkada batez mailegutza eutsi ondoren, Olatz Osak adierazi digunez. Formula horrekin, familiek txeki bat jasoko lukete ikasturtero liburuak erosteko, edo errenta aitortpena egitean aurkeztu ahal izango lukete erositako liburuen faktura. Hirugarren aukera ere badago: gaur egungo beka sistema zabaltzea. Bidea hiru horietatik edozein dela ere, argitaratzaileek onartu egingo lukete.

Gurasoak alde

Guraso elkarteak mailegutzaaren alde daude, zer esanik ez. Izan ere, eurek plazaratu zuten eskakizun hori lehenbizikoz. Denon Eskolako presidente Juan Carlos Alonsok dioskunez "gaur egun, familia batek 125 eta 250 euro bitartean erabiltzen ditu urtero testuliburuak erosten". Gehienek buruhauste handirik gabe egin diezaioke aurre gastu horri, Alonsoren ustez, "baina gure eskariaren muinak ez dauka hain zerikusi estua diruarekin, ideologiarekin baizik, hala esatea zilegi bada. Alegia, irakas-kuntzak doakoa behar du".

Alonso ez dator bat gaur egungo beka sistemarekin, "ez baitzaigu egokia iruditzen eskolan –eskola publikoan behinik behin– inor pobre sentitzea". Gehitu duenez, mailegutza sistema egokia da, eta hala frogatu da

indarrean jarri duten hainbat ikastetxetan. "Hala ere, ez diogu mailegutza hezkuntza sistema osora zabaldu behar denik. Aztertu beharko litzateke zein mailatan, zein ikasgai-tan, zein libururekin egin... Esate baterako: Lehen Hezkuntzan, sarritan, teoria liburuak daude batetik eta ariketa liburuak bestetik. Zergatik behartzen dituzte umeak teoria liburuaren gainean idazten? Horiek maileguan utz litezke, eta ariketa liburuak baino ez genduke urtero-urtero erosi behar". Mailegutza-aren aurka dauden beste argudio bat, hain zuzen, liburuetan ezin ezer idaztea da, horrek ikaske-ta prozesuari traba egiten diolakoan.

Batzuek aspaldi darabilte

Sopelako Ander Deuna ikastolak aspaldi eza-rriri zuen mailegutza, maila eta ikasgai batzue-tan. Arrazoi bik bultzatu omen zituzten, batik bat, erabaki hori hartzerako: familien gastuak arintzeak eta ingurumenarenganako begiru-neak. Hala ere, sistemak alde txarrak dituela onartzen du Guillermo Meabe ikasketa buruak: "Umearen motibazioa gutxitu egin daiteke liburuak berri-berria ez bada, ez da hain erakargarria". Baina aldi berean, ikasleek liburuak zaintzen ikasten dute "eta egin egiten dute gainera, oso gutxi itzultzen dute egoera txarrean". Meaberen ustez oso ulergarria da

"Andaluzian mailegutza ezarri zuten eta urte baten buruan 37 liburu denda itxi ziren", adierazi du Olatz Osa editoreak.

argialetxeen jarrera, "baina dena dela, testuli-buruak betidanik igaro dira neba-arreba zaha-rrengandik gazteengana. Haien jarrera uler-tzen dut, baina familiengan ere pentsatu behar da". Argialetxeetako langileek ere familia badutela pentsatuko du batek baino gehiagok. Orekan omen dago bertutea. ■

kulturagenda

Otsailaren 1etik 15era

Urdaneta kalea, 9 | 2006 donostia

Areto Nagusia. 19:30

Jardunaldiak

Zientzia ekinean ikastaroa

Zer da energia eta nola ekoizten dugu?

Otsailak 2: Lucila Izquierdo

Otsailak 9: Loreto Daza

Nazioa, muina eta muga

Zer da nazioa?

Otsailak 7

Jaume Pérez Montaner

Otsailak 8

Arantza Urretabizkaia

Otsailak 14

Jose Luis Lizundia

Otsailak 15

Joxemiel Bidador

Erakusketak

Erakustaretoan

Arte, gertatzen den gauza.

Jardun kontzeptualen jatorria

Espanian (1965-1980)

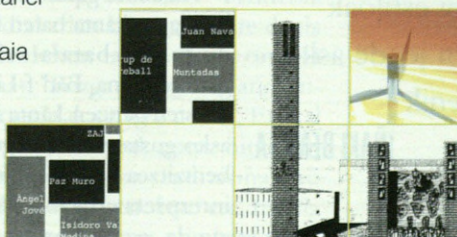
Urtarrilak 31-Martxoak 25

Ganbarak

Arkitektura eta eskultura

Arantzazuko Basilikan

Otsailak 8-Apirilak 1

arteleku

www.arteleku.net

Mintegia.

Otsailak 1-2-3-13-14. Sarrera libre da

Kultura eta gizartea

Koordinatzailea: Mikel Iriondo

Rafael García Alonso:

Lehen ikuspegia Jose Ortega y Gasseten estetika buruz.

Otsailak 1. 17:00

Otsailak 2. 11:00 eta 17:00

Otsailak 3. 11:00

José Luis Pardo:

Politika eta estetika platonismo alderantzizatuaren garaian.

Otsailak 13-14. 11:00 eta 17:00

Tailerra. Izena emateko epea: otsailak 17

Enthusiasm_artiboa_tailerra

Otsailak 22-24

Koordinazioa: Carles Guerra eta Leire Vergara

Gonbidatuak: Neil Cummings,

Marysia Lewandowska, Lukasz Ronduda,

Roger Buerger, Maurizio Lazzarato, Renata Salecl

Haize berri hauspoa

Talde berria dugu Gose euskal musikaren panoraman. Ez, ordea, esperientziarik gabekoa.

Ekon eta Bad f-Line taldeetatik dator hirukotea. Hamaika abestiz osatutako lehen lanean arrasatearrek trikitia, instrumentu gisa, euskal musika tradizionaletik atera eta elektronikarekin uztartu dute. Taldearen izen bereko lana Oihuka zigiluak karrikaratu du.

JON GURRUTXAGA

Argazkiak: Dani Blanco

HIRU DIRA TALDEAN: Ines Osinaga (ahotsa, trikitia, panderoa), Iñaki Bengoa (sekuentziak) eta Tadeos (sekuentziak). Gaztea izan arren, 23 urte besterik ez ditu Ines Osinagak, urte dezente darma musika munduan, trikiti giroan lehenik, Ines eta Naiara bikotea osatuz, eta Ekon taldearekin geroago. Iñaki Bengoak eta Tadeosek, berriz, bost disko dituzte kalean Bad f-Line talde elektronikorekin. Horrez gain, gaur egun Osinaga abeslariari proiektu berri hau beste rock talde batekin tartekatzen du, Isa Revolution bandarekin hain zuzen ere. Shot estudioan hartu gaituzte Osinagak eta Bengoak larunbat goiz izoztuan. Tadeos etxean geladitu da, gaixorik.

“Ez dut uste Maurizia
pandero jole eta abeslaria
eta Chemical Brothers
entzun eta bi estiloak
uztartzen dituen jende asko
dagoenik

IÑAKI BENGOA

Arrasatearrek herrian bertan grabatu dute lan berria, Iñaki Bengoa taldeko partaidearen Shot estudioan hain zuzen ere. Lan egiteko modua Bad f-Line-en parekoa izan bada ere, hizkuntzaren aldetik ikusi dute Bengoa eta Tadeosek alde nabarmenena. Izan ere, Gosek euskaraz abesten du. Bad f-Line-ek gaztekeraz karrikaratu ditu bere lan guztiak.

Hirukote gipuzkoarrak Bad f-Line bandaren kanta baten titulua aukeratu du taldea bataiatzeko. "Gustuko genuen izena, Bad f-Line-en euskaraz abesten genuen kanta bakarra zen eta asko gustatzen zitzaigunez Ines konbentzitzea bakarrik falta zen. Gainera, interpretazio ezberdinak izan ditza-keen izena da, ez genion buelta gehiegirik eman", dio Iñaki Bengoak.

Trikitia jo trikitilari izan gabe

Hirukote arrasatearrak orain arte gutxi edo batere uztartu ez diren instrumentuak biltzen ditu bere estraineko lanean: trikitixa, panderoa eta instrumentu elektronikoak. Osinagak eta Bengoak aspaldidanik zuten trikitia eta sekuentziak nahasteko gogoia. Bestalde, orain arte ez dute proiektua aurrera ateratzeko betarik izan. Dena den, Goserren asmoa ez da trikitiaren ohiko musika estiloa elektronikarekin uztartzea izan. Printzipioz horrelako instrumentu herrikoiak estilo alde-tik dituen mugei aurre egin eta zerbait berri-tzailea erdiestea baizik. "Gure nahia trikitia trikitilari izan gabe jotzea zen", diosku Bengoak. Alegia, trikitia instrumentu bezala erabili eta beste esparru batzuetara eraman. Euskal tradizioaren presentzia *Renato* eta *Bye Bye Maurizio*a bezalako kantetan nabari da. Gainontzeko kantetan, berriz, trikitixak melodia lasaiak marrazten ditu tangorantz eta eskusoinu frantseserantz gerturatuz. "Ez ditugu oso gustuko trikitixa tradizionalaren birtuosismoa eta txapelketen mundua; gitarra soloak dirudite", azaltzen du Bengoak. Osinagaren aburuz, norberak jotzen duen instrumentuak ez du gero jorratuko duen estiloa zertan markatu. Hala eta guztiz ere, ez dago dudarik zenbait instrumentu bere tradiziozko musikatik ateratzea aski zaila izaten dela. "Ez dut uste Maurizioa pandero jole eta abeslaria eta Chemical Brothers entzun eta bi estiloak uztartzen duen jende asko dagoenik", diosku Bengoak. Bad f-Line-eko partaidearen ustez, ez da gehiegi esperimentatu trikitiarekin: "Bai, ordea, gaitarekin, adibidez hor dago Hevia, gaita midia asmatu da...". Osinagaren ustez, trikitia testuinguru tradizioaletik atera izan da, baina beste instrumentu batzuekin uztartuz, ez musika estilotik ateraz. Euskal Herriko Trikitixa Elkartearen aldizkarian hitz egin dute duela gutxi taldearen lehen lanaz. Berri ona da arrasatearrentzat: "Pozgarria izan da arin-arinak edota porrusaldak egin ez arren, Euskal Herriko Trikitixa Elkartea gutaz hitz egin izana. Ongi dago musika tradizionalako medioek gure lana onartzea. Izan ere, trikitia egiten ez badugu ere, trikitiaz egindako disko bat kaleratu dugu".

Iñaki Bengoa eta
Ines Osinaga.

Sexua baino gehiago

Taldearen testuaren sexuaren gaia oso presente dago. Horren lekuko da diskoaren aurkezpena, adibidez, Donostiako Pitilin Gorri sex-shopean egin izana. Taldekideek sexua edozein gautako solasaldietan beraien kantetan baino presenteago dagoela azaltzen dute gaiari garrantzia kenduz. Bengoaren ustetan, euskaraz sexuari buruz berba egiterakoan mezua gazteleraz baino bigunago gelditzen da: "Horrexegatik, Doctor Deseo taldeko Francis abeslariak gazteleraz kantatzen du abesti batean, mezua gordinagoa izatea nahi genuelako hain zuzen ere". Euskal Herrian oraindik sexuaren inguruko kontuekin berehala "eskan-dalizatzen" garela dio bikote arrasatearrak: "Mauriziak gauza pikanteagoak esaten zituen". *Bye Bye Maurizio*a kantan, hain zuzen, pandero jole eta abeslari ezaguna omentzen du Gosek.

"Behin Ines-ek arin-arina eta porrusalda kanta abestua edo ez abestua izateak bereizten zituela azaldu zidan. Alegia, arin-arin bat abestuz porrusalda bat lortuko dugula. Gainera, trikitixa giroko artistetatik gehien gustatzen zaidana da Maurizioa, bere mezua, ahotsa...", onartzen du Bengoak. Kantari izena jartzeko orduan Ruper Ordorikaren "*Bye bye gizon txo*" kantan inspiratu zen Bengoa.

Kolaboratzaile anitz

Gosek hainbat lagun izan ditu ondoan estreinako lana grabatzeko orduan: Juanito Sangrek (Ekon) bateria grabatu du *André* kantan, Francisek (Doctor Deseo) *Bondage*en abestu du, Bad f-Line-eko Txemak *André* kantan abestu du eta Jimmy S.A.k *Pause* ekoitzi du. Azkenaldian gelditu barik dabilen Evaristok (La Polla eta Gatillazo) *Non-noiz* eta *Renato* kantetan hartu du parte, azken honetan euskaraz abestuz. Bengoaren esane-

tan, berak egindako disko batek ez du guztiz asetzen Evaristok parte hatzen ez badu. Arrasatearra La Pollaren teknikaria izan da urtetan eta Gatillazo taldearen kanta berak konposatu ditu Evaristorekin batera. "Berak ere zera esaten zidan: disko bat grabatuko duzu nire kolaboraziorik gabe? Ez da posible, haserretu egin garela pentsatuko dut!", esan digu musikari gipuzkoarrak. Hasiera batean, Gosek ez zuen hainbeste kolaboratzaile izateko asmorik, baina azkenean horrelako musikariekin lan egitea "plazerra" izan dela onartzen dute. ■

Ezpalak

KATIXA GARATE

Soziedad Alkoholika

epai dezake Auzitegi Nazionalak. Fiskalaren eta AVTren eskariz abiatu zituen Auzitegiak

Saren aurkako eginbideak, taldearen kantuek "terrorismo goresten" zutela arrazoituta. Grande-Marlaska epaileak eginbideak prozedura laburtu bihurtu ditu eta eta ahozko epaiketa eskatzeko edo prozedura bertan behera uzteko eskatu die fiskalari eta AVTri.

Alberto Iglesias musikari donostiarra Erresuma Batuko BAFTA saria eskuratzeko hautagaia da, Fernando Meirellesen *The Constant Gardener* pelikularako egindako musikagatik. Saria otsailaren 19an banatuko dute Londresen.

Andima Ibiñagabeitia euskal literaturaren sustatzailea jaio zela ehun urte bete dira aurten. Kolonbian, Venezuelan eta Parisen bizi izan zen. Hainbat argitalpenetan kolaboratu zuen (*Euzko Gogoa*, *Euzko Deya*, *Alderdi...*) eta *Irrintzi* aldizkaria sortu zuen, hainbat itzulpen (Virgilio, Lukrezio...) egitearekin batera. Euskara ikasteko metodo bat ere osatu zuen. Euskaltzaindak maiatzaren 26an omenduko du bere jaioterrian, Elantxoben.

Xabier Egaña (Getxo, 1943) artistak *Ikuspegiak ikuskerak* bildumako lanak paratu ditu Donostiako Ekain galerian. Otsailaren 28a bitarte ikusi ahal izango dira Donostiako paisaiak berrinterpretatzen dituzten margo eta eskulturak.

Miriam Ocariz

moda diseinatzaile bilbotarrak erakusketa zabaldu du Tenerifeko Santa Cruzeko Arte Garaikide Aretoan. Bertan Ocarizen lan prozesua agertu nahi izan dute, estudioan zehar ibilbide bat proposatuz. *Ideiatik ibiltokirai*-non kolektio bakoitzaren diskurtsoa eta anekdotak ezagutu ahal izango dira otsailaren 26ra arte.

Metak diskoetxeak ateak itxi ditu

URTARRILAREN 31N amaitu zuen Metak diskoetxeak bere jarduna. 2001eko udaberrian Esan Ozenki diskoetxeari lekukoa hartu zion Metak-ek, autogestioa eta independentzia ardatz hartuta haren lan egiteko eredia bere eginez. Bost urtetan 73 disko eta DVD plazaratu ditu, azkena Negu Gorriak taldearen ibilbidea jasotzen duen *Negu Gorriak 1990-2001* DVDa. Musikari preziatuen lanak argitaratu ditu bost urteotan argitaletxeak: Ruper Ordorika, Xabier Montoia, Fermin Muguruza, Kuraia, Anari... Ez dira garai onenak sektorearentzat. Diskoetxeako arduradunek Metaboletinaren bidez eman dute itxieraren berri: "Salmentek urtez urte behera egin dute, nabarmen. Honek kinka zailean ipini izan gaitu ia ekoizpen bakoitzarekin, eta azkenean joera hori gailendu eta benetan hondoratu aurretik lehorreratu beharrean ikusi gara". Metaken katalogoa eta Esan Ozenkirena zena Elkarrek banatuko ditu aurrerantz.

Euskal galeria gutxiago Arcon

MADRILGO ARTE GARAIKIDEKO Nazioarteko Azokak 25. aldiz zabalduko ditu ateak hilaren 9an. Otsailaren 13a arte, Arcok mundu osoko 3.000 artista inguru bilduko ditu, baina aurtengoan austriarrei arreta berezia ipiniz, herrialde hau baita ekitaldiko gonbidatua. Urtero bezala, hainbat euskal galeriek ere gonbidapena jaso dute, bostek hain zuzen, aurreko urtetan baino gutxiagok: Bilboko Colon XVI, Vanguardia eta Windsor Kulturgintza, Donostiako Dieciséis eta Iruñeko Moises Perez Albeniz. Rosina Gomez-Baeza Arcoren zuzendariaren iritziz, kopurua gutxitzearen arrazoia azokaren "nazioarteko izaera" dago.

Ramon Agirrek adierazpenok egin zizkion Nabarrari: «Esaten da euskal antzerkirako ikuslerik ez dagoela, pentsa, bertsolaritzak euskararen ezagutza askoz handiagoa eskatzen du eta, hala ere, ze jendetza erakartzen duen. Niretzat eredu garria da bertsolariena. (...) Euskal kulturaren itsasontzian lemazain dira bertsolariak».

Pantxoa Etxegoinek Berniari esan: «Nire gaur egungo kezka da euskal kultura hobeki ezaguturaztea eta maitaraztea; lehenik euskaldunei, alde horretatik ere bada lan, eta ondotik, parean dugun jende berri eta zabal horri. Bestela, zer? Euskal kultura bakarrik euskaldunentzat?».

Anariren hitz hauek jaso zituen Euskoenews & Mediak: «Zer da kantautore? Akustika bat, protesta kantuak edo bestela maita-

sun kantuak... argi dago ezetz, ni ez. Nik ez daukat ezer kantautore izenaren kontra, baina erabiltzen dena baino era zabalagoan erabiltzen (...) Nik mordoa protestatzen dut leteretan, batez ere azken disko honetan. Protesta-kanta ez, haserrealdi-kanta dela uste dut».

Filgi Claverie Dejan: «Dantza denborapasa bat balitz bezala hartzen da eta ez artea balitz moduan. Antzerkilariek edo zinemaren mundukoek eraiki dute mundu ekonomiko bat euren artearentzat. Horiek bada-kite oso ondo hitza hartzen, berba erabiltzen (...) Dantzarienezat errazagoa da gorputzarekin berba egitea. Eszenatokian ondo konpontzen dira, baina elkarriketak egiten, adibidez, ez dira moldatzen. Dantzaren munduan zama hori daramagu, hots, ez dakigu gure interesak defendatzen, lobby bat eraikitzen».

Txotxongiloen Nazioarteko Zentroa bidean

Ondo bidez, udazkenean hasiko dira Tolosan Txotxongiloen Nazioarteko Zentroaren eraikuntza lanak. Justizia jauregi zaharraren eraikinean kokatuko da eta 6 milioi euroko aurrekontua izango du. Txotxongilo ikuskizunak Titirirjai jaialdiaren baitan baino ez dira ikusten ia Gipuzkoako herrian eta, Zentroaren bidez, urtean zehar programazio egonkorra eskaini nahi dute. Horrez gain, bi erakusketa areto izango ditu: txotxongiloen historiaren gaineko erakusketa egonkorra izango da batean eta behin-behinekoak bestean. Dokumentazio funtsa jasoko du, ikastaroak eskainiko ditu eta txotxongilo taldeekin koprodukzioak egitea du asmo. Eraikinak txotxongilo emanaldiez gain, bestelako ekitntza kulturalak jasoko ditu.

Donostiako Jazzaldia, bertakoagoa

APURKA UGARITUZ JOAN DIRA azken urteotan Donostiako Jazzaldian parte hartu duten bertako eta inguruko taldeak. 2005ean hamar tokiko taldek parte hartu zuten jaialdian eta kopuru berdina lortu nahi dute uztailaren 21etik 26ra burutuko den 41. Jazzaldian ere. Horretarako 45 talderen proposamenak jaso eta 15 aukeratu dituzte urtarilaren amaieratik maiatzearaino Altxerri, Branka eta Forum FNACen jo dezaten. Publikoarentzat doan izango diren kontzertuetan Jazzaldiko Batzorde Antolatzaileko kideek programazioan sartuko diren hamar taldeak aukeratu dituzte hamabost horien artean.

Liburutegiek izandako aldaketa aztertu du ALDEEk

ASKO ALDATU DIRA liburutegiak. Haietan dagoeneko ez daude liburuak bakarrik, geroz eta euskarri gehiago (CD-ROM, DVD, datu baseak...) jasotzen dituzte eta horrek ere aldaketak ekarri dizkie liburuzain eta dokumentalisteri. Interneten zabalkundeak liburutegietan kontsulta gutxiago izatea ere ekarri du. Aldaketa horietatik jaso ditu Liburutegi eta Dokumentazio Zentroetako Profesionalek Elkartea (ALDEE) egin berri duen azterketan. Profesionalek kexu dira egiten dituzten lan kualifikatuak ez direlako euren soldatetan islatzen. Esaterako, administrazio liburuzain postuetarako eskola graduatua baino ez dela eskatzen diote eta apenas baloratzen diren Bibliotekonomia diplomatura eta Dokumentazio lizentziatura. Bestetik, etengabe formatzeko beharra ageri da azterketan, teknologia berrien eraginez.

Solasaldiak ostegunetan Amikuzen.

Urtero bezala, hitzaldi sorta oparoa izango da Amikuzeko Xokoan, otsaileko ostegun oro: *Otsail ostegunak*. Manex gogoan animazio taldeak antolatu ditu Zabalik elkartearen babespean eta Euskal Kultur Erakundearen laguntzaz. Otsailaren 2an Laida Etxemendi Palestinan izandako bizipenez mintzatuko da *Palestinan Elkartasunez* hitzaldian. Lucien Etxezaharretak *Zer balio du euskarazko literaturak?* galderari erantzungo dio otsailaren 9an. Otsailaren 16an Iñaki Caminok hartuko du lekukoa eta *Baxenabarreko eskuaraz* hitz egingo du. Amaitzeko, Alizia Stürtzek *Euskal kultura, neoliberalismoa eta independentzia* hitzaldia eskainiko du otsailaren 23an.

Operaz gehiago jakiteko.

Jendea operara zaletzeko asmoz, opera emanaldiak eskainiko ditu DVD formatuan Donostiako Orfeoia bere egoitzan, hirugarren urtez. Gaztelaniazko azpiztituluak izango dituzte proiektzioek. Aurtengoan Wolfgang Amadeus Mozarten opera batzuk entzun eta ikusi ahal izango dira programan, hura jaio zela 250 urte direnean. Hona eskainiko dituzten operetako batzuk: *Zaide* (otsailak 23), *Idomeneo* (martxoak 9), *Las bodas de Figaro* (apirilak 27), *Don Giovanni* (maiatzak 11) eta *Così fan tutte* (maiatzak 25). Proiektzioen aurretik Carlos Benito operazaleak obraren gaineko sarrera egingo du.

Argitalpenak

PILAR IPARRAGIRRE

Los médicos de Bilbao

Juan Gondra

MEDIKUNTZA ETA
ZIENTZIEN HISTORIAREN
EUSKAL MUSEOA

312 orrialde

Bilbok izandako sendagileak

Bilboko Udalaren babesaz Medikuntza eta Zientzia Historiaren Euskal Museoak plazaratu duen Juan Gondraren lan honen izenburu zehatza *Los médicos de Bilbao. Siglos XV al XIX* da. Hain zuzen ere, mende horietan zehar Bizkaiako hiriburuak izandako sendagileen zereginak zeintzuk izan ziren azaltzen ditu bertan. Garai haietan Udalak arautzen zituen zeregin horiek eta sendagileen soldatak ordaindu ere bai. Juan Gondraren lanak ez ditu bakarrik Bilbok izan dituen mediku ospetsuenak gogoratzen, ordea, bere hiritarren beharrei erantzuteko mende horietan zehar hiriak izan dituen

ia laurehun sendagileak baizik. Eta osasunari dagokionez Bilbok izan dituen arazorik aipagarrienak eta haiei aurre egiteko eman diren urratsak ere eskaintzen ditu. **I**

Kontsumitzaileen eskubideak. Aurrerapausoak, arriskuak eta konponbideak

Patxi Juaristi Larrinaga

DEUSTUKO UNIBERTSITATEA
62 orrialde

Kontsumitzaileon bizi kalitatea hobetzeko bideak

Deustuko Unibertsitatearen Giza Eskubideen Institutuak kaleratu duen Patxi Juaristi Larrinagaren lan honek kontsumitzaileon eskubideekin zer gertatzen den hainbat ikuspuntutatik aztertzea du helburu, gai honen inguruan eztabaida bultzatzeko. Horretarako, batetik, kontsumitzailearen eskubideen bilakaeraren historia laburtua azaltzen du, Espainiari eta Hego Euskal Herriari dagokienez. Gero, XXI. mendeko kontsumitzaileak dauzkan zazpi eskubideen berri ematen du, gaur egungo kontsumitzaileak babes juridiko egokia duela gogoratzeaz batera. Jarraian, ordea, *Nola urratzen dira kontsumitzaileen eskubideak?* kapitulua osatu du, eta azkenik hori gerta ez dadin jarraitu beharreko hainbat proposamen eskaini. **I**

Txan magoak Egipton bizitakoa

Juan Kruz Igerabideren irudimenak sortu eta Julen Tokeroen marrazkiek apaindutako istorioa da Txan magoaren abentura berri hau, *Dedi mago ospetsua*. Txan magoak Egipto ezagutzeko aukera izan zue-nekoa kontatzen du. Behin batean badoa Txan magoa Donostiako Alde Zaharreko Konstituzio plaza-ra, eta hara nondik ordura arte sekula ikusi gabeko denda zahar bat aurkitzen duen. Aitona zahar batek eta neska gazte eder batek zaintzen dute denda hori. Era guztietako traste zaharrak ditu barruan eta, Txan magoari traste zaharrak asko gustatzen zaizkionez, haiek ikusteko baimena eskatzen die besteei. Txalupa bat ikusi, eta bertan esertzen da gure magoa. Baina bat-batean txalupa kulunka hasten zaio, eta nola ez dakiela Egipton azalduko da gure Txan magoa. **I**

Txan magoa. Dedi mago ospetsua

**Juan Kruz Igerabide,
Julen Tokera**

ELKAR

38 or. / 6,75 euro

AFCNkoen urrezko ezteiak

Nafarroako argazkilari eta zinegileen elkarte bere 50. urtemugara iritsia den honetan, hainbat partaidek AFCNren historiari idatzitakoa eskaintzeaz batera, urte guzti horietan zehar elkarteak bildu ahal izan dituen argazki esanguratsuenen lagin zoragarria eskaintzen du *Contraluz* aldizkariak zenbaki honetan. Horrez gain, José Ortiz Echagüek Nafarroan ateratako argazkirik biribilenak ere agertu nahi izan dituzte, hala nola artzain nafarrei 1940an ateratakoa; Orreagako basoari eginiko zenbait; *Cruceros de Roncesvalles* izenburua duena; Garralda, Otsagabia eta Erronkariko neska gazteei zein herri horietako alkatei berrogeigarren hamarkadan ateratakoak; Tuterako Kolegiatarren klaustroari eginikoa; Goizue-ta eta Otsagabiako etxeak agertzen dituztenak; eta 1931n datatua dagoen *Remero vasco* titulua duen erretratua. **I**

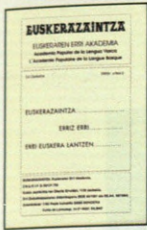

Contraluz

Batzuen artean

AGRUPACIÓN
FOTOGRAFICA Y
CINEMATOGRAFICA DE
NAVARRA

56 orrialde

Euskerazaintza

Batzen artean

EUSKERAREN
ERRI AKADEMIA194 orrialde
Borondatea

Euskerazaintza inoiz baino mardulago

Euskeraren Erri Akademiak plazaratzen duen *Euskerazaintza* aldizkaria inoiz baino mardulago datorkigu oraingoan. Eta jakina, gai ugari azaltzen da bertan. Besteak beste, Donostian burutu zuten batzarrari eskainitako tartea, betirako joan zaien Latiegi ta Eraso'tar Bixente lagunari egin dioten agurra, filosofiaren historiaz Olazar'tar Martinek osatutako errepasoa, filosofo euskaldunei eskainitako gehigarria, euskara sustatzearen Nafarroako Foru Erki-degoko administrazioaren eta haren erakunde autonomoen plantilla organikoa osatzeko deia (euskara batuan idatzitako lana); olerkiak; *Eus-*

kal izenorde zarrak Lazarraga'n (euskaraz eta gaztelaniaz), eta *Euskeraz Nafarroa'n*. I

Mario udan elurra egiten duen lurraldean

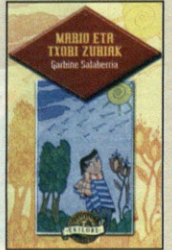
Gau batean etxetik alde egitea erabakitzen duen mutiko baten istorioa azaltzen du Garbiñe Salaberriak irakurle gaztetxoentzako apropos idatzitako *Mario eta txori zuriak* kontakizunean. Ibili eta ibili, Karinan-era iristen da Mario. Han lagun onak aurkitzen ditu, baina bertan dela oso gauza arraroak gertatzen hasten dira herrian. Izan ere, uda gorenean elurra ari du, eta ezinezkoa da

Mario eta
txori zuriak

Garbiñe Salaberria

GERO

134 or. /14 euro

PAULO IZTUETA ARMENDARIZ

«Erabilera egokia ala desegokia izan, belaunaldien gaia bizirik dago»

Belaunaldien kontzeptua ez al dago zaharkitua?

Aldika, trumoi haserretuaren antzera, idazle-multzo baten deiadarrak entzuten dira gizartearen beren lekua eskatuz. Harritzekoa ere bada belaunaldien kontuak horrelako burrunba ateratzea, kontzeptu hori, kritikak aspalditxotik auzitan jarria, hila edo erdi-hila zelakoan baiekunden. Baina bai zera! Nolanahi ere, kontzeptuari ematen zaion zentzua ez da beti berdina izaten, nork eta non, aldatu egiten baita.

Zeintzuk dira aldaketa horiek?

Askotan, adin biologikoa izan ohi da neurria. Beste batzuetan, ordea, zentzu sozialean erabiltzen da. Adibidez, Pako Sodupe 1950eko hamarkadan gertatzen diren tirabirez jarduten duenean. *Eusko-Gogoa* aldizkariak ari dela, belaunaldi berekoen artean bi joera nabarmentzen ditu, batzuk euskara kultuaren aldekoak (Zaitegi, Orixe, Ibina-gabeitia) eta beste batzuk, berriz, euskara populistaren aldekoak (Iparraldean *Herria* astekarikoak, Lafitte eta Salaberri, eta Hegoaldean Mokoroa eta Etxaniz).

Eta nola erabili beharko litzateke kontzeptua?

Zernahiri deitzeko balio du belaunaldiaren kontzeptuak. Erabilera egokia ala desegokia izango da, baina belaunaldiaren gaia bizirik dago. Eta euskal literaturaren esparruan badu bere gantxoa, berrikitan ARGIAN bertan Harkaitz Cano, Juan Luis Zabala eta Iban Zaldia idazleen arteko elkarriketa mamitsuan solaskideek egungo euskal literaturaren esparruan belaunaldien arazoz beren aburuak agertzen baitzituzten.

egileari galdezka

Euskal literaturaren gaineko periodizazioez

Paulo Iztueta Armendarizek plazaratutako azken lana dugu *Euskal idazleen belaunaldiez*.

Euskal kultura eta literaturari buruzko periodizazioak zein irizpideren arabera eraikiak izan diren aztertzen duen saioa da. Belaunaldien kontzeptua tradizio soziologikoan zein eratarerabilia izan den agertzen du lehenik, eskola positibistak, historiko-erromanikoak, soziohistorikoak eta etnologiko-antropologikoak kontzeptu hori nola landu duten alegia. Ondoren, euskal kulturaren bilakaera historikoa eta periodizazioa euskal literaturaren historian nola izan diren azaltzen du eta jarraian belaunaldiez hitz egiten du: hamalau bat idazlek osatutako 1800-1850eko belaunaldia, 1876-1936 urte artekoa, 1930eko bezala aurkeztua izan den *Aitzolen gizaldia*, Joan Mari Torrealdaik aldarri-

Euskal idazleen
belaunaldiezPaulo Iztueta
Armendariz

UTRIUSQUE VASCONIAE

198 orrialde
16 euro

katutako 1936ko belaunaldia, gerra ostean erbestean zein barruan kulturgintzan zihardutek osatutako 1950eko belaunaldia, euskal kulturarentzat "urte mugarriztat" jo izan den 1956ko belaunaldia, 1960koa, 1964koa, Burgoekea ere deitua izan den 1970eko belaunaldia, Atxagarena ere deitu izan zaion 1976koa, azkenaldiotan "tropelekoa" deitutako 1984koa eta, azkenik, 1993koa. ■

Denbora-pasak

LUMA

Hitz gezidunak

	* DEITURA		Jaurti	Pl., barazki mota	Engainatu, atzipetu	Sodioa
	Bibotea du		Pl., hegazti mota	Ez handia, ez ertaina	Gipuzkoan, dut	
	Eragiketa aritmetikoa					
Atzizkia						
Galtzarbea	Basapiztia mota					Sagarroi
Gizon izena	Gutziz ezohiko					
			Iparretarrak	Aletu, kontso. gabe		
			Errep., nahi	Bi aldiz		
Selenioa	Letoniako hiriburua			Aurrizkia		
Zomorro	1050			Bedi		
				Bizki		
				Ate, hitz elkarketan		
* IZENA			Guraso arrak			
Zerga ezaguna			Harrapa ezan!			
	Dantza egin					
	Röntgen					
Hegazkina					Ba..., baneuka	

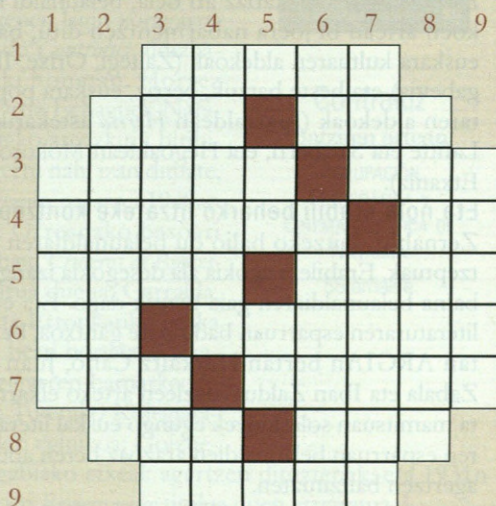
Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1.- 24 orduko denbora tarte. 2.- Nafarroako ibaia, Lizarratik igarotzen dena. Hitz, berba, solas. 3.- Gogoa. Nafarroako herria eta urtegia. 4.- Kristoren garaiko idazle latindarra. Turkia. 5.- Arlo. Ume, sein. 6.- Biziaren kontsonanteak. Irla. 7.- Helduak euskalduntzeko erakundea. Hobena. 8.- Gipuzkoako udalerrria, kostaldetik hurbil. Joaki da. 9.- Nazionalsozialista.

GOITIK BEHERA

1.- Arbasoa. 2.- Aldea, alderdia. 3.- Bururatua, gauzatua. Norekin atzizkia. 4.- Basamortu inguruko aberea. Bokale errepikatua. 5.- Bokala. Aktinioaren ikur kimikoa. Helioaren ikur kimikoa. Kontsonantea. 6.- Neonaren ikur kimikoa. Zerri eme. 7.- Bihi, garau. Haitzartea, ibar estua. 8.- Larritua, kezkatua. 9.- Kolore mota.

Kontrapasa

Emily Dickinson
(1830 - 1886)

Erantzunak zehaztuz joan ahala, pasa
ezazu letra bakoitza dagokion laukira.
Beheko taula osatu ondoan Emily
Dickinson poeta amerikarraren
gogoeta agertuko zaizu.

- I. Emakume ergela, kaikua.
- II. Denda batez arduratzen dena.
- III. Lapurdiko kostaldeko herria.
- IV. Zailtasunik ez duena.
- V. Ezpainaren gaineko ile multzo.
- VI. Metalezko atal mehe eta luzea.
- VII. Badaude.
- VIII. Lastargiak.

45	4	42	15	33	49	8
11	38	44	26	40	2	13
25	29	37	1	32	22	
24	3	48	23	19	12	
20	47	9	43	5	21	
10	28	36	46	17	27	
34	14	20	6	7	50	
39	31	16	41	35	18	

1	2	3	4	5	6	7	8		9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
		20	21	22	23		24	25	26
27		28	29	30	31	32	33		34
35	36		37	38	39	40	41	42	
43	44	45	46	47		48	49	50	

Kike Amonarizen umorea

Maitagarrien ipuina

Bazen behin, udako goiz
eguzkitsu batean, mutiko jator
eta txitxitrinko bat. Neska polit
eta bargasta batengana hurbildu
zen eta galdetu zion:

– Nahi al duzu nirekin
ezkondu?

Eta neskak erantzun zion:

– Ez!

Eta handik aurrera biak
zoriontsu bizi izan ziren, nahi
adina parranda eginez lagune-
kin, gauero jolas eginez ohe
desberdinetan, nahi zutenean
elkarrekin biltzen...

AMAIERA

Soluzioak

Kontrapasa
Lurretara bidaltzeko deus ez
da biltzu bat bezain ongi
ona.
Emily Dickinson
Ezker eskutik: 1. Figura. 2.
Figura. 3. Arima. 4. 5. Arima. 6. 7. Arima. 8. 9. Arima. 10. 11. Arima. 12. 13. Arima. 14. 15. Arima. 16. 17. Arima. 18. 19. Arima. 20. 21. Arima. 22. 23. Arima. 24. 25. Arima. 26. 27. Arima. 28. 29. Arima. 30. 31. Arima. 32. 33. Arima. 34. 35. Arima. 36. 37. Arima. 38. 39. Arima. 40. 41. Arima. 42. 43. Arima. 44. 45. Arima. 46. 47. Arima. 48. 49. Arima. 50. 51. Arima. 52. 53. Arima. 54. 55. Arima. 56. 57. Arima. 58. 59. Arima. 60. 61. Arima. 62. 63. Arima. 64. 65. Arima. 66. 67. Arima. 68. 69. Arima. 70. 71. Arima. 72. 73. Arima. 74. 75. Arima. 76. 77. Arima. 78. 79. Arima. 80. 81. Arima. 82. 83. Arima. 84. 85. Arima. 86. 87. Arima. 88. 89. Arima. 90. 91. Arima. 92. 93. Arima. 94. 95. Arima. 96. 97. Arima. 98. 99. Arima. 100. 101. Arima. 102. 103. Arima. 104. 105. Arima. 106. 107. Arima. 108. 109. Arima. 110. 111. Arima. 112. 113. Arima. 114. 115. Arima. 116. 117. Arima. 118. 119. Arima. 120. 121. Arima. 122. 123. Arima. 124. 125. Arima. 126. 127. Arima. 128. 129. Arima. 130. 131. Arima. 132. 133. Arima. 134. 135. Arima. 136. 137. Arima. 138. 139. Arima. 140. 141. Arima. 142. 143. Arima. 144. 145. Arima. 146. 147. Arima. 148. 149. Arima. 150. 151. Arima. 152. 153. Arima. 154. 155. Arima. 156. 157. Arima. 158. 159. Arima. 160. 161. Arima. 162. 163. Arima. 164. 165. Arima. 166. 167. Arima. 168. 169. Arima. 170. 171. Arima. 172. 173. Arima. 174. 175. Arima. 176. 177. Arima. 178. 179. Arima. 180. 181. Arima. 182. 183. Arima. 184. 185. Arima. 186. 187. Arima. 188. 189. Arima. 190. 191. Arima. 192. 193. Arima. 194. 195. Arima. 196. 197. Arima. 198. 199. Arima. 200. 201. Arima. 202. 203. Arima. 204. 205. Arima. 206. 207. Arima. 208. 209. Arima. 210. 211. Arima. 212. 213. Arima. 214. 215. Arima. 216. 217. Arima. 218. 219. Arima. 220. 221. Arima. 222. 223. Arima. 224. 225. Arima. 226. 227. Arima. 228. 229. Arima. 230. 231. Arima. 232. 233. Arima. 234. 235. Arima. 236. 237. Arima. 238. 239. Arima. 240. 241. Arima. 242. 243. Arima. 244. 245. Arima. 246. 247. Arima. 248. 249. Arima. 250. 251. Arima. 252. 253. Arima. 254. 255. Arima. 256. 257. Arima. 258. 259. Arima. 260. 261. Arima. 262. 263. Arima. 264. 265. Arima. 266. 267. Arima. 268. 269. Arima. 270. 271. Arima. 272. 273. Arima. 274. 275. Arima. 276. 277. Arima. 278. 279. Arima. 280. 281. Arima. 282. 283. Arima. 284. 285. Arima. 286. 287. Arima. 288. 289. Arima. 290. 291. Arima. 292. 293. Arima. 294. 295. Arima. 296. 297. Arima. 298. 299. Arima. 300. 301. Arima. 302. 303. Arima. 304. 305. Arima. 306. 307. Arima. 308. 309. Arima. 310. 311. Arima. 312. 313. Arima. 314. 315. Arima. 316. 317. Arima. 318. 319. Arima. 320. 321. Arima. 322. 323. Arima. 324. 325. Arima. 326. 327. Arima. 328. 329. Arima. 330. 331. Arima. 332. 333. Arima. 334. 335. Arima. 336. 337. Arima. 338. 339. Arima. 340. 341. Arima. 342. 343. Arima. 344. 345. Arima. 346. 347. Arima. 348. 349. Arima. 350. 351. Arima. 352. 353. Arima. 354. 355. Arima. 356. 357. Arima. 358. 359. Arima. 360. 361. Arima. 362. 363. Arima. 364. 365. Arima. 366. 367. Arima. 368. 369. Arima. 370. 371. Arima. 372. 373. Arima. 374. 375. Arima. 376. 377. Arima. 378. 379. Arima. 380. 381. Arima. 382. 383. Arima. 384. 385. Arima. 386. 387. Arima. 388. 389. Arima. 390. 391. Arima. 392. 393. Arima. 394. 395. Arima. 396. 397. Arima. 398. 399. Arima. 400. 401. Arima. 402. 403. Arima. 404. 405. Arima. 406. 407. Arima. 408. 409. Arima. 410. 411. Arima. 412. 413. Arima. 414. 415. Arima. 416. 417. Arima. 418. 419. Arima. 420. 421. Arima. 422. 423. Arima. 424. 425. Arima. 426. 427. Arima. 428. 429. Arima. 430. 431. Arima. 432. 433. Arima. 434. 435. Arima. 436. 437. Arima. 438. 439. Arima. 440. 441. Arima. 442. 443. Arima. 444. 445. Arima. 446. 447. Arima. 448. 449. Arima. 450. 451. Arima. 452. 453. Arima. 454. 455. Arima. 456. 457. Arima. 458. 459. Arima. 460. 461. Arima. 462. 463. Arima. 464. 465. Arima. 466. 467. Arima. 468. 469. Arima. 470. 471. Arima. 472. 473. Arima. 474. 475. Arima. 476. 477. Arima. 478. 479. Arima. 480. 481. Arima. 482. 483. Arima. 484. 485. Arima. 486. 487. Arima. 488. 489. Arima. 490. 491. Arima. 492. 493. Arima. 494. 495. Arima. 496. 497. Arima. 498. 499. Arima. 500. 501. Arima. 502. 503. Arima. 504. 505. Arima. 506. 507. Arima. 508. 509. Arima. 510. 511. Arima. 512. 513. Arima. 514. 515. Arima. 516. 517. Arima. 518. 519. Arima. 520. 521. Arima. 522. 523. Arima. 524. 525. Arima. 526. 527. Arima. 528. 529. Arima. 530. 531. Arima. 532. 533. Arima. 534. 535. Arima. 536. 537. Arima. 538. 539. Arima. 540. 541. Arima. 542. 543. Arima. 544. 545. Arima. 546. 547. Arima. 548. 549. Arima. 550. 551. Arima. 552. 553. Arima. 554. 555. Arima. 556. 557. Arima. 558. 559. Arima. 560. 561. Arima. 562. 563. Arima. 564. 565. Arima. 566. 567. Arima. 568. 569. Arima. 570. 571. Arima. 572. 573. Arima. 574. 575. Arima. 576. 577. Arima. 578. 579. Arima. 580. 581. Arima. 582. 583. Arima. 584. 585. Arima. 586. 587. Arima. 588. 589. Arima. 590. 591. Arima. 592. 593. Arima. 594. 595. Arima. 596. 597. Arima. 598. 599. Arima. 600. 601. Arima. 602. 603. Arima. 604. 605. Arima. 606. 607. Arima. 608. 609. Arima. 610. 611. Arima. 612. 613. Arima. 614. 615. Arima. 616. 617. Arima. 618. 619. Arima. 620. 621. Arima. 622. 623. Arima. 624. 625. Arima. 626. 627. Arima. 628. 629. Arima. 630. 631. Arima. 632. 633. Arima. 634. 635. Arima. 636. 637. Arima. 638. 639. Arima. 640. 641. Arima. 642. 643. Arima. 644. 645. Arima. 646. 647. Arima. 648. 649. Arima. 650. 651. Arima. 652. 653. Arima. 654. 655. Arima. 656. 657. Arima. 658. 659. Arima. 660. 661. Arima. 662. 663. Arima. 664. 665. Arima. 666. 667. Arima. 668. 669. Arima. 670. 671. Arima. 672. 673. Arima. 674. 675. Arima. 676. 677. Arima. 678. 679. Arima. 680. 681. Arima. 682. 683. Arima. 684. 685. Arima. 686. 687. Arima. 688. 689. Arima. 690. 691. Arima. 692. 693. Arima. 694. 695. Arima. 696. 697. Arima. 698. 699. Arima. 700. 701. Arima. 702. 703. Arima. 704. 705. Arima. 706. 707. Arima. 708. 709. Arima. 710. 711. Arima. 712. 713. Arima. 714. 715. Arima. 716. 717. Arima. 718. 719. Arima. 720. 721. Arima. 722. 723. Arima. 724. 725. Arima. 726. 727. Arima. 728. 729. Arima. 730. 731. Arima. 732. 733. Arima. 734. 735. Arima. 736. 737. Arima. 738. 739. Arima. 740. 741. Arima. 742. 743. Arima. 744. 745. Arima. 746. 747. Arima. 748. 749. Arima. 750. 751. Arima. 752. 753. Arima. 754. 755. Arima. 756. 757. Arima. 758. 759. Arima. 760. 761. Arima. 762. 763. Arima. 764. 765. Arima. 766. 767. Arima. 768. 769. Arima. 770. 771. Arima. 772. 773. Arima. 774. 775. Arima. 776. 777. Arima. 778. 779. Arima. 780. 781. Arima. 782. 783. Arima. 784. 785. Arima. 786. 787. Arima. 788. 789. Arima. 790. 791. Arima. 792. 793. Arima. 794. 795. Arima. 796. 797. Arima. 798. 799. Arima. 800. 801. Arima. 802. 803. Arima. 804. 805. Arima. 806. 807. Arima. 808. 809. Arima. 810. 811. Arima. 812. 813. Arima. 814. 815. Arima. 816. 817. Arima. 818. 819. Arima. 820. 821. Arima. 822. 823. Arima. 824. 825. Arima. 826. 827. Arima. 828. 829. Arima. 830. 831. Arima. 832. 833. Arima. 834. 835. Arima. 836. 837. Arima. 838. 839. Arima. 840. 841. Arima. 842. 843. Arima. 844. 845. Arima. 846. 847. Arima. 848. 849. Arima. 850. 851. Arima. 852. 853. Arima. 854. 855. Arima. 856. 857. Arima. 858. 859. Arima. 860. 861. Arima. 862. 863. Arima. 864. 865. Arima. 866. 867. Arima. 868. 869. Arima. 870. 871. Arima. 872. 873. Arima. 874. 875. Arima. 876. 877. Arima. 878. 879. Arima. 880. 881. Arima. 882. 883. Arima. 884. 885. Arima. 886. 887. Arima. 888. 889. Arima. 890. 891. Arima. 892. 893. Arima. 894. 895. Arima. 896. 897. Arima. 898. 899. Arima. 900. 901. Arima. 902. 903. Arima. 904. 905. Arima. 906. 907. Arima. 908. 909. Arima. 910. 911. Arima. 912. 913. Arima. 914. 915. Arima. 916. 917. Arima. 918. 919. Arima. 920. 921. Arima. 922. 923. Arima. 924. 925. Arima. 926. 927. Arima. 928. 929. Arima. 930. 931. Arima. 932. 933. Arima. 934. 935. Arima. 936. 937. Arima. 938. 939. Arima. 940. 941. Arima. 942. 943. Arima. 944. 945. Arima. 946. 947. Arima. 948. 949. Arima. 950. 951. Arima. 952. 953. Arima. 954. 955. Arima. 956. 957. Arima. 958. 959. Arima. 960. 961. Arima. 962. 963. Arima. 964. 965. Arima. 966. 967. Arima. 968. 969. Arima. 970. 971. Arima. 972. 973. Arima. 974. 975. Arima. 976. 977. Arima. 978. 979. Arima. 980. 981. Arima. 982. 983. Arima. 984. 985. Arima. 986. 987. Arima. 988. 989. Arima. 990. 991. Arima. 992. 993. Arima. 994. 995. Arima. 996. 997. Arima. 998. 999. Arima. 1000. 1001. Arima. 1002. 1003. Arima. 1004. 1005. Arima. 1006. 1007. Arima. 1008. 1009. Arima. 1010. 1011. Arima. 1012. 1013. Arima. 1014. 1015. Arima. 1016. 1017. Arima. 1018. 1019. Arima. 1020. 1021. Arima. 1022. 1023. Arima. 1024. 1025. Arima. 1026. 1027. Arima. 1028. 1029. Arima. 1030. 1031. Arima. 1032. 1033. Arima. 1034. 1035. Arima. 1036. 1037. Arima. 1038. 1039. Arima. 1040. 1041. Arima. 1042. 1043. Arima. 1044. 1045. Arima. 1046. 1047. Arima. 1048. 1049. Arima. 1050. 1051. Arima. 1052. 1053. Arima. 1054. 1055. Arima. 1056. 1057. Arima. 1058. 1059. Arima. 1060. 1061. Arima. 1062. 1063. Arima. 1064. 1065. Arima. 1066. 1067. Arima. 1068. 1069. Arima. 1070. 1071. Arima. 1072. 1073. Arima. 1074. 1075. Arima. 1076. 1077. Arima. 1078. 1079. Arima. 1080. 1081. Arima. 1082. 1083. Arima. 1084. 1085. Arima. 1086. 1087. Arima. 1088. 1089. Arima. 1090. 1091. Arima. 1092. 1093. Arima. 1094. 1095. Arima. 1096. 1097. Arima. 1098. 1099. Arima. 1100. 1101. Arima. 1102. 1103. Arima. 1104. 1105. Arima. 1106. 1107. Arima. 1108. 1109. Arima. 1110. 1111. Arima. 1112. 1113. Arima. 1114. 1115. Arima. 1116. 1117. Arima. 1118. 1119. Arima. 1120. 1121. Arima. 1122. 1123. Arima. 1124. 1125. Arima. 1126. 1127. Arima. 1128. 1129. Arima. 1130. 1131. Arima. 1132. 1133. Arima. 1134. 1135. Arima. 1136. 1137. Arima. 1138. 1139. Arima. 1140. 1141. Arima. 1142. 1143. Arima. 1144. 1145. Arima. 1146. 1147. Arima. 1148. 1149. Arima. 1150. 1151. Arima. 1152. 1153. Arima. 1154. 1155. Arima. 1156. 1157. Arima. 1158. 1159. Arima. 1160. 1161. Arima. 1162. 1163. Arima. 1164. 1165. Arima. 1166. 1167. Arima. 1168. 1169. Arima. 1170. 1171. Arima. 1172. 1173. Arima. 1174. 1175. Arima. 1176. 1177. Arima. 1178. 1179. Arima. 1180. 1181. Arima. 1182. 1183. Arima. 1184. 1185. Arima. 1186. 1187. Arima. 1188. 1189. Arima. 1190. 1191. Arima. 1192. 1193. Arima. 1194. 1195. Arima. 1196. 1197. Arima. 1198. 1199. Arima. 1200. 1201. Arima. 1202. 1203. Arima. 1204. 1205. Arima. 1206. 1207. Arima. 1208. 1209. Arima. 1210. 1211. Arima. 1212. 1213. Arima. 1214. 1215. Arima. 1216. 1217. Arima. 1218. 1219. Arima. 1220. 1221. Arima. 1222. 1223. Arima. 1224. 1225. Arima. 1226. 1227. Arima. 1228. 1229. Arima. 1230. 1231. Arima. 1232. 1233. Arima. 1234. 1235. Arima. 1236. 1237. Arima. 1238. 1239. Arima. 1240. 1241. Arima. 1242. 1243. Arima. 1244. 1245. Arima. 1246. 1247. Arima. 1248. 1249. Arima. 1250. 1251. Arima. 1252. 1253. Arima. 1254. 1255. Arima. 1256. 1257. Arima. 1258. 1259. Arima. 1260. 1261. Arima. 1262. 1263. Arima. 1264. 1265. Arima. 1266. 1267. Arima. 1268. 1269. Arima. 1270. 1271. Arima. 1272. 1273. Arima. 1274. 1275. Arima. 1276. 1277. Arima. 1278. 1279. Arima. 1280. 1281. Arima. 1282. 1283. Arima. 1284. 1285. Arima. 1286. 1287. Arima. 1288. 1289. Arima. 1290. 1291. Arima. 1292. 1293. Arima. 1294. 1295. Arima. 1296. 1297. Arima. 1298. 1299. Arima. 1300. 1301. Arima. 1302. 1303. Arima. 1304. 1305. Arima. 1306. 1307. Arima. 1308. 1309. Arima. 1310. 1311. Arima. 1312. 1313. Arima. 1314. 1315. Arima. 1316. 1317. Arima. 1318. 1319. Arima. 1320. 1321. Arima. 1322. 1323. Arima. 1324. 1325. Arima. 1326. 1327. Arima. 1328. 1329. Arima. 1330. 1331. Arima. 1332. 1333. Arima. 1334. 1335. Arima. 1336. 1337. Arima. 1338. 1339. Arima. 1340. 1341. Arima. 1342. 1343. Arima. 1344. 1345. Arima. 1346. 1347. Arima. 1348. 1349. Arima. 1350. 1351. Arima. 1352. 1353. Arima. 1354. 1355. Arima. 1356. 1357. Arima. 1358. 1359. Arima. 1360. 1361. Arima. 1362. 1363. Arima. 1364. 1365. Arima. 1366. 1367. Arima. 1368. 1369. Arima. 1370. 1371. Arima. 1372. 1373. Arima. 1374. 1375. Arima. 1376. 1377. Arima. 1378. 1379. Arima. 1380. 1381. Arima. 1382. 1383. Arima. 1384. 1385. Arima. 1386. 1387. Arima. 1388. 1389. Arima. 1390. 1391. Arima. 1392. 1393. Arima. 1394. 1395. Arima. 1396. 1397. Arima. 1398. 1399. Arima. 1400. 1401. Arima. 1402. 1403. Arima. 1404. 1405. Arima. 1406. 1407. Arima. 1408. 1409. Arima. 1410. 1411. Arima. 1412. 1413. Arima. 1414. 1415. Arima. 1416. 1417. Arima. 1418. 1419. Arima. 1420. 1421. Arima. 1422. 1423. Arima. 1424. 1425. Arima. 1426. 1427. Arima. 1428. 1429. Arima. 1430. 1431. Arima. 1432. 1433. Arima. 1434. 1435. Arima. 1436. 1437. Arima. 1438. 1439. Arima. 1440. 1441. Arima. 1442. 1443. Arima. 1444. 1445. Arima. 1446. 1447. Arima. 1448. 1449. Arima. 1450. 1451. Arima. 1452. 1453. Arima. 1454. 1455. Arima. 1456. 1457. Arima. 1458. 1459. Arima. 1460. 1461. Arima. 1462. 1463. Arima. 1464. 1465. Arima. 1466. 1467. Arima. 1468. 1469. Arima. 1470. 1471. Arima. 1472. 1473. Arima. 1474. 1475. Arima. 1476. 1477. Arima. 1478. 1479. Arima. 1480. 1481. Arima. 1482. 1483. Arima. 1484. 1485. Arima. 1486. 1487. Arima. 1488. 1489. Arima. 1490. 1491. Arima. 1492. 1493. Arima. 1494. 1495. Arima. 1496. 1497. Arima. 1498. 1499. Arima. 1500. 1501. Arima. 1502. 1503. Arima. 1504. 1505. Arima. 1506. 1507. Arima. 1508. 1509. Arima. 1510. 1511. Arima. 1512. 1513. Arima. 1514. 1515. Arima. 1516. 1517. Arima. 1518. 1519. Arima. 1520. 1521. Arima. 1522. 1523. Arima. 1524. 1525. Arima. 1526. 1527. Arima. 1528. 1529. Arima. 1530. 1531. Arima. 1532. 1533. Arima.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

ARGAZKIAK ETA TESTUA:
ASIER AGIRRESAROBÉ
MUSKILDA TELLABIDE

Tolosatik Berastegira (Gipuzkoa). Zeharkaldi luzeak II

Tontorrez tontor

Duela zenbait ale Urretxutik Elgoibarra iristeko azalpenak eman genituen moduan, antzeko gonbidapena luzatzen dizuegu: Tolosa eta Berastegi herriak lotzea mendiz mendi eta lepoz lepo bide eginaz. Tolosako zaindaria den Uzturretik abiatuta, arku itxurako mendi-sokatea ekialdera luzatzen da, Belabieta, Urdelar, Larre eta Ipuliñoko tontor segida, Berastegi inguruetan amaituz, Nafarroako mugatik gertu. Uzturreko inguru jendetsutik Urdelarreko bakardadera igaroko gara, ezkerrean bailara malkartsu eta laiotzaren hondoa, Leitzaran ibaia Oriara bidean jirabiraka dabilen bitartean, eskuinean, Berastegi bailarako larre eguzkitsuak begi-bistan ditugula. Modu berean, pagadiaren freskotasunetik edota altzifreen iluntasunetik autobideko harrabots etengabera pasatuko gara bat-batean, izan ere, duela jada hamarkada A-15 autobidea zabaldutako sokate honetan bertan, zauri larri konponezinak eraginez.

Uzturrera igoera.

Belabietarantz doan bidea. Atzean Urdelar.

Antzina Iruñea eta Donostia nahiz Tolosaldearen arteko komunikazio bide garrantzitsua ez zen Araxes bailara, Berastegiko bailara baizik. Horrela, Nafarroara bidean edota Nafarroatik zetozen merkataria eta bidaiariak bidesaria ordaindu beharra zuten Tolosako herritik pasatzerakoan. Hori saihesteko, merkataria azeriak Amasatik barrena Belabietako lepo hauetatik igaroko zen bidea erabiltzen hasi ziren, zergak ez ordaindu behar izateaz gain, laburragoa baitzen —egun A-15 autobideak egiten duen ibilbidearen oso antzekoa—. Tolosak orduan bertan jarri nahi izan zuen ordaintokia. Hori dela eta, Ibingo langako mugarrak Tolosarekin egiten du muga, nahiz eta Belabietako gain hauek Tolosako jurisdikziopeko barruti isolatu bat besterik ez izan.

Udaletxe aurreko Plaza Zaharrean zaudetela (75 m), Nafar zubia deritzonetik Oria ibaia zeharkatu eta Santa Klara komentua ondotik Izaskunera igotzen den bideari heldu. Autobide azpitik igaro eta berehala, errepidetik

joan nahi ezean —dezente luzeagoa da bide hau—, eskuinera jo eta gorantz abiatzen den lasterbide berritua hartu.

Erdi bidean ikus daitekeen panelak dioen moduan, bide hau XX. mendearen hasieran zabaldutako gurutze

bidea zen, 1979an N-1 autobideko obrak zirela eta moztuta eta erabilera-rik gabe geratu zena. Baina 1996an Galardi elkarteak txukundu eta konpondu du, Tolosa eta Ibarrako udalen laguntzaz, herritarren gozamenerako.

FITXA TEKNIKOA

TOLOSA-BERASTEGI

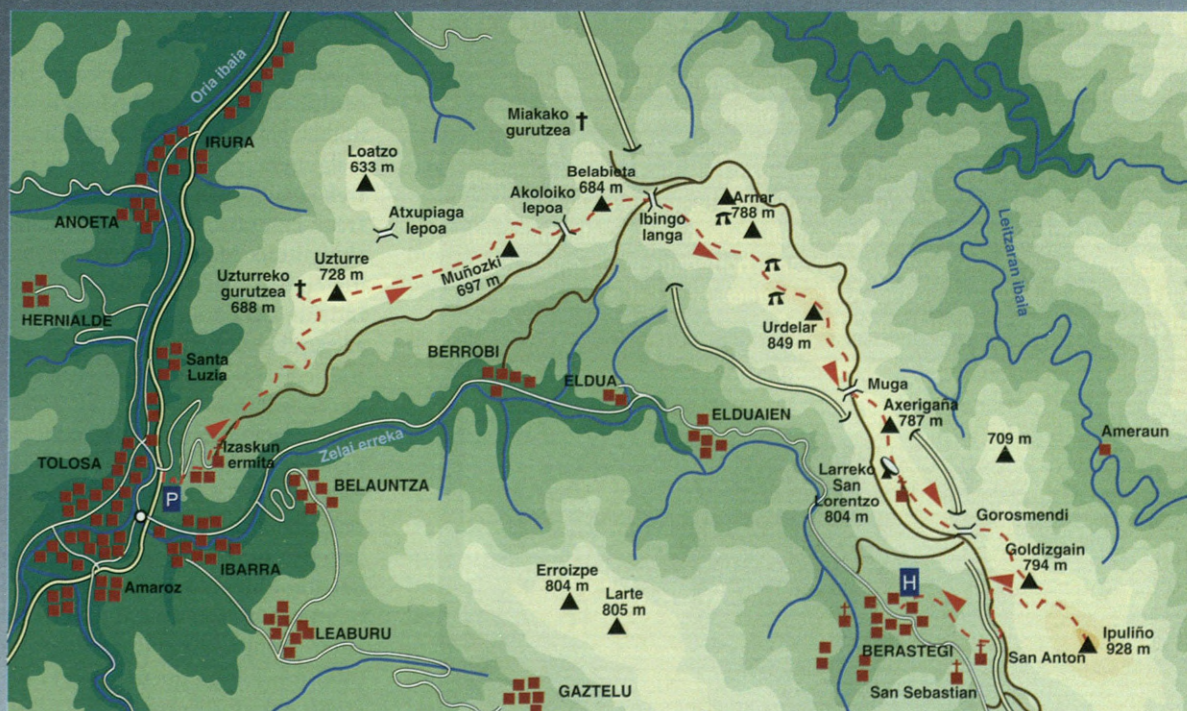
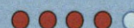

LUZERA
19,5 kilometro

DENBORA
6 ordu eta 30 minutu
(5 ordu eta 30 minutu Ipuliñora igo gabe)

DESNIBELA
1.350 metro
(1.100 metro Ipuliñora igo gabe)

ZAILTASUNA

Tarteka burua jaso eta Tolosako herrigunea behean geratzen ari dela nabarituko duzue. Hainbat bihurgune emango ditu eskaileraz osatutako zidorrak errepidera irten baino lehen. Bazterretik aurrera egin eta bihurgunean errepidea utzi eta lasterbidetik segi. Etxe eta baserri batzuen ataritik igarota, berehala izango zarete Izas-kungo ermita aurrean (285 m).

Uzturreko gurutzeraino, gogorrena

Begi-bistan izango duzuen Uzturreko gurutzeria abiatzen den asfalto bidea hartu behar duzue. Ur biltegiak dau den muinoa gainditu eta bidegurutzeria iritsiko zarete. Ezkerrera doan bide harritsua hartu orduan. Bide zabala duzue eta zail da inor ez ikustea gora edo behera, eguraldia edozein dela ere. Behetik gora igoko zarete, porlanezko eraikuntza eskuinean utzi, baita pinudia ere, eta zatirik gogorrenari heldu.

Sarobeia baso artean.

Bihurgune itxiaren ondoren malda leundu egingo da. Aurrera jarraitu eta berehala helduko zarete tontorpeko ordokira. Ezkerrera jo orduan, belardiko zidor garbitik.

Laster ikusi ahal izango duzue amildegiaren ertzean Uzturreko gurutze zuri itzela (688 m). Paratu zuten

bigarrena duzue hori. Izan ere, lehena, 6 metro garai zena eta 1927an inauguratua, otsaileko haize erauntsi gogorak behera bota zuen 1941ean. Laster batean paratu zuten ordea, 10 metroko bigarren hau. Tolosaldeko behaleku aparta duzue talaia hori, ibilbidean izango duzuen onenetarikoa. Ondo erreparatu, beraz, zer duzuen begi aurrean.

Uzturreko lekurik ikusgarriena gurutzea izanagatik ere, ez da gunerik garaiena. Tontorrera iristeko, beraz, metro batzuk atzera egin, eta bi langen artean irteten den zidorrari heldu. Harritzko harresiaren ondotik gora hamar minutuan hartuko duzue gaina, buzoia eta geodesiako ikurra.

Belabietako mendi-lepoetara

Mendi gaineke bidetik jarraitu behar duzue. Soilgunera iritsiko zarete. Pinudi eta izei artean sartuko zarete ondoren, lurrazpitik doazen gas-hodiak zabalduko bidetik. Bigarren soilgunera irtendakoan, bideak Uzturreko gandarreko azken muinoa ezkerretik inguratzeari eta altuera galtzeari ekingo dio. Maldan behera eskuinera irteten den lasterbidea hartu. Utzitako bidearekin osteria bat eginda laster ailegatuko zarete Deskarga lepora eta Akolegiko bordara –porlanezko eraikuntza zatarra– (606 m).

Aurrera jarraitu ahal izateko Belabietako gaina hartu beharko duzue. Belartsu, zabal eta biribildua, geodesiak adieraziko dizue gunerik garaiena zein den (684 m). Jarraian behera egin beharko duzue osteria, eta tontor hau hurrengoarekin lotzen duen lepora jaitsi. Ibingo langa duzue lepo hori (608 m). Langa gurutzatu eta ezkerrean ezkutatu samar ehiza postu, zikin eta trakets baten ondoan, muga-

Larreko San Lorentzo ermita

Larre mendiaren goialdean dago, pagadi txiki baten erdian. Herri hizkeran "Salontxo" izenez ezagutua, XV. mendean jada ba omen zen (Irigoien). Herriko armariak santu beraren eta ermita baten irudia darama.

Ingurukoek debozio handia diote, pikor edo grano, zorna eta horrelakoe-tatik babes dezakeelakoan, baita suteetatik ere. Ohitura zen, ez dakit oraindik mantentzen denentz, iltzeak eramatea, triangulu sekziunak eta pentagono-burukoak, pikorreko bat. Kriseiluetako olio ere eraman ohi zen, eta lehenagotik zegoenarekin pikorrak igurtzen zituzten, horrela sendatuko zitzaielakoan. Ermitaren eraikuntzan nola materiala garraiatzen aingeruek lagundu zutela uste zen.

Urtero abuztuaren 10ean, inguruotako jende andana hurbiltzen den erro-meria ospatzen dute bertan, gaur arte iraun duen erromeria bakanetakoa.

Larre mendiaren magalean, Berastegiko errepide bazterrean, Zamargin baserria dago, eta haren aurrean San Lorentzo Txiki bezala ezagutzen den ermitatxoa. Berastegin esaten denez, aspaldian, baserriko etxeakoandreak, santua ikusi omen zuen goialdean paseatzen. Beheraino ere jaitsi omen zen behin, zelatan zebilen etxeakoandrearengana. Horregatik eraiki omen zuten San Lorentzo Txiki hantxe bertan. Andreak ordea, begi bat galdu zuen zelatan zebilen batean. Zer gertatu ote zitzaion?

Larre mendia, egun larretik gutxi duen arren. Atzean, Ipuliño.

rri triangeluarra topatuko duzue, aldeetako batean 1829ko data idatzirik duela. Tolosak, Billabona-Amasak eta Berastegik –Eldua Berastegi udalerrikoa baita– puntu horretan bat egiten dutela adierazten du mugarriak.

Urdelar eta Larre

Berrobetik gora datorren pista zeharkatu eta pinudiaren ertzetik doan bidean gora jarraitu. "Zuhaitz eklipsea" zer den jakingo duzue ondoren, izan ere Lawson altzifre sail trinkoan barrena doa bidea eta eguerdia izanik ere, gaua dela irudituko zaizue. Ilunpetik soilguneko argitasunera irtengo zarete ondoren.

Zuek aurrera segi, eta bidean gora zoaztela, harlauzazko teilatua duen Azolako borda albotik pasa eta Belabietatik Txiki mendi-lepora iritsiko zarete (750 m). Trikuharria duzue bertan: kamara ixten duen gaineko harlauza ez izan arren, mendilerro honetan irauten dutenetatik osoen dagoena da berau.

Alertze artean maldan gora abiatu. Goialdean jada, eskuinean, Basaburuko trikuharria basoko soilgune txiki batean utzi, ezkerrean biratu eta malda handirik gabe, pinudi, eta altzifre artean aurrera segi. Pista zabalagotik tontorrera ailegatuko zarete (849 m). Adi ibili! Ikur geodesikoa, buzoia eta oroitarria dauden soilgunea oharkabea izan behar duzue.

Zertxobait aurrerago, baso behaketarako erabili zen metalezko eraikuntza topatuko duzue, egun utzia, herdoildua eta erdi eroria. Hainbat hamarkada atzera ikuspegi aparta eskainiko bazizuen tontor honek, egun koniferek ez dute inora ezer ikusten uzten.

Altzifre landaketako zuhaitz ilera

arteak gandarretik aurrera egin. Laster izango dituzue begi-bistan Leitza-rango bailara meharreko bihurtuak batetik eta Berastegiko lautada berde ederra bestetik. Aurrez aurre, hurrengo jomuga, Larre tontorra; garai batean edukiko zituen bai larre ederrak, egun, ordea, basoek estaltzen dute ia osotasunean.

Hainbat ehiza posturen ondotik doan zidor estuak zuzenean jaitsaraziko zaituzte bi mendien artean zabal-tzen den Muga lepora (680 m). Bertan ikusiko dituzue bidegurutzak, Moako tumuloa eta aldamio gainean uso parada itzela.

Pistarik hartu gabe, poliki-poliki, bizkarrean gora igotzeari ekin behar diozue jarraian. Harlauza gorrixkez hesitutako sarobe politetik pasako zarete laster, baita eraikuntza baten ondotik ere. Igo ahala garbiago topatuko duzue zidorra.

Axerigaina lehen muinoa inguratu-ko duzue, bi antenatza dituen tontor nagusira iritsi baino lehen. Aldame-nean, kohete itxurako buzoia duzue (804 m). Metro batzuk aurrerago, hurrengo goragunean, ikus dezakezue pagoen artean San Lorentzo ermita.

Ipuliño, mendi-sokateko errege

Gandarretik aurrera, zuzenean Gorosmendiko lepora jaisten den zidorra hartu. Malda polita duzue. Pista ugari egiten du bat mendi-lepo honetan (665m).

Indarrez makal bazabiltzate eta Ipuliñora igotzea beste baterako uzten baduzue, aukera ona duzue bertatik Berastegira jaisteko. Borda berritura joan lehenik. Basoan behera, pista batekin egingo duzue topo ondoren. Hari jarraitu, kasik Berastegiraino eramango zaituzte-eta. Borden ondotik

pasa eta gero, ezkerrean jaisten den bide zaharra hartu. Hark bai, harrizko itxituren artean, elegante, zuzenean Berastegira gidatuko zaituzte (400 m).

Ipuliñora igo nahi izanez gero, lehen maldetako zidor lausotik gora abiatu, harri blokez osatutako gandar hartu arte. Goldizgain (794 m) deitutako gain luzatua alderik alde zeharkatuko duen zidorrari heldu, harik eta Itxurtxabal harratera iritsi arte (680 m). Ezker-eskuineko bideei jaramonik egin gabe, aurrera jarraitu eta pagadian barneratuko zarete. Malda gogortu egingo da, baina zaudete lasai, ez baita luzea. Goialdean jada malda leundu eta azken metroak burutu ondoren Ipuliñoko tontorrean agertuko zarete (928 m), mendi-sokate luze honetako gailur garaienean. Atsedean hartu, baina eguraldia lagun baduzue, ez aukera galdu. Jaso burua, zabaldu begiak eta inguruaz gozatu... egindako ahaleginak merezi izan du, ezta?

Berastegira iristeko igotzerakoan pasatuko leporekin jaitsi, igotako bidetik (680 m). Han, ezkerrean egiten duen bidean behera abiatu. Langa gainditu eta malda behera gogorrean, autobide gaineko pista zabalera irtengo zarete, hainbat bihurtu eman ondoren.

1995ean autobidea zabaldu zene-tik, inguru hauek aldaketa latza jasan dute. Bide zaharrak betirako galdu eta berri zatakkak zabaldu dira. Hori gutxi balitz, mendiotako sosegu eta isiltasuna desagertu egin dira motor zarata etengabearen ondorioz.

Pistan behera segi behar duzue eta eskuinera jaisten den lehen bidea hartu, autobide azpitik pasa eta behera jarraitu. Ur biltegiaren parean eskuinera jo, porlan bidetik. Laster izango zarete Berastegiko etxe eta baserri ederren artean. ■

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

ZOOLOGIA

Balea adarbakarraren misterioa argitua

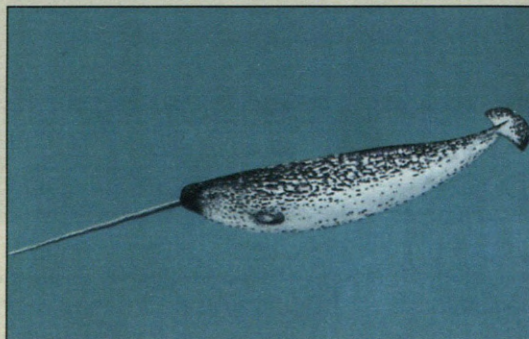
BALEA ADARBAKARRAREN edo narbalaren adarraren zergatia argitu du Harvard-eko Hortz Medikuntza Eskolan biomaterialen ikerlari den Martin Nweeia-k.

Narbalak bi metro eta erdiko adarra du. Adar hau goiko matraila hezurretik ateratzen den betagina da; zulagailuen barauts gisa hazten da eta ar gehienek eta zenbait emek dute.

Narbalak lau metro eta erdiko luzera du eta tona bateko pisua eta adarra akats genetikoaren ondorio dela pentsatu izan da.

Nweeia ikerlariak aurkitu du, narbalaren hortzak sentore hidrodinamikoaren ahalmena duela. Betaginaren erdiko nerbiotik gainazalera hamar milioi nerbio-konexio doaz, eta zurrun eta gogor itxura badu ere,

Narbalaren adarrak sentore hidrodinamikoaren ahalmena du: uraren tenperatura, presio, gatz maila eta partikula jangarrien kopurua detektatzeko gai da.

oso mintz sentikorra da: uraren tenperatura, presio, gatz maila eta partikula jangarrien kopurua detektatzeko gai da.

Adarraren konposizioa eta erabilgarritasuna aurkitu ondoren, ikerlariak ezin izan dute beste galdera honen erantzunik aurkitu: zergatik itxura berezi hori?

Berehala ikusi dira aurkikuntzak dituen aplikazio praktikoak. Kontuan hartuz betagina 30 zentimetro higi daitekeela edozein

Osasuna

JABIER AGIRRE

Nola eduki gatz kontrolpean

AHIPERTENTSIOA zeri esaten zaio? Odola arterietan zehar zirkulatzen ari denean, abiadura handian doalako edota

bere bidean trabak aurkitzen dituelako, aurrera egiteko dituen zailtasunei esaten zaio tentsio arterial altua edo hipertentsioa. Pertsonaren adinaren aurreneko zenbakia-ri 1 erantsi aurretik, eta horrek tentsio altua edo sistolikoa emango digu. Adibidez, 44 urte badituzu 14 izango da zuretzat zifra sistolikoa; 62 badituzu, berriz, 16 izango da tentsio altuaren zifra. Eta tentsio baxua edo diastolikoa kalkulatzeko, altuaren erdia gehi bat egin behar da. Beraz, aurreko kasuetan $(7+1=8)$ edo $(8+1=9)$ izango lirateke zifra horiek.

Hipertentsioa oso gaitz traidorea da, ez baitu apenas sintomarik ematen —mareoak edo buruko minak, batzuetan—, baina bere ondorioak oso larriak izan daitezke. Eta inoiz ez dira ahaztu behar gaixotasunarekin lotutako arrisku-faktoreak, hala nola familian gaitza agertzeko dagoen joera, jarduera fisiko eskasa, taba-

koa, pisu handiegia eta gehiegizko alkohol eta gatz kontsumoa.

Aspalditik aski frogatua dago zuzeneko harremana dagoela hipertentsioaren eta gatz kontsumo gehiegizkoaren artean. Horrela, Osasunaren Munduko Erakundeak (OMEK) emandako gomendioen arabera, ez litzateke egunean 6 gramo gatz baino gehiago ahoratu behar. Baina maila hori baino askoz beherago ibiltzeak baditu bere arriskuak ere: gatzak digestio egokia errazten du, gorputzak behar dituen likidoen maila bere neurrian mantentzen du, eta eguneroko mineralen kopurua ere ziurtatzen du.

Nola lortu, bada, eguneko gatz-kopuru egoki hori? Hona hemen zaindu beharreko aholku edo neurri batzuk:

✓ Produktu gazien kontsumoa mugatu —poltsako patata frijituak, sobreko zopak, olibak, ozpinetako pepinok edo tomate saltsa, esaterako—.

✓ Aurrekozinatutako eta latak produktuaren kontsumoa gutxitu.

✓ Irakurri ondo jakien etiketak, zenbat sodio duten ikusteko.

✓ Janariak gatz gutxiarekin prestatu, edo batere gatzik gabe, ahal izanez gero. Eta behar izanez gero, erabili gatz mahaian, baina hor ere neurriz.

norabidetan eta apurtu gabe, badirudi oso material aproposa dela hortzen berreskuraketa alorrean. ■

GENETIKA

Langosta multzo handiak

DUELA 3 ETA 5 MILIOI URTE artean, Afrikako mendebaldetik milioika langosta abiatu ziren itsasoan zehar eta horietako batzuk Amerikara ailegatu ziren. Langostek ez dute bidaia luzeetarako behar den gantza metatzerik; nola bada, Afrikatik Amerikarako jauzia? Toronto, Arizona, Maryland eta Cornell-eko unibertsitateko eta AEBetako Nekazaritza Departamentuko ikerlariek aspaldiko galdera honi erantzuna eman diote.

Bi arrazoi azaldu dituzte: batetik, kontuan hartuz milioika langosta abiatu zirela, horietako asko hil egin ziren, baina hil ahala multzotan elkartu egiten ziren aire-alfonbrak osatuz eta multzo hauetan langosta indartsuenek atsedean hartu eta hilotzak jaten zituzten; bestetik, ez da saihesten langosta oso indartsu batzuek haizearen laguntzaz eta eza gutzen ez diren beste bitarteko batzuen eraginez bidaia osoa egin ahal izatea.

Altuera handietan dagoen haizeen eragina ezin bestekoa da langostak ain urrun iristeko, eta horren froga 1998. urtean Afrikatik Karibera joandako langosten bidaiaren datuak ditugu. ■

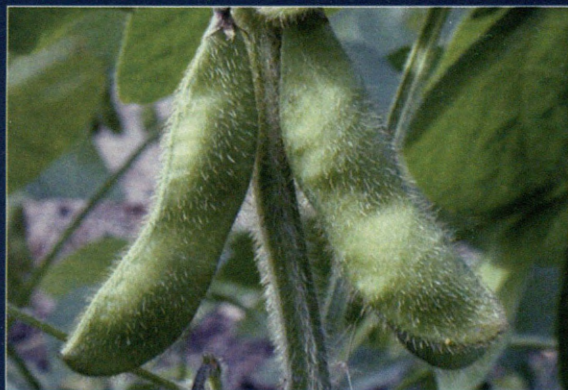
Schistocerca gregaria. Langosten 20 espezieri frogak genetikoak egin ondoren, basamortuko langosta afrikar honen senide hurbilak Amerikan topatu dira. Eta aipatu langosta izugarri arriskutsua da nekazariarentzat multzo handiak osatzen dituenen.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

mandio@zerain.com

Etnofitozidioa

LAGUN artzain batzuen aitzakian nator gaur. Artaldeko ardi amen errapeen emaria ugaltu nahian, gauero aterperututakoan ematen dieten majerako jatenean aldaketa batzuk probatzen ari dira. Saio hauetako bat orain artean sekulan eman gabeko soja ematea izan da.

Soja, lekadunen familiako *Glycine max*, urte gutxi buruan munduko landare sonatuenetakoa bihurtu da. Transgenikoen negoziotzarra, betirako inoizko etnofitozidio nahitaezkoa oinarri duen negoziotzarra, sororatetik du sona hori bere.

Artzainaren saioa eta, burutazio pare bat datokit. Biko bat; batera bi. Gaur egun, Europar lehen soja transgenikoa ametitu zenetik bederatzi urtera, artoa edo soja aipatzen entzun ordurako amorraren azakia-aren aldeko ipularrera doakidan gogoaren burutazio bikoitza. Soja ekologikoa da edo transgenikoa da. Ekologikoa bada, soja egin duen nekazaria, artzaina, gaztalaria eta axurijalea eta tarteko guztiak, gutako bakoitza guzian eta gu denon lurraren etorkizunari serio demonio heltzen dioten artekoak dira.

Soja ekologikoa ez bada transgenikoa da. Transgenikoa bada, non edo hemen, han eta hemen, nekazari zanpatu bat, sermoi zuriz limurturiko artzaina, kontsumitzaile zorpetu pobretu bat eta aurreko, atzeko, gainera eta bitarteko "datorrena datorrela baina ni kolkoa bete diru" ugari.

Lagun artzainarenak bezala inguruko zenbat eta zenbat baserritako aziendak bazkatzen du arto edo soja transgenikoa? Ia den denak. Hotzikara, lagunaren gaztan ere zalantza...

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

2005ean makina erreminta errekuperatu egin da

Martxoaren 6tik 12ra burutuko da Barakaldoko BEC Bilbao Exhibition Centren Makina Erremintaren 24. Bienala, Euskal Herrian egiten den feriarik garrantzikoena eta Europako handietan hirugarrena dena. Espainiaren kasuan, sektoreko enpresen %90 gure herrialdean daude. Feria munduko erakuslelhoa izango da, eta planetako arlo produktibo garrantzizkoenetako milaka profesionalen etorrera espero da. Sektore horrek, izatez oso esportatzailea eta euskal ekonomiarentzat arras ardurakoa denak, esportazioak zertxobait ugarituta itxi du 2005eko ekitaldia.

DANIEL UDALAITZ

ERAKUSTAZOKEN Nazioarteko Bilbo-ko Feria berriak hartuko du Makina Erremintaren 24. Bienala, hau da BEC Bilbao Exhibition Centre ponte-izenez bataiatu duten behialako Altos Hornos de Vizcaya enpresaren Ansioko lur-sail-letan goratu duten zentroak. Nazioarteko feria hori bi urtez behin egiten da Bizkaian, eta, aurtengoa martxoaren 6tik 12ra bitartean izango denez gero, usadiozko egunak bereganatuko ditu berriro. Munduko agertokia izango da sektorearentzat, zeinek Euskal Herrian baitaizka Espainiako Estatuko enpresa gehienak. Txosten hau bukatzen ari ginenerako, nazioarteko 1.400 enpresa baino gehiago zeuden ferian inskribatuak: 610 stand hartzen dituzte guztira, herrialde bakoitzeko onena eta modernoena erakusgai izateko.

Azken bi urteekin alderatuta sektoreak 2005ean izan duen errekuperazioaren erdian burutuko da bienala. Azken orduko datu global ofizialen arabera, makina erremintaren ekoizpenak %11,8 egin zuen gora 2005ean eta ondorioz 918 milioi eurotan kokatu zen. Eskabide berrien kaptazioa %7 inguru igo zen. Esportazioak %19,9 handitu ziren, barne merkatuko salmentak %3,3ko hazkunde apala izan zuten bitartean. Aurrerago jaso ditugun datuak 2005eko lehen zortzi hila-betei dagozkie.

Kanpora proiektatzeko plataforma

Bienalak Bizkaiko feria-leku moderno horretako sei pabiloi nagusiak

24. aldiz burutuko da Bilbon Makina Erremintaren Bienala, baina lehenengoz BECek hartuko du nazioarteko feria garrantzitsu hau.

2004ko ekitaldian, %9,4 murriztu ziren esportazioak

2004ko datu ofizialen arabera, makina erremintaren arloko produkzioa ia-ia parekoa izan zen 2004an eta 2003an; esportazioak, ordea, aski nabarmen murriztu ziren: 2003an baino %9,4 gutxiago esportatu zen 2004an. Azken ekitaldi horretan, 821,6 milioi eurora heldu zen makina erremintaren arloko produkzioa (2003an baino %0,14 gehiago). Makina erremintak produzitzen eta esportatzen dituzten herrialdeei buruzko Europako Batasunaren sailkapenean,

hirugarren ageri da Espainiako Estatuak. Munduko rankingean, berriz, bederatzigarrena da produktoreetan eta hamargarrena esportatzaileetan.

Esportazioek balio totalaren %51 egiten dute: 2004ko ekitaldian, 417,6 milioi euroko zenbatekoa eman zuten; 2003an baino %9,4 gutxiago. Kanpoko salmentak herrialde hauetara bideratu ziren gehienbat: Alemaniara (esportatutako totalaren %18), Frantziako Estatura (%10,4), Italiara (%8,4), Mexikora (%7,9), Portugala

(%6,1), Estatu Batuetara (%4,9), Poloniara (%4,2), Erresuma Batura (%3,6), Txinara (%3,2) eta Turkiara (%2,6). Espainiako Estatuaren barruan, 403,9 milioi euro saldu zuten makina erremintetan; 2003an baino %12,3 gehiago.

Espainiako Estatuko merkatuan, %6,4 igo zen 2004an makina erremintaren kontsumo aparentea (produkzioa, gehi inportazioak, ken esportazioak): azkenean, 831,6 milioi euroko zenbatekoa eman zuten.

hartuko ditu, eta honela banatuko dira erakustokiak: 1. pabilioian, arrankeko makinak ipiniko dituzte; 2. pabilioian, arrankeko makinak eta metrologia; 3. pabilioian, CAD, CAM, CAE eta arrankeko makinak; 4. pabilioian, makina erremintentzako osagarriak eta erremintak; 5. pabilioian, deformazioaren bidezko makinak, laserraren bidezko ebakia eta markaketa; 6. pabilioian, automatizazioa, hidraulika, manipulazioa eta robotika, pneumatika, soldadura eta beste makina batzuk.

Esan bezala, kanpora proiektatzeko plataforma eta aurrerapen teknologiko handien erakustokia da nazioarteko feria hori, eta anitz sektore produktiboetako profesionalak hartzen ditu. Hona hemen nabarmentzekoak diren sektore batzuk: automozioko fabrikazioa, automobilaren lagungarriak, burdinbideetako materiala, makinak eta ekipamendu mekanikoa, makinak eta material elektrikoa, trokelgintza, erremintak fabrikazioa, etxetresna elektrikoak eta mekanizazioa eta galdaragintza-tailerra.

Sektore arras esportatzailea

Makina erremintaren sektorea oso esportatzailea da, eta funtsezkoa euskarri ekonomiarren barruan: krisi gogorra egokitu zaio azkeneko hamarkadan, eta horretatik ehunka enpleguren galera eta enpresa-kontzentrazio handiagoa segitu da. Egungo egunean, munduko merkatuan tartea egiteko,

etengabe aritu beharra dauka lehiari beste herrialde batzuekin, hala nola Txinarekin, Taiwanekin, Japonekin, Korearekin, Alemaniarekin, Suitzarekin eta Erresuma Batuekin. Azken urteetako datu ofizialen arabera, bere lekuari eusten ari zaio. 2005. urteko ekitaldiari buruzko datu ofizialak argitaratu eman ez diren arren, jakina da, ez ofizialki, aurreko ekitaldiak baino hobeak izan daitezkeela, zeren 2004ko emaitza gaitzitu egin baita esportazioaren sektore horretako kapitulu funtsezkoenean.

Hala dirudi behintzat AFM erakundeak eta Aduanen eta Zerga Bere-

moko prezioa, aldiz, %10,4 beheratu zen (11,5 eurotik 10,3 eurora). Hornitzaileen rankinga honela geratu zen: Italia (74,4 milioi euro, guztiaren %25,3), Alemania (69,7 eta %23,7), Japon (32,7 eta %11,1) eta Suitza (22,7 eta %7,7).

Beste adierazle bat ere —eskabideen kaptazioa— positiboa izan da. Espainiako Estatuko makina erremintak fabrikatzaileen eskabideen kaptazioa Italiakoena baino altuxegoa izan da 2005eko ekitaldian. AFMren urtarrietik urrira bitarteko datuek %3,5eko goratzea erakusten dute kaptazioan: antzeko bilakaera izan da arranean eta deformazioan; barruko merkatuko eskabideetan, aldiz, beheratze txiki bat gertatu da.

Nazioarteko testuingurua da kezka

Kontuak kontu, nazioarteko testuingurua kezka nabarmena da sektoreko ardura-

dunentzat, ondoz ondoko gorabehera hauek tarteko: Asiaren erretze industrial —Txinarena bereziki—, euroaren balio altua dolarrari buruz, inflazioaren diferentziala Europako herrialdeei buruz eta lehengaien garestitzea. Hori guztia kontuan izanda, 2005-2010 Plan Estrategikoa landu dute, enpresen konpetibitate-galera gerarazten saiatzeko hainbat neurri markatzeko. Neurrien artean agertzen da, besteak beste, taldeak sortuz edo kooperazio puntualen bidez enpresen tamaina handitzeko beharra, azken jomuga delarik prezioetan edo logistikan abantaila handiagoak izatea. ■

Prezioetan edo logistikan abantaila handiagoak izate aldera, taldeak sortuz edo kooperazio puntualen bidez enpresen tamaina handitzeko neurria agertzen da, besteak beste, 2005-2010 plan estrategikoan

zien Departamentuak 2005eko ekitaldiko lehen zortzi hilabetei buruz kaleratu dituzten datu ofizialen arabera. Aldi horretan, 283,5 milioi euro esportatu ziren, eta 14,1eko izan zen urtetik urterako hazkundeak. Kilogramoko batez besteko prezioak, berriz, %5,7ko igoera izan zuen, 8,7tik 9,2ra heldu baitzen. Bezeroetan, honako herrialde hauek izan ziren nagusi: Alemania (46 milioi euro, guztiaren %16,2), Frantzia (32,8 eta %11,6), Italia (23,7 eta %8,4) eta Mexiko (22,8 eta %8). Inportazioek 294,3 milioi euroko zenbatekoa egin zuten: 2004an baino %6 gehiago. Kilogra-

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Eritrea-Etiopia: gerra eginez ospatu “Afrikaren urtea”

Duela sei urte, 18 hilabetez gerra egin zuten Etiopiak eta Eritreak. 100.000 gizakik galdu zuen bizia. Gerra hura, aurretik 30 urte iraun zuen beste gerra baten bake itunak argitu gabe utzitako lur arazo batengatik piztu zen. Orain berriro piztuko den zantzu kezagarriak daude.

AFRIKAKO ADARRA BESTE GERRA suntsizaille baten atarian dago. Afrikako Adarra (Horn of Africa, ingelesez) osatzen dute Etiopia, Eritrea eta Somaliak Itsas Gorriaren eta Ozeano Indikoaren artean, lurmuturra marraztuz. Abisu horretan aipatzen den gerrak Etiopia eta Eritrea jarriko lituzke borrokan, berriro. Eta alarma deia piztu duena Edward Denison da.

Open Democracy pentsamendu eta eztabaida gunean plazaratu du bere kezka Edward Denisonen, “Eritrea vs Ethiopia: the shadow of war” (Eritrea versus Ethiopia: gerraren errainua) artikulua argitaratuz. “Mendebaldeko buruzagi politikoek eta musikari famatuak ‘Afrikaren urtea’ aldarrikatu dute eta ideia honekin kutsatu dituzte kontinenteko politika eta hedabideak; baina sarriegitan usteltzen uzten dituzte fokoen argietatik urrun dauden arazoak. Hori nonbait egia bada, Afrikako Adarrean da: hemen zantzu askok adierazten dute Eritrea eta Etiopia –jadanik txiki-txiki eginda daudenak– beren arteko lurralde istiluengatik 1998-2000ko gerra errepikatzen iritsi daitezkeela laster”.

Horrela mintzo dena Edward Denison idazle eta argazkilaria britainiarra da. Diseinu kontuetan kontsultore lanak ere egiten ditu. Plazaratu dituen liburuen artean bi azpimarratzen dituzte: *Building Shanghai: The Story of China's Gateway* (Shanghai eraikitzen: Txinako atariaren istorioa) eta *Asmara: Africa's Secret Modern*

nist City (Asmara: Afrikako hiri modernista ezkutua). Argazki ederrez hornitutako liburu honetan erakusten duenez, Eritreak hiriburua, Asmara, XX. mende hasieran kolono italiarrek altxatuko eraikin dotorez beteta dago. Badira Asmaran etxe modernistak, neo-erromanikoak, arrazionalista estilokoak... XX. mendearekin hasi eta Mussoliniren tropak hemengo lurretatik aliatuek kanporatu zituzten artean eraikitakoak.

Denison asko ahalegindu da munduak Asmarako eta oro har Eritreak aberastasunak ezagutu ditzan. UNESCOk gizadiaren ondareen artean katalogatzeko zain dauzkan hirien artean dago Asmara. Eta Asmarak eta oro har Eritreak bizi duten kinka larriak samintzen du Denison.

“Eskalada dinamika hau 2006an geldiarazten ez bada, ondorioa izan daiteke milioika gizakiren bizia lehertuko duen gerra. Hau gertatzen bada, ‘nazioartea’ delakoak zerbait gehiago egin beharko luke Etiopiako Meles Zenawi eta Eritreak Isaias Afewerki lider megalomanoei errua egotea baino. Zeren eta erantzukizun nagusia gure etxetik gertuago egongo baita: batik bat mendebaldeko gobernuen interesetan, nazioarteko legearen huts egitean eta Nazio Batuen Erakundearen inpotentzian”.

Eritrea eta Etiopiaren arteko harremanak mingotsak izan dira betidanik. Eritreak Etiopiako erresuma zaharrari Itsaso Gorriako bidea ixten dio. Bere kos-

taldea turkiar otomanoen esku mende luzez egon ondoren, XIX. mende bukaeran italiarrek eskuratu zuten. Bigarren Mundu Gerra arte Italiak gobernatu zituen batera Eritrea eta Etiopia. Gerra bukatutakoan, Nazio Batuen Erakundeak deskolonizazio prozesua martxan jarri eta erabaki zuen Eritreak Etiopia barruko estatu federatu bat izan behar zuela. Haile Selassie errege etiopiarrek ordea (rastafari jendeak jainkotzat hartu zuen enperadore mitiko hark) federazioa desegin eta Eritrea Etiopiako probintzia soila bihurtu zuen.

1960an gertatu zen anexioa. Urte berean hasi zuten Eritreak jendeak 30 urtez luzatuko zen askapen gerra. 1991n bukatu zen: eritrearrek –etiopiar matxinoek lagunduta– Etiopiako armada mendea hartu zuten. Garaipenaren tamaina adierazteko, hona bi zifra: 4,5 milioi biztanleko herria da Eritrea, eta Etiopiak 73 milioi ditu.

Opilik ez eta beruna soberan

Edward Denison bere artikuluan aipatzen duen gerra ordea 1998-2000an gertatu zen. 100.000 jende hil zituen gerra honek eta beste ehunka milaren ihesa eragin. Gerra hori ez zen jokatu, Afrikan ikusi ditugun beste gerra asko bezala, matxete eta AK-47 fusilez. Hemengo gerran artilleria eta tankeak erabili ziren. Aditu batzuek azpimarratzen dute Lehen Mundu Gerra gogorazten zuela, trintxeretako borroka eta guzti. Hein handi batean “posizio gerra” izan baitzen 1998-2000koa. 1993ko independentzia itunak argitu ez zuen posizio baten ingurukoa.

Eritreako hiriburu Asmarak oraindik dotore zainduta eta txukun erakusten ditu Italiako kolonia izan zen garaietan eraikitako etxeak. Argazki txikietan ikusten direnak dira horietako batzuk. Ezkerreko goiko aldean ageri da gaur egun Munduko Bankuak Asmaran daukan egoitza italiarrek XIX. mende hasieran eraiki zuten eta estilo arrazionalistakoa da. Ezkerreko behealdekoa gaur egun Asmarako unibertsitatearen hitzaldi aretoetako bat da, baina Europako edozein hiritan egon zitekeen bere itxuragatik. Lerroon ondoko argazki txikian ageri dena gaur Eritreako Banku Nazionala da, eta 1914an italiarrek Italiako Bankuaren ordezkari zuten bertan. Asmarako eraikin modernistek

Afrikan ondoen zaindutako ondarea osatzen dute, eta UNESCO horiek gizadiaren monumentu deklaratzekotan da. Argazki handian ikusten direnak bi militar eritrear dira. Eritreako biztanleek berrogei urte arte soldadutzara joateko prest egon behar dute. Oraindik ordaintzen ari dira 1998-2000ko gerraren kalteak, eta berriro gerra usaina hedatu da Eritrea eta Etiopia arteko mugan.

Kolonialismoa jasan duten herrialdeei sarri gertatu zaie independentzia lortzerakoan mapa baten gainean norbaitek erabakitako muga artifizial berri batzuekin topo egitea. Etiopia eta Eritrearen arteko banaketa egiterakoan, 1993an, alderantzizkoa egin zuten potentzia handiek: "bakeagatik" mugak marraztu gabe utzi zituzten... eta hala segitzen dute liskarrean, hainbeste urte pasa eta gero.

Mapari begiratu hutsarekin ohartzen da bat Etiopiak baduela Eritrearekin liskarrean aritzeko motibo garbia: itsasorako bidea libre nahi luke eta ezin du. Baina 1993tik gaurdaino liskarrean daukaten eskualdea, Badme, barrukaldean dago, eremu idor bat da.

Paraje haietaz deus ez dakigunok ezin-gog dugu erabaki arrazoia nork daukan; alegia, Badme batena baino gehiago bestearena izateko zein arrazoi dagoen. Baina bai axola zaigu jakitea herrixka batzuen gorabeheragatik gerra piztu daitekeela edozein unetan, Edward Denisonnek abisatzen digunez. Urteek lasatu

beharrean gogorragotu duten korapiloa bihurtu da-eta bi gobernuentzako. Nazio Batuen Erakundeak erabaki zuen Badme Eritrearena dela eta etiopiarrek alde egin behar zutela handik. Baina hauek ez dira joan.

Etiopiak eta bere presidente Meles Zenawi-k diplomaziaren hariak mugitu dituzte, Tony Blair alde edukitzea baliatu eta Bob Geldof kantariak iazko "Live Africa" makro-festibalean egindako keinuei zukua atera diete. Eritrea aldiz nazioartean arras isolaturik dago.

Giza eskubideen aldeko erakundeek bi gobernuak salatu dituzte, bai Addis Abebakoa eta bai Asmarakoa, prentsaren eta oposizioeko alderdien kontrako zampaketa erabiltzeagatik. Erakunde horiei sinestekotan, Eritreako agintariak -gerrilla anticolonialista ezkertiarren oinordekoak direnak- urrunago joan dira errepresio beltzean.

Eritreak bere 4,5 milioi biztanleen ia hamarretik bat 800 kilometroko muga defenditzeko lanetan dauka. Aurrez

aurre 73 milioi biztanleko etsaia edukitzea bada kezkatzeko modukoa. Gerra esfortzu horrek herrialdea txirotasunik latzena kondentatzen du, eta gazte asko bertatik ihesi doaz. Hori gutxi bailitzan, giza eskubideen urraketagatik mendebaldeko potentzia handiek ez diote Eritreari dirulaguntzarik ematen.

Bere muga arazoan, Badme eskualdearen jabegoan, NBEk arrazoi eman zielako eta arrazoi hori gauzatzen ez delako, urduritasuna ari da nagusitzen Asmarako buruzagien artean. NBEk bakegintzarako Etiopia eta Eritrea artean ipinita daukan 3.300 soldaduetatik asko kanporatu egin ditu Eritreak duela bi hilabete, abenduaren 7an: AEB, Europa, Errusia eta Kanadakoak. Lehenago, urrian, NBEren helikopteroei debekatu zien Eritrea gainetik ibiltzea.

Urduritasun honek ere bazuen motiboa. Nazio Batuek Badme eskualdearen jabegoa Eritrearena zela ebatzi zuten arren, ordainetan, Hagako auzitegiak erabaki du 1998an Eritreak ez zuela eskubiderik Badmen indarrez sartzeko. Eta Etiopiak ehunka milioi dolarretako kalte-ordainak eskatu ditu.

"Afrikako basanortuko zoko bateko kontuak dira" pentsa dezake batek. Baina bien artean 80 milioi jende biltzen dituzten bi herrialde berriro gerran sartzen badira, seguru egon haien berri izango dugula. Orduan jabetuko gara su berria non eta lehendik kiskaltzen ari den Sudanen aldamenen piztu dela. Europarrentzako eguneroko ogia den petrolioak derrigor zeharkatu behar duen Itsaso Gorriaren hondartzetan. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

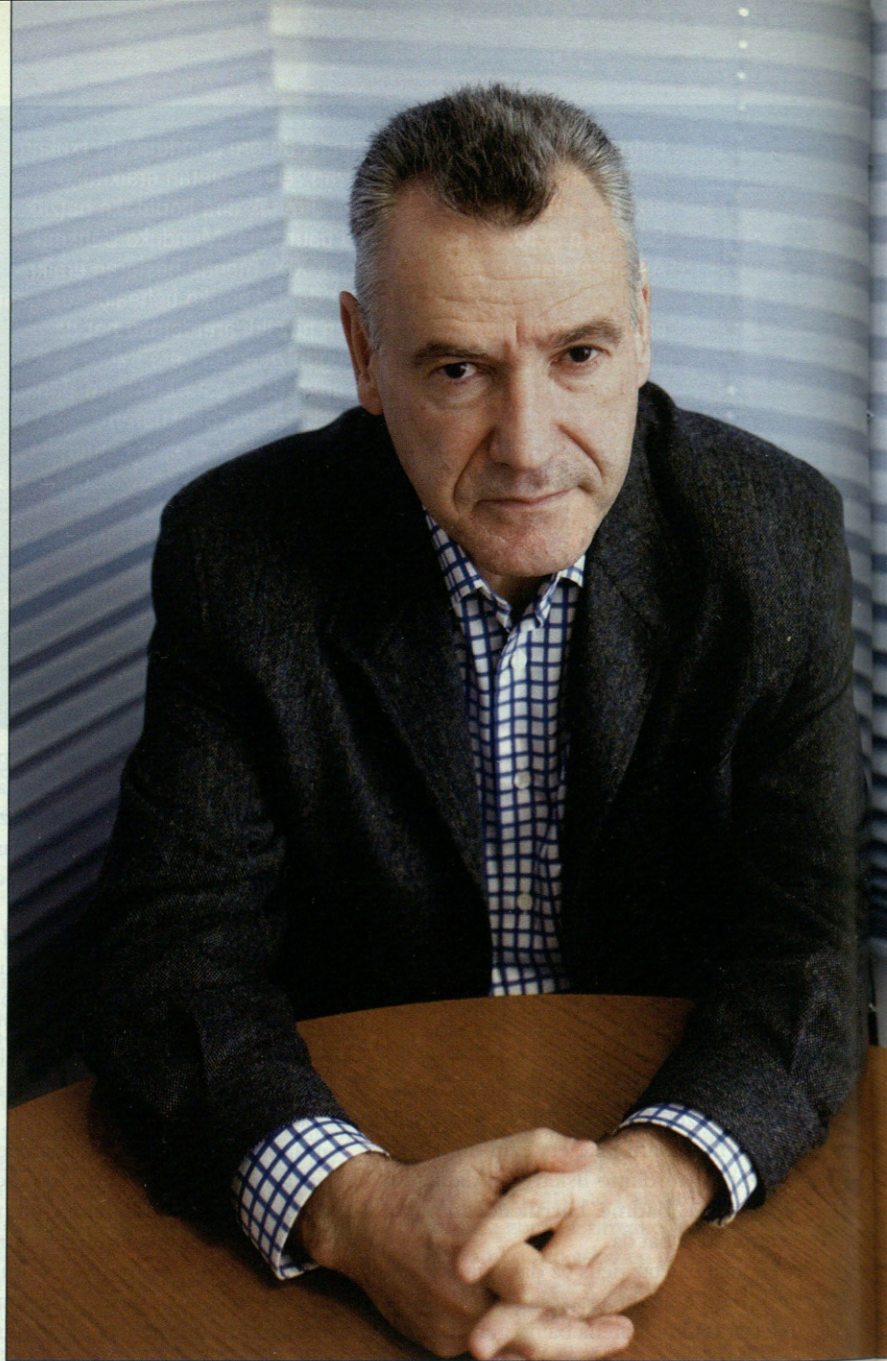

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantziak handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Herrioni, 4 - DONOSTIA

Zeanuri, 1949. Bertako alkate izana. EAko kide karguduna azken Kongresura arte, egun kide soila izaki. EAEko legebiltzarkide EAJ eta EAren izenean, eta Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan, Hezkuntza eta Ingurumen sailetako buru izana. Jaurlaritzako Joseba Azkarragaren sailburutzan aholkulari ari da gaur egun. Politikaren erabakiak hartzetik, administrazioaren erabakiak hartzen laguntzera pasa da. Aldianaldian, bere iritzi politikoa jasotzen dugu Euskadi Irratiaren (EI) bidez.

MIKEL ASURMENDI
Argazkiak: Dani Blanco

Sabin Intxaurreaga

«Urtetan zehar egondako tokian gelditzeko arriskua dago»

Elkarrizketa eskatu genionean “ni jokoz kanpo nago” erantzun zigun. Politikatik kanpo, nahita edo behartuta dagoen itaunduz hasi gara berbetan: “Tira, daukadan adinarekin zaila zait politikatik kanpo guztiz aritzea. Jaurlaritzan zazpi urtez aritu nintzen EAko

ordezkari eta sailburu. Ostean –aldaketak izatea oso egokia iruditzen zait– alderdiaren esanetara jarri nintzen eta haxe eskatu ere: prest nago bigarren lerroan lan egiteko, baina nirekin ariko direnek –baita ni ere, aukera eskaintzen didatenekin– gustura aritzea nahi

nuke. Hori betetzen ari da, beraz, pozik”.

Justizia eta Gizarte Segurantza sailean aholkulari ari da, hiru esparruetan bereziki: Garapen iraunkorarekin lotutako gaietan, ingurumenaren kudeaketan. Enpresaren esparruan,

euren ardura sozial korporatiboetan. Eta nazioarteko harremanetan.

Iraganeko bere jarduera politikoaz galdezka segitu dugu elkarriketa, azkenik, ingurumenaz eta garapen iraunkorraz bere ikuspegiak biltzeko.

Behin baino gehiagotan ezkerreko eta abertzale azaldu zara, ezker abertzalearen erabilpen eksklusiboa kritikatu duzu inoiz ere. Alta, EAJko kide izan zinen. Metamorfosi politiko bitxia zurea.

Nork bere metamorfosiaren azalpenak eman ohi ditu, nik nireak. EAJn aproba gisa sartu nintzen, orduan –egun bezala– sozialdemokrazian sinesten nuen, Europako alderdi sozialdemokraten ideia politikoetan, eta abertzalea nintzen, baina gauza bat garbi neukan: indarkeria erabiltzea ez zela zilegia helburu politikoak lortzeko. EAJ izan nuen aukera garbi bakarria orduan.

EAKo azken Kongresuaren ondoren alderdiko Martin Aranburuk “batek baino gehiagok hanka sartu du” esan zuen. Zu zinen haietako bat.

Egia da, jende askok ez zuen nire jarrera ulertu, baina ez naiz damutzen. Nire heziketaren arabera hitzak erabiliz, “nahiago dut infernura joan gaizki jokatu dudalako, linboan gelditzea baino”. Onartzen dut gauza askotan asmatu ez izana eta EAKo 2002ko Kongresuan ez nuen asmatuko. Bate-tik, ikuspegi ezberdinek osatutako alderdi bizia behar dugula nioen, eta aldi berean, ezker bateratu baten aldeko jarrerari eutsi nion. Kongresuaren emaitza edonola izanda ere, alderdiaren zuzendaritzari nire babesa eskainiko nion eta azken bi urteetan zintzo jokatu dudalakoan nago. Egun ez nago alderdiko ezin ildotan, ezkerreko abertzale-tasunaren esparruko alderdien lankidetzaz bultzatzearen aldekoa naiz, esparru horretan birsortze moduko bat eman beharko litzatekeela uste dut. Baina, esan bezala, indarkeriaren erabiltzea da oztopo nagusia gaur egun ere.

EAJren inguruan eta Hitzarmen Demokratikoan ari direnak ikusten ditugu EAn. Zuk zeuk nola ikusten duzu EA?

Ondo. Adibidez, Batasunaren BECeko ekitaldiaren inguruan EAK hartutako erabakiekin bat egiten dut. Ez dut EAKo zuzendaritzarekin harreman esturik, baina Batasunaren gora-

beheretan EAren jokabideak oso ego-kiak iruditu zaizkit, areago, ildo horretan sakontzearen aldekoa naiz. Baina, zoritxarrez, desio dugun alderdi abertzaleen arteko erantzun bateratua ez zen BECn eman. Batasuna, EA, Aralar, AB, LAB edo ELAko kideak izan ziren, besteak beste, baina erantzun bateratua beste gauza bat da. Eta hori da une honetan behar duguna.

“Batasunak Anoetako
Proposamenaren ostean
modu positiboan egin
du aurrera. Sozialistek
publikoki hau edo beste
esanda ere, euren artean
zerbait dagoela dirudi”

Debekua dela medio, Batasunak eskaini zezakeen zerbait galdu ote da?

Batzarra burutu izan balu Batasunak zer ekarriko lukeen ez dakit, ezta orain ekarpen berririk egiteko asmoa duen ere. Baina logikak agintzen duenez, eta Anoetako Proposamenak dioen arabera, “gatazka kaletik mahai batera ekarri behar bada”, Batasunekoek kontsekuenteak izan behar dute, hau da, bide politikoen aldeko jarrerari eutsi beharko liokete. Nik egin egingo dutela sinesten dut, baina noiz?

Aberri Egunerako agian?

Ez dakit noizko. Piztici, inguratuta dau-

denean, triskantza egin aurretik, irtenbide bat eman behar zaie, eta Batasunari ere irtenbidea eman beharko litzaioke. Aldeak alde, metafora gisa ulertuta, batzuek nahiago dute triskantza eragitea irtenbidea ematea baino, PPk adibidez. PSOEn jarrera ez da PPrena, Zapaterok keinu batzuk egin ditu. Orain ETArena falta da.

Rodolfo Aresek ARGIAN esan berri duenez, Batasunak ez du Anoetako Proposamenean esandakoa bete.

Nire ikuspegitik, Batasunak Anoetako Proposamenaren ostean modu positiboan egin du aurrera. Sozialistek publikoki hau edo beste esanda ere, euren artean zerbait dagoela dirudi. Batasunak edota sozialistek ukatuko dute, baina azpitik edo zeharka harreman batzuk badaudela esango nuke. Bien bitartean, zoritxarrez, ez sozialistak eta Batasunak bakarrik, gainerako eragile guztiek ere, denek pentsatzen dute lehenengo urratsa besteek eman behar dutela. Jarrera hori mantentzen den bitartean, urtetan zehar izan garen tokian gelditzeko arriskua dago. Baina, era berean, egungo egoera ez da inorentzako ona, beraz, denok arriskatzeko ausardia pixka bat izan behar dugu eta urratsak ematen hasi.

Zuk, besteak beste, ETArek erabakiaren beharra azpimarratu duzu.

ETA eragilea da, bere erantzukizuna ukatzen da eta bere ekarpena egin beharko du gaur ez bada, bihar. PPren eta PSOEn kargudunen aurka ez

GARAPEN IRAUNKORRAZ

«Ez naiz fundamentalista»

Garapena beharrezkoa eta garrantzikoa da, eta horrek ez du esan nahi zementuan oinarritutako ekonomia garatu behar denik. Garapena gizarte kohesionatu batean oinarritu behar da, arlo sozialean ahalik eta ezberdintasun txikiak izan daitezen herritarren artean. Zementua ez da oinarria garapena ziurtatzeko, aitzitik, gizarte berriak teknologia berrietara egokitu behar du eta horretarako enpresen eta langileen gaitasuna azkartu eta garatu behar da. Ingurumen gaian ni ez naiz fundamentalista. Adibidez, ekologista batzuek oso ikuspegi kritikoa dute AHTri buruz. Nik, aldiz, ingurumen ikuspegitik trenbide sare ezinbestekoa dela uste dut. Euskal Herria egituratzeko eta Europako Hegoaldea eta Iparraldea lotzeko AHT ezinbestekoa dugu, baita errepideetako merkantziak eta bidaiariak trenbide sare horretatik pasarazteko ere. Nik ez dakit zer dela-eta diren horren agnostikoak pertsona batzuk. Eusko Jaurlaritzak defendatzen duen proiektua, EAK eta nik defendatzen dugun berbera da. Eragile, sindikatu nahiz alderdi batzuk bide okerretik ari dira AHTren gaian. Ingurumenaren aldeko jarrerari eutsi dakioke eta AHTren proiektuaren alde agertu.

zuela joko erabaki zuen bezala, ETak su-etenaren erabakia hartu behar luke orain. Horrek PSOEren jarreraren are gehiago eragingo luke –baita PPren gan ere–. PSOEren aldetik bake prozesua ez da hasiko ETak indarkeria utzi arte, beraz, ETak urrats erabakigarri hori hartu behar du Batasuna eta PSOE hitzetatik ekin-tzetara pasatzeko.

Kataluniako Estatutua hizpi-de: PSOEk CiUekin akordioa lortu du, ERC galtzaile gisa agertu da ordea.

Nik Katalunian eman den akordioa espero nuen nola-bait, lortzen ari den modu honetan edo bestean, alegia. Izan ere, akordioa lortu ezean, garaile bakarria PP izango zelako eta gainerakoak galtzaile. Egia da, PSOEek eta Zapaterok ez dute kontu gehiegirik izan ERC alderdiarekin, Kataluniako Gobernuan dagoen alderdi kidea izaki gainera. PSOEek CiUri protagonismo gehiegi eman diolakoan nago, baina agian hori CiU akordioaren barruan izateko modu bakarria da. Jakina, horrek arriskuan jarri du ERCren jarrera eta Gobernuan partaidetza. CiUekin akordioa lortzeaz gainera, ERCK akordioa babestea espero dut, guztiz gustukoa izan ez arren.

“PSOEn aldetik bake prozesua ez da hasiko ETak indarkeria utzi arte, beraz, ETak urrats erabakigarri hori hartu behar du Batasuna eta PSOE hitzetatik ekin-tzetara pasatzeko”.

Zer irakurketa egingo zenuke, oro har, Katalunian eta Euskal Herrian bizitzen ari garen une politikoaz?

Erabat ezberdina da han eta hemen- go egoera. Hemen erronka handia- goa daukagu, bere egunean Euskal Herrian –EAEEn hobe esanda, gure errealitatea konplexua baita– EAEko Estatutua Herri Batasuna- ren partaidetzarik gabe akordatu zen. Gaur egun berriz, alderdi denak elkartu beharko lirateke marko juri- diko-politiko berriaren inguruan.

Demagun alderdiak akordiora hurbilduz doazela. PP bilduko duen akordiorik ikusten duzu?

Ez. Baina ezaguna da orain 30 urte APk Konstituzioare- kiko izan zuen jarrera, baita Gernikako Estatutuarekikoa ere, kontrakoa alegia. Gero Konstituzioa eta Estatutua bere egin dituzte, haiek ager- tzen dira defendatzaile amo- rratuena. Hori kontraesan itzela da. Berriz ere, PP Kataluniako Estatutu berria- ren aurka azaldu da, baina urte batzuk barru baietza emango diote. Eta EAEEn ere urte batzuk barru aldeko jarrera hartuko du PPK.

Trantsizio garaian Francok den-dena lotuta utzi omen zuen, eta orain ere antza, Gobernutik pasa ondoren,

PPk ondo lotuta dauka ia-ia dena.

Egia da, Gobernuan izan zenean PPK erabat lotuta izan zuen alderdi sozia- lista. PSOEek ez zuen ausardiarik izan PPK bultzatu zituen politketatik aldentzeko. Gaur egun, Euskal Herri- ko gai askotan PPK Estatuko hainbat boteretan, justizian adibidez, eragin itzela du. Hartara, Zapaterok bi erronka zituen legeingintzaldi honetan: Kataluniakoa bideratuta dauka nola- bait, konponbidean. Berau bideratu ostean Euskal Herriko auziari heldu- ko diolakoan nago.

Zapatero eta PSOE auziari ekiteko moduan ikusten dituzu, beraz.

Nahiz eta PPK eraso gogorrek jo, eta une kritikoak bizi, Zapaterok jarrera baikorrak agertu ditu. Zapatero euskal gatazkari irtenbide bat emateko prest agertu da behin baino gehiagotan. Orain hitzetatik ekin-tzetara pasatzeko unea iritsi zaio. Aurten izan beharko du, datorren urtean Udal eta Foru hau- teskundeak izango baitira. Euskal Herriko auzia konponbidean ezartzen badu, 2008ko hauteskunde orokorrak irabazteko aukera gehiago izango du. Zapaterok aukera gehiago du karguan berritzeko auziari irtenbidea ematen badio, ematen ez badio baino. Zapate- rori konfiantzazko botoa eman behar zaiola pentsatzen dut. ■

SUPERSUR ERREPIDEAZ ETA PASAIKO ITSAS PORTUAZ

«Eskaera kudeatu behar da, ez eskaintza»

Supersur errepide delakoa gauzatuko da zoritxarrez. Artxandako tunelarekin gerta- zen ari dena gertatuko ote den nago. Orain urte batzuk tunel hori ezinbestekotzat jo zuten batzuk, egun ordea ez da aurreikusitako auto kopurua pasatzen. Jendeak ez du erabiltzen beharrik ez duelako edo prezio batetik gora ordaintzeko prest ez dela- ko. Agian, ordain-saria gutxitu behar da. Foru Aldundia Supersurren aurreikuspenak egiten ari da, baina ez dut uste jendeak erabiliko duenik. Eskaera kudeatu behar da, ez eskaintza. Bestalde, itsas trafikoari dagokionez, Santurtzi, Baiona eta Pasaiako itsas portuak nahikoa direla uste dut. Pasaiako portuko baliabideak ez daude ondo antolatuta. Portua aparkalekurako baliatzen da, egoki kudeatuko balitz nahiko litza- teke bere beharretarako. Ez dut beharrezko ikusten kanpo aldeko portua egitea, ezta egoki ere ingurumenaren ikuspegitik. Pasaiako eskualdean kanpoko portuaren proiektuak ez du zentzurik, portu horretarako behar diren inbertsioak ikaragarriak dira, eskualdean sozial nahiz ekonomia mailan dauden beharrak bestelakoak dira. Pasaiak etxebizitza eta birgaitze prozesua behar du lehenik, lan mundua eta gizar- tearen beraren beharrak betetzea. Alegia, ez dut egoki ikusten kanpoko portuaren proiektua gauzatu nahi izatea, beste premia larriei erantzun sendoa eman gabe.

ARGIA SARIAK 2006

Euskarazko komunikazioan sei sariak argituak

Elurra bereak eta bi egiten saiatu bazen ere, 17. aldiz euskalgintzako ehundik gora gonbidatu elkartu ziren urtarilaren 27an, Lasarte-Oriako Txitxardin Beltxa jatetxean, 2006ko Argia sariak ezagutzeko.

ONINTZA IRURETA

Argazkiak: Dani Blanco

2006ko Argia Sariak ezkerretik eskuinera, goian: Joseba Kamio eta Joana Mendiburu, Bertsozale Elkartearen izenean (Publizitatea), Fermin Etxegoien (Prensa idatzia), Nerea Iriarte, Postdataren izenean (Telebista), Maite Artola (Irratia), Ainhoa Azpiroz, Hik Hasiren izenean (Merezimenduzkoa). Behean Iñaki Murua Bertsozale Elkarteko zuzendaria, gaztesarea.net-eko Jon Telleria (Sareko Argia Saria) eta Unai Loidi Postdatako lankidea.

ARGIA SARIAK urtarileko azken ostiraletik kendu eta udaberri aldean antolatze bategi bakoitza gonbidatu zigun Txitxardin Beltxa jatetxean. 2005eko sari banaketa egunean elurraren erruz hainbat gonbidatu bidean geratu zen, eta aurten ere, bateren bati beste hainbeste gertatu zaio, ia-ia saridunen bat ere etorri gabe geratu zen... Elurak elur, ehundik gora lagun bildu ginen Argia Sarien 17. edizioan. Sabelari inbidia emateko adina mokoka egin ondoren, jatetxeko epelean bildu ginen denok eta ARGIAko Esti Paradak egindako ongietorriaren ostean, bazkari bikaina dastatu genuen.

Postrearekin heldu ziren sariak eta, sariak baino lehen, Xabier Letona ARGIAko zuzendariaren hitzak. Besteren artean, Del Olmo jauna izan zuen gogoan, egun hartan bertan eta bezperan, Madrilen, Figunka-

ria auzikoen auziperatzeak aurrera egin behar zuen ala ez aztertzeak baitziren. Elkartasuna adierazi zien Egunkaria auziak ukitutako guztiei eta bereziki auzipetuei. Elkartasuna adierazi zien baita ere, 18/98 auzian diren guztiei.

Ondoren, zuzendariak sariei eman zien bide. Aurten, Anton Mendizabalek egindako sei sariak banatu ditu ARGIAk. Bi urte jarraian Publizitate saria hutsik geratu bada ere, aurten Bertsozale Elkartek jaso du Txapelketa Nagusia lau haizetara zabaltzen asmatu duelako. Pentsakoa Fermin Etxegoienek eraman du Berria telebistaz idatzitako kritikengatik. Irrati-koa berriz, Euskadi Irratiko Maite Artola esatariak. Telebistako saria EITBko Postdatak jaso du eta Sareko

Argia saria berriz, gaztesarea.net web guneak. Bost ataletako sariez gain merezimenduzkoa ere bai: Hik Hasi irakaskuntza proiektuarentzat.

Sariak banatuta, argazkilari eta kazetariak lanean hasi baino lehen, ARGIAko zuzendariak eskerrak eman zizkien Txitxardin Beltxara hurbildutako euskal kultura eta komunikazioko adiskideei, erakunde publikoetako ordezkariak eta gizarte ekimenetako arduradunak. Kafea hartzeko tenorean, zuzendariak guztiei gonbitea luzatu zien menuarekin batera zetorren abestiaren letrari musika jartzeko. Hala, kanpoan elur malutatxoak erortzen ari ziren bitartean, Goizian argi bastian abestia kantatzeari ekin zioten gonbidatu askok ■

Juan Kruz Lakasta eta Aritz Agirre (1) nafarrak solasean; Itziar Noguera, Joxean Lizarribar eta Joan Mari Larrarte sari banaketa arretaz jarraitzen (2); Xabier Aizpurua eta Joan Mari Torreal-dai berriketan (3); Xabier Otaegi, Anton Mendizabal, Piter Ansorena eta Jose Mari Vitoria lagunartean argazkia ateratzeko prest dira (4); Fito Rodriguez eta Mertxe Colina (5) bazkari-az gozatzen; Arantzasu Zugasti eta Odile Kruzeta adi-adi (6); eta Xabier Letona ARGIAko zuzendaria hizketan sari banaketa hasi aurretik. Pareko mahaian Jaime Otamendi, Martxelo Otamendi eta Bingen Zupiria (7).

Luxuzko curriculumak podiumean

Bakoitzak bere esparruan lan txukuna egin duelako, aurten ere hainbat profesional eta elkarte Anton Mendizabalek egindako oroigarriarekin saritu nahi izan ditugu. Fermin Etxegoien, Bertsozale Elkartea, *Postdata* saioa, Hik Hasi elkarte, Maite Artola eta Gastesarea.net web gunea dira aurtengo irabazleak. Egiten duten lana gertuagotik ezagutzeko, beraiekin hitz egin dugu.

MIKEL GARCIA

► Telebista *Postdata* saioa

Postdata 2002ko urrian sortu zen, *Gaur Egun* albistegiei post-data bat jartzearen. Ohiko albistegietan lekurik ez duten gai, gertakari eta pertsonaiei tokia egiteko helburuarekin jaio zen, telebista frantseseko *Talent de Vie* tartea eredu hartuz. Egun, filosofia bera mantentzen du, Elixabete Garmendia kazetariak dioen moduan, "bokataren tarteko jakia" delako *Postdata*, "albistegietako berri ilunen eta *Eguraldiak* iragarri ohi digun zaparraden artean". Elixabete Garmendiarekin batera, Joxe Mari Gabiria, Nerea Iriarte eta Unai Loidi kazetariak egiten dute *Postdata*. Maddalen Iriarte da tarteko koordinatzailea, Jesus Serrano errealizadorea eta Juanma Escudero produktorea.

Irudia eta hitza lotzeko modu erakargarria du *Postdata* eta dotoreziaz lantzen ditu gaiak. Azken finean, forma zaintzeko astia hartzen dutela argitu

digu Garmendiak, irudiak nahiz musika eta giro soinuak kontuan hartuz.

*Gaur Egun*eko mugetatik at, adin eta mota guztietako ikusleei zuzendutako istorioak jorratzen dituzte, batez ere kultura eta gizarte arlokoak. Euskaraz pentsatuak eta hementxo ikuspegitik eginak izatea dira irizpide nagusiak. Hiru minutu denbora gutxi da eta Garmendiak dio tarte horretan ezin

dela ezer sakon jorratu, baina hori ez da xedea, ez direlako dokumentalak, "pintzeladaz osaturiko zirriborro inpresionistak" baizik. Hiru minutu horiei zuku guztia ateratzeko, "telebistarako hizkeran komunikazio zuzenagoa, biziagoa, borobilagoa lortu nahi dugu, erreportaje bakoitzak eskatzen dituen irudi, soinu eta hizkuntza baliabide egokienak erabiliz". Lortu dutelakoan gaude, eta horregatik eman diegu saria.

Telebista kritikarien artean kritikoena dugu Fermin Etxegoien.

► Prentsa idatzia Fermin Etxegoien

2003ko irailean *Berria* egunkarian *Eko-grafiak* atala estreinatu zuenetik, asko izan dira jorratu ahal izan dituen gaiak. Dena den, Etxegoienaren esanetan, gaiak baino, idazteko modua da gchien aldatu duena. Duela bi urteko zutabeak orain irakurtzen dituenen oso txarrak iruditzen zaizkiola dio, "irakurtezinak". Bere helburua garbitasuna da, ez zentzu filologikoan, ulergarritasunari eta sinpletasunari dagokionean baizik. "Ni ez naiz horrelakoa —dio—, kontrakoa naiz, aldrebesa" eta horregatik ahalegin berezia egin du horretan.

Kritikak, ordea, beti bezain zorrotzak dira. "Seguruenik telebistari buruz alde zaureratik ditugun iritziek bultzatuta izango da", azaldu digu. "Zertarako da telebista? Hizkuntza salbatzeko, eta helmuga hori izaki, ez zait iruditzen ETB1en tresna gisa erabiltzen duten programazioa ondo optimizatua dago-

enik". ETB1 da, hain zuzen ere, kazetariaren jomuga nagusia, *Berriari* euskal guneaz idaztea dagokiola argi baitu. Hala ere, ez da telebistari buruzko iritzi apokaliptikoak ematen dituen horietakoa eta badaki entretenimenduarien negozioaren baitan dagoela. Bere idatzien bidez mota guztietako gaiak aztertzeke gai dela erakutsi digun arren, edukiei baino medioari lehenetasuna ematen saiatzen da kritikaria eta kazetaritza teknika eta etika izan ohi ditu aztergai. Hala, egunero sofán eserita ikusi ohi ditugun saioez baliatzen da Etxegoien telebistaren analisi gordina egiteko.

► Irratia Maite Artola

Gaztea bada ere, dagoeneko ibilbide luzea eta interesgarria egin du Maite Artolak komunikabideen arloan. Geldirik behintzat ez da egon. Unibertsitatean ikasten ari zela, *ARGIA*ko Bilboko egoitzan hasi zen lanean, zine kritikak egiten. *Euskaldunon Egunkarian* ere aritu zen bekadun eta Egin irradian uhinen xarma probatu zuen, musika saio bat aurkeztuz. Ondoren, Euskadi Irratiko albistegi sailera egin zuen salto, bekadun hasieran – *ARGIA* arako lan egiten zuen bitartean – eta ordezkapena egiten beranduago. Irratiak hasieratik biziki erakarri zuela dio, eta ordutik hori izan du komunikabide kutunena.

1997an, bere bidea "erabat" markatuko zuen eskaintza jaso zuen, eta baita

onartu ere: Bruselara joan zen, Radio Euskadi eta Euskadi Irratirako lan egitera. Europako Batasuneko erakundeen burokrasia eta hizkuntzaren karga zirela-eta hasieran gogorra egin bazitzaion ere, profesionalki oso esperientzia aberasgarria izan zen Bruselakoa. Kazetaritzan Masterra egitea bezala izan zela dio, han munduko kazetari onenekin egon zaitezkeelako. Lau urte geroago, etxera itzuli zen, Euskadi Irratiko *Goiñ Kronikara*, baina ez zen askorako geratu. New Yorkeko atentatuaren ondoren, bere burua eskaini zuen Afganistanera joateko eta esperientzia horrek ere asko bete zuen profesionalki eta pertsonalki. Jerusalemen ere aritu zen lanean, *Mezularia* saioa zuzentzea eskaini zioten arte.

Dagoeneko hiru urte daramatza gaurkotasunari lotutako magazin informatibo hori zuzentzen. Arratsaldeko 18:00etatik aurrera, irratsaioak egunari lotutako elkarrizketak, zirkulazioari buruzko informazioa, nazioarteko korrespontsalen iritziak eta tertulia eskaintzen ditu astelehenetik ostiralera. Artolak txukun gidatzen du saioa eta solaskideak trebeziak gobernatzen ditu. "Informazioaren mezulariak" direla dio eta beraz, gaurkotasunaren analisi ahalik eta onena egiten saiatzen direla.

► Internet Gaztesarea.net

Alternatiboa, gaztea, dinamikoa, freskoa, umoretsua edo ausarta dira euskal blogarien atarietan web gune honi buruz aurki daitezkeen loreetako batzuk. Izan ere, gazteek gazteentzat egindako web berritzailea eta berezia da Gaztesarea ekimenarena. Ion Telleria Gaztesareako kideak azaldu digunez, martxoan hiru urte beteko dituen egitasmoaren orain arteko bilakaerak bi ardatz nagusi izan ditu: "Gazteen arteko komunikazioa areagotzea eta berri-agentzia herritarra garatzea". Hala, atarian, gazteek herrietan egiten dituzten ekimenen berri beraiek ematen dute zuzenean. Edonork albisteak –eta argazkiak, nahi izanez gero– bidali ditzake, jardueraren edo ekintzaren baten berri emateko. Behar izanez gero, albistea Gaztesareako kideek forma aldetik moldatzen dute eta automatikoki azaleratzen da. "Gure lana

kudeaketa hutsera mugatzen saiatzen gara eta berrien eguneratzea jendeak bidalitako informazio kopuruaren arabera izan ohi da", azaldu digu Telleriak. Beraz, erabiltzaileen partehartzea ezinbestekoa da web gunearen egiturari. Aurtengo hurrengo erronka, berri-agentzia garatzeko buletinak eta teletipoak sartzea izango da.

Berriak jasotzen dituen *Info* izeneko atal horrez gain, *Gaztesarea.net*-ek *Arbela* –hezkuntzari buruz–, *Gozategi* –sexualitatea–, *Kalaportu* –kultura– eta *Musikale* –musika– guneak biltzen ditu. Horien bitartez, gazteen arteko harremanak indartzea eta atal bakoitzean sakontzea dira helburuak. Azken finean, web orrialdea konforme ez dagoenaren lekua dela argitu du Telleriak. "Uste dugu ez dela erakusten gaztediaren gaur egungo errealitatea. Komunikabideetan beti datu ezkorrak ematen dituzte, gazteak drogazaleak eta buruarinak garela diote eta egunero errealitatea desberdina dela erakutsi eta zabaldu nahi dugu. Euskal Herriko txoko askotan lan berdina egiten dela eta bakarrik ez gaudela jakiteko modu ona ere bada web gunea".

► Publizitatea Bertsozale Elkarteak

Zeinek ez du aurten Bertsolari Txapelketa Nagusiaren berri izan? Nork ez du hitzez jositako pilotaren logotipoa ikusi? Ba al dago BECen egin zen finalaren irudirik ikusi ez duenik? Lortutako emaitzen arabera behintzat, izugarria izan da txapelketak bertsolaritzara erakarri duen lagun eta kazetari kopurua. Publizitate kanpaina gaitziz, Bertsozale Elkarteak komunikazio kanpaina

bikaina egin duenaren seinale, dudarik gabe.

Iñaki Murua elkarteko lehendakariaren hitzetan, egindako guztia gizarteratzen ez zutenaren sentsazioa zegoen txapelketaren aurretik. Hala, euskal medioetara indartsu iristea eta erdal prentsara sekula baino gehiago heltzea helburu hartuta, “bertsoarentzat lurralde berriak” lortzeko lanari ekin zioten. Besteak beste, logotipo eraginkorra aukeratu zuten; Barakaldoko BECen eta Donostiako Miramar jauregian aurkezpen prentsaurrekoa eta jaialdia egin zituzten, hurrenez hurren; euskaldundu nahian dabilen jendea erakartzeko ahalagin berezia egin zen euskaltegietan eta web gunean bertso-foroa zabaltzeko. Gainera, kazetariei zuzendutako bertsolaritzari buruzko ikastaroa eskaini zuten eta txapelketaren inguruko lana bereziki erraztu zieten.

Ondorioz, Andoni Egañari txapela eman zion txapelketak berebiziko arrakasta izan zuen, ikusleen artean gaste

asko bilduz. Dena den, txapelketako ahalagin berezi horrek datozen urteetan jarraipena izan behar duela argi du Muruak. 2006a gogoetarako urtea izango bada ere, aurrerantzean komunikazio kanpainak ireki duen bide oparoa jorratzeko asmoa du Bertsozale Elkartek.

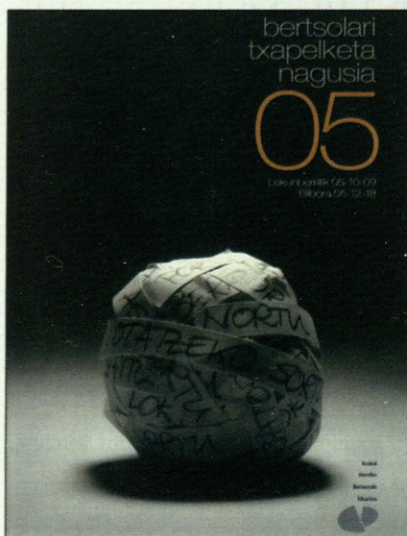
► Merezimenduko Saria Hik Hasi

Hik Hasik hamar urte bete ditu, hamar-kada bat euskal hezkuntzan parte hartzen dutenen informazio, eztabaida eta elkargunerako bitarteko izaten. Hasieran, proiektuan inork gutxi sinesten zuela diote elkarteko kideek; “alde batetik, ez zitzaizkion bideragarritasun ekonomikorik ikusten eta bestetik, zalantzan jartzen zelako horrelako proiektu batentzat lekurik ba ote zegoen”. Baina Arantxa Urbek, Ixiar Eizagirrek, Ainhoa Azpirozek eta Joxe Mari Auzmendik osatutako lantaldeak eta izan dituzten laguntzaileek urte haue-tan guztietan frogatu dute elkartearen

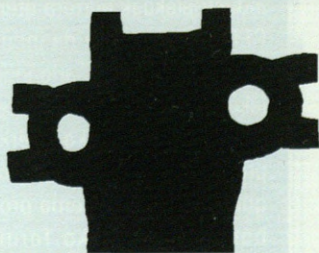
beharra. Azpirozek azaldu digunez, euskal hezkuntza sistema gizarte-ongiri erroturiko norabide euskaldun baterantz bideratzea da beraien egitekoa, “normalizazioa lortu arte”. Herri-tarren kohesioa bilatuz, curriculum propioa egitea da helburua.

Horretarako, aldizkaria dute tresna nagusia. Berrien, erreportajeen nahiz elkarrizketen bidez, argitalpenak heziketarekin zerikusia duten azterketa mamitsuak eskaintzen ditu hileroko, “betiere berrikuntza pedagogikoei eta proiektu berritzaileei lekua eginez”. Adituen iritziez gain, ikastetxeetatik eta unibertsitateetatik egindako ekarpenak ere jaso ohi ditu aldizkariak, elkarren berri izatea garrantzitsua iruditzen baitzaie.

Udako topaketa pedagogikoak, monografikoak, *Euskal Herriko Baliabide Pedagogikoen Gida* eta kalera-tutako liburuak eta filmak egin ohi duten lanaren beste adibide batzuk dira. Hik Hasik ekarpen baliagarriak betetako hamar urte egin ditu, ezba-rik gabe. ■

Argitalpen honen edizioan lankide:

gizarte ekintza

Bero-beroan

Hasierako estatutuaren helburuen eta abertzaleen arteko elkarlanaren porrota Katalunian

Kataluniako Estatutu berriaren helburua finantzazioan zegoela onartzen zuten berau bultzatu eta adostu zuten PSC, ERC, ICV eta CiUk. Kataluniaren nazio izaeraren helburua ere funtsezkoa zen haien tzat. Orain arteko negoziazioaren ondorioz, bietan egin dute porrot oinarritzko planteamendu politiko-etan. Finantzazioan bi eduki funtsezko biltzen du Legebiltzarrean onartutako Estatutu berriak: bat, Zerga Agentzia katalana; bi, Estatutarekiko alde biko harremana finantza eta ekonomi gaitetan. CiU-PSOE negoziazioaren ondorioz, Zerga Agentzia katalanik ez da, eta oraingoz Generalitateak eta Espainiako Gobernuak partekatuko dute datozen bi urteetan Zerga Agentzia. Aldebikotasunik ere ez da lortu. Nazioari dagokionez, artikulatutik ezabatu eta hitzaurrean eman zaion idazkerak -Kataluniako Legebiltzarrak Katalunia nazioa dela dioela-, funtsean Espainiak nazio izaera hori arbuia-tzen duela adierazten du. Politikariek eramandako negoziazioa izan da Estatutuarena, gizarte mailako bultzadarik ez da izan, eta ERCK ordaindu du emaitza. Oso posizio gaitzean geratu da eta ERCK eta CiUk adostutakoaren arbuioa bukaeraraino eramaten badu, Generalitatean mantentzeko agertutako borondatea gauzaezina izango da seguruenik. Ikusteko dagoena da katalan herritar abertzaleek zer dioten egoera berriaz eta CiUren jokaldiaz, baina argi dagoena da epe laburrean bederen katalan abertzaleen arteko elkarlanak ez duela etorkizunik.

Erabaki eskubidea, ohi bezala, arazoaren ardatz

Eusko Jaurlaritzak Kontseilu Politikoa jarri du abian bake prozesuaren inguruan Jaurlaritzako hirukoak ahots bakarra izan dezan... eta baita Jaurlaritzaren ustez izan beharreko gidaritza eta protagonismoa izan dezan. PSE eta Batasuna kritiko agertu dira, lehena bigarrena baino gehiago, baina prozesu korapilotsu hau bultzatzeko edozein ekimen gutxienez interesgarria dela esan liteke. Bitartean, urtebete bete da Madrilek Ibarretxe plana Espainiako Kongresuan eztabaidatzeari uko egin ziola. Kataluniako Estatutu proposamen berria, aldiz, bere azken txanpan sartuko da Kongresuan, katalanen pragmatismoaren ikur nagusi gisa, baina katalanek beraien legebiltzarrean onartutakotik oso urruti. PSOEren jarrera ikusita, Euskal Herriko bake prozesua erabaki ahalmenean zentratu nahi duten indarren kezka argia da Kataluniakoaren ondoren, eta aurtan bertan abian jarri nahi den alderdien mahaiaren oinarritzko edukia ere bai. Bitartean, ETAren jarduerak aspaldiko partez pertsona bat zauritu du, arinki bada ere..

Zer da...

CEIT

CEIT akronimoa Centro de Estudios e Investigaciones Técnicas de Guipúzcoa erakundeari dagokio. 1982an sortu zuten irabazasmorik gabeko ikerketa-zentro gisa, eta egiteko nagusi hau du: enpresekin kontratatutako ikerketa aplikatuko lanak eta garapen industrialekoak aurrera ateratzea. CEITen zertarakoa da industriari zerbitzuak ematea, arlo industrialeko lehiakortasuna hobetze aldera, eta, horretarako, ikerketako proiektuen garapena eta doktoregoko ikasleen sistema produktibora bideratutako formazioa baliatzen ditu. Fundatu zutenetik, ikerketa aplikatura dedikatu da bereziki, dela industriak kontrata-

tuta, dela administrazio autonomikoek, erregionalak, estatalak edo europarrak finantzatuta. Gaur egun, hiru departamentu dauzka: materialak, mekanika aplikatua eta elektronika eta komunikazioa; eta, horrez gainera, I+G arloko bi unitate: mikroelettrizitatekoa eta ingurumeneko ingeniariatzakoa. Harreman handia dauka Nafarroako Unibertsitateko Ingeniarien Goi Eskolarekin, eta hainbat proiektu gauzatzen dituzte elkarrekin. Donostiako Miramongo Parke Teknologikoan dauka egoitza, eta 130 bat lagun enplegatu dituzte.

Daniel Udalaiz

Eibar Kirol Elkarteak euskara-plana jarri du abian Foru Aldundiak lagunduta

EIBAR KIROL ELKARTEAK hitzarmena sinatu du Gipuzkoako Foru Aldundiarekin euskararen erabilera normalizatzeko, bai barne funtzionamenduan zein kanpokoan. Foru Aldundiak laguntza ekonomikoa eta teknikoa eskainiko dio. Euskara normalizatzeko plana berriaz prestatu dute Eibar Kirol Elkartearentzat eta plana prestatzen Eibarko ...eta Kitto euskara elkarteak aritu da. Lau urteko plana diseinatu dute eta dagoeneko hainbat neurri hartuak dituzte, hala nola, partidetak megafonia bidezko mezua elebitan egiten dira, Ipurua Futbol Zelaiko errotulazio nagusia elebitan dago eta Jaime Barriuso elkarteak presidentea euskara gaitasuna hobetzeko trebakuntza saioak jasotzen ari da. 2006an goi mailako jokariak, behe mailako entrenatzaileak eta administrazioako langileak arituko dira euskara ikasten. Lehen taldeko hamar jokariak adierazi dute euskara ikastaroetan izena emango dutela.

Aisa harrera ikastaroetan 325 ikasle aritu dira euskara ikasten

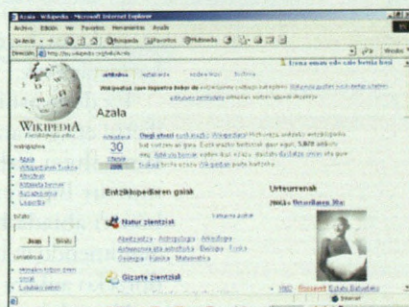
EUSKO JAURLARITZAKO Kultura eta Etxebizitza eta Gizarte Gaietarako Sailen elkarlanaren bidez, sortu zen duela bi urte Aisa egitasmoa. Euskal Autonomia Erkidegoko etorkinentzat euskara ikasteko ikastaroak eskaintzen ditu programa horrek. Iaz, 54 herrialdeko 325 etorkin aritu ziren euskara ikasten. Ikasleen batez besteko adina 33 urtekoa izan da eta hirutik bi emakumeak ziren. 325 ikasle horietatik 214 Amerikatik etorritakoak ziren; 53 kolonbiar, 34 boliviarrak, 28 argentinar eta 22 ekuatoriar. Magrebeko ikasleak 28 izan dira eta Errumaniakoak ziren 14 ikasle. EAEko 21 udalerritan 32 ikastaro eskaini ziren iaz Aisa programaren bidez.

Bizkaiko Herri Izendegia onartu du Euskaltzaindiak

BIZKAIKO HERRI IZENDEGIA 1979. urteaz geroztik egina zuen Euskaltzaindiak, baina ez zuen arau mailarik, proposamena zen. Gainera, 2006. urtea bitartean herriak sortu dira Bizkaian eta horiek ere jaso ditu Euskaltzaindiak izendegi berria. Arau maila dute Zuberoako, Lapurdiko, Nafarroa Behereko eta Gipuzkoako herri izendegiek eta orain Bizkaikoak. Euskaltzaindiaren nahia da gutxi gorabehera urtebete barrurako Nafarroako eta Arabako herri izenak ere araututa izatea.

Euskarazko Wikipedia 5.000 artikuluetara iritsi da

INTERNETEN SORTUTAKO entziklopedia askeak (edonork sar ditzake artikulua) 5.000 artikulua ditu dagoeneko. Duela urte batzuk sortu bazen ere, euskarazko bertsioak 2004. urtean hartu zuen indarra eta orain, 200 bat hizkuntzetan egindako Wikipediatatik 50. tokian dago gutxi gorabehera. Lehengo postuan dago ingelesez egindako wikipedia eta 930.000 artikulua ditu. Euskarazko bertsioa elikatzen 350 bat lankide ari dira eta sarean euskaraz dagoen entziklopediarik handiena da.

eu.wikipedia.org

BAHEA

Espainiako Gizarte Segurantzak Gara-ren aurka daraman gurutaldian -Egin-en 4,6 milioi euroko zorra Gara-ri bizkarreratzea- garaitzen txiki bat jaso du Gara-k; Auzitegi Nazionaleko Administrazio Gaietarako 4. Epaitegiak Gara-ren alde ateratzen da. Oraingoz esan behar da, auzi luze honetan, Auzitegi Nazionalek forma akatsak ikusten baititu Gizarte Segurantzaren eskaeran. Larriena, ordea, auziaren mamia, airean da oraindik eta, beraz, baita Gara-ren arriskua ere.

Egibar berriz Ibarretxeren lidergoa aldarrikatzen

Iragan abenduaren bukaeran Ibarretxe lehendakariaren lidergoa gogor akuilatu zuen Joseba Egibarrek prentsara zabaldutako artikuluan batean. Joan den igandean berriz aritu zen gaiaz. *Berria*-n argitaratutako elkarrizketa batean. Bere ustez, lehendakariak iragan legealdian ekindako lana berak bukatu beharko luke, eta beraz, datorren legealdian ere bera litzateke EAJren hautagairik egokiena. EAJn bertan norbaitek bestelako hautagaitzarik bultzatuko balu, Egibar bera bederen aurrez aurre izango luke. Ibarretxe lehendakariak, bere aldetik, legealdi honi ekin zionean, hau bakea eta normalizazioaren legealdia izango zela iragarri zuen, eta helburu hauek bete ezean karguari utziko ziola iradoki zuen. Jakina, zer dagoen bideratua eta zer ez baloratzea oso interpretatiboa izan liteke. Bestetik, politika jarraitzen duten herritarren galdera izan liteke ea zertara datorren Egibarrek Ibarretxe lehendakariaren lidergoa horrenbeste defendatu beharra. Eta horrek zerikusirik izan ote dezake EAJn azken bi urteetan izan diren barne tentsioekin? Eta EAJren zuzendaritzak berri duen norabide berriarekin?

Iñaki Murua

Ezta pentsaure!

P

entsatzeko astirik gabe, lubakitik lubakira; lagunak eta etsaiak bereizteko betarik hartu ezinik, denak etsai direla dion bidetik jo eta kito! Arnasa konturatu gabe hartuz, ordu jakinetan, ohi-koetan janean eta asteburutan edanez, aurre-ra goaz denboran, ez beste ezertan. Ez dugu astirik hartzen edo hartu nahi hausnarketarako.

Bankuek eusten diete maitaleen urrumara ezteie eta soin umelei; berrogeita hamar urte amaiezinezkotan bankuek hipotekatu-ko dituzten maitale horiei. Eta geroxeago, herentziaz hipotekatu-ko dituzten seme alaba gazteei. Bankuak beti banku!

Abiada bizian goaz, joaz. Bizian abiada, abiada bizian. Bizia bizi, biziagi agian.

Idazleari eta politikariari galdeketa patroie bera egiten diote kazetariek. Hiru kazetari idazle bakarrari tiroka, galderaka. Baina, kazetariak badaki idazlea sortzaile dela, astia eman behar zaiola gauzak ekartzeko, mintzoak barruko mintzoari tira eginez sortzen ari baita elkarrizketa berria, mundu berria. Sekula ordura arte errepikatu ez diren irudiez jantzia. Jantziek soilik uler dezaketen munduaren irudia.

Politikoak, aldiz, hiru kazetari tiroka nahi ditu bere aurrean, galdera galderaren gainean; gauza askori erantzun dien sentsazioa piztu nahi du eta amaieran: hau al zen dena? Ba ez da hain luzea izan!, esanez amaitutzat emango du. Betikoa.

Haurtzarotik ohitu gara horrelaxe. Jostailuak geuk egingo genituela, nola eta zerekin egin... hori guztia pentsatzen eta ondorena amesten hasi ohi ginen. Amaitzerako geurea zen jostailua, maite genuen, harro sentiarazten gintuen gure obrak. Orain, ordea, Olentzerok dakarzkigu jostailuak, sailean. Gehitxo, ongi ezagutu eta gozatzeko, ze gero Erregeetan -atzera narras beti ibiltzen da norbait familian-, beste sail bat iritsiko zaigu eta berehala eskolara. Han geratuko dira jostailuak haustaren lagun, hauts eginda. Horrela ezin da

DANI BLANCO

maitatu ezer eta maitatzen ere ikasi egiten da, edukitzen ohitu bezala.

Azaleko bizitza, azaleko harremanak izaten ikasten dugu eta ohitzen gara ume ume-tatik, bankuekin izan ezik. Beno, bankuekin ere... larrua jotzea bera azal kontua da. Azala azalaren kontra -edo alde-. Gazteak azalakerian?, helduak azal zaharrak botatzen. Jo ta ke helarazi arte! Edukiz baino kopuruz neurtzen da: nik astean lautan; nik hastean beti, oraingoz!

Lehen maitasun itsua sinatzen zen heriotzak banandu arteko, Jainkoaren izenean. Orain zientzialariek -egungo jainkoek- asmatu berri omen dute dibortzioaren kontrako pilula, desioa eta maitasuna bereizteko astirik gabe bizi garenontzat. Desioa bizi

den arte bizi da bikotea edo hiru-kotea edo... beraz, elika dezagun desioa, esan dute eta egin. Maitasuna ez baitu edozeinek benetan ezagutzen, ezta zientzialariek ere. Laster egutegian markatuko dugu noiz egin dugun azkena larrutan eta tarte handia badago pilula hartu behar dugula argi egongo da. Ez al da tokatuko erremedio horri ere alergia dionik bestela... eta auskalo zenbat pilula hartu behar dugun: hegazti gripearen aurkako, antikonzeptiboa, gosea apaltzekoa, zelulitisarena...

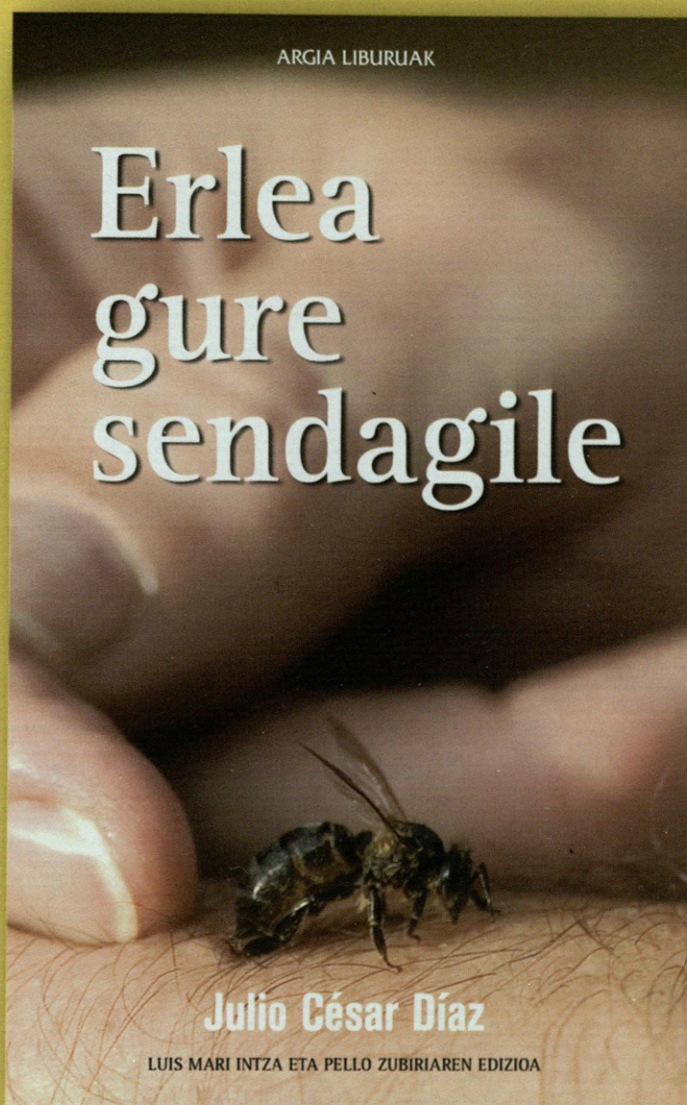
Lurrari eta bizitzari sustraituta ginduzkan gure baitako zuhaitza zaindu eta mimatzea ahazten ari zaigu edo ez dugu ikasi: urtero inausi, alferrik jaten ari diren adarrak ebaki eta San Joan sutara bota; benetako azala estaltzen dioten goroldioak kendu eta indarrak xahutzen dizkion mihura sortak erroto ebaki, orain ez baitago mihura haziaz elikatuko den

karrastarrorik.

Ez dugu astirik gure benetako gu aurkitu, ikertu eta gozatzeko, elikatze, sendatzeko. Bere ihesi gabiltza eginahetan. Bere muttur bat azaltzen zaigun bakoitzean biziari abiada handituz erantzuten diogu. Sentimenduak itto eta kitto. Nortasuna sendatzeko aukera guztiei leihoak itxi.

Horrelako bizitza? Ezta pentsaure! ■

Laster egutegian markatuko dugu
noiz egin dugun azkena larrutan eta
tarte handia badago pilula hartu
behar dugula argi egongo da.
Ez al da tokatuko erremedio horri
ere alergia dionik bestela...
eta auskalo zenbat pilula hartu
behar dugun: hegazti gripearen
aurkakoa, antikonzeptiboa,
gosea apaltzekoa, zelulitisarena...

Hemen duzu, apiterapiari buruzko ezagutza orokorra eskuratzeko liburu aproposa. Erleek eta euren sortutako produktuen erabilpen terapeutikoak ezagutzeko aukera.

Prezioa 15€

Harpidedun prezioa 12€

ESKAERAK

• 943 37 15 45 • denda@argia.com
Ohiko salmenta puntuetan • www.argia.com

TXITXARDIA BELTXA

Oria Etorbidea,

☎ 37 03 04

20160 L...